

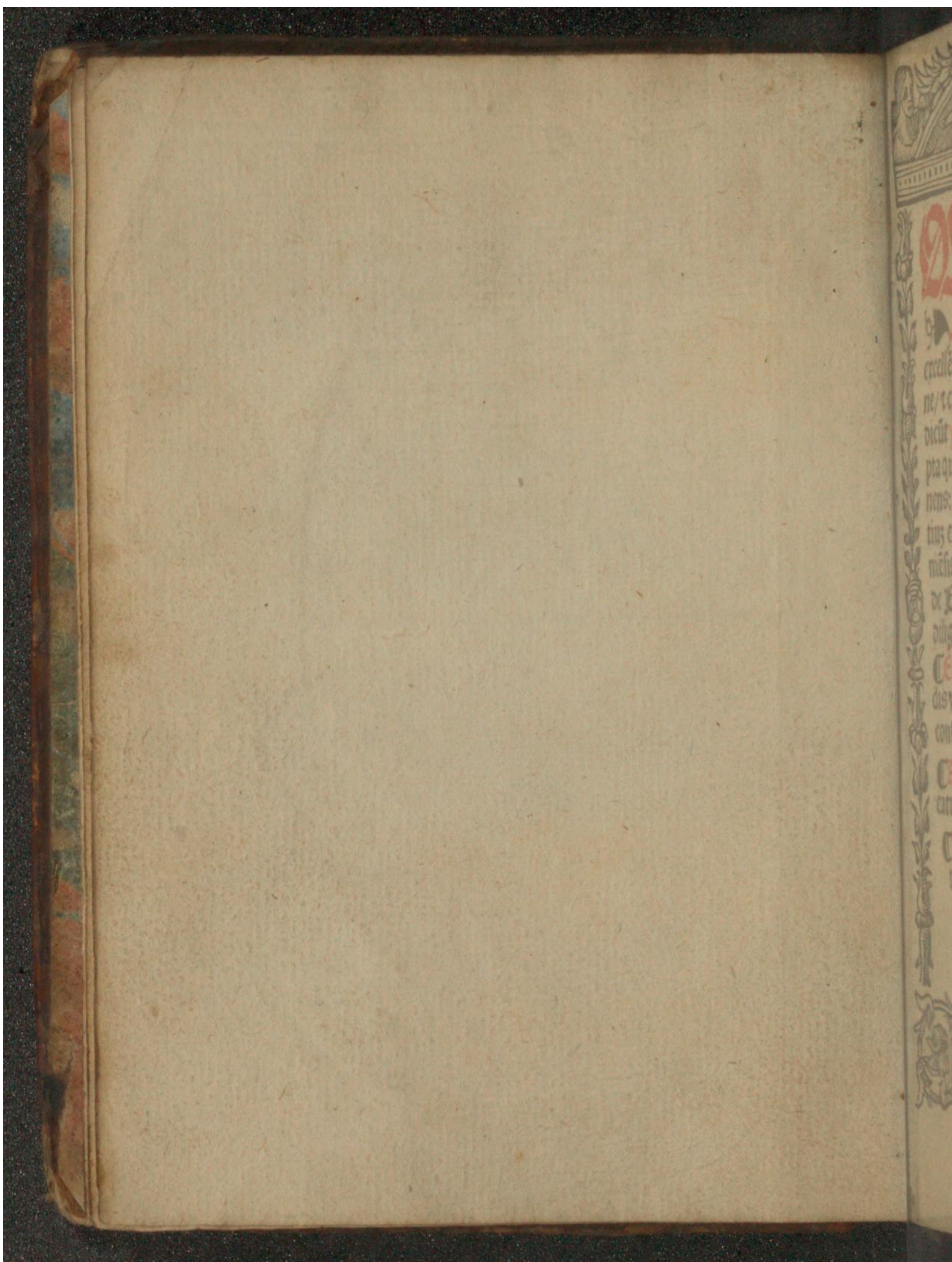

WELLCOME
HIST. MED. MUSEUM

t8-8

£7.4
mapp.
1073/21

Mentagra.

Mentagra/ siue tractatus excellēs de causis preseruatiuis/regimine/ ⁊ cura morbi Gallici: siue (vt Galli dicūt) Neapolitani: capita.xvij.ac recepta quinq;/necnō varia vnguēta continens: ingenio/peritia/ ⁊ experiētijs artiuz et medicine doctoris studij Bononiēsis approbatissimi/Uuēdelini hock de Brackenau/ exactissimis studio/ et diligentia comportatus.

¶Eiusdē perutilis tractatus de curandis vlceribus hunc morbū/ vt plurimū consequētibus:capita.vj.complectēs.

¶Autoris cōclusio ad illustrissimū ducatus Uuirtēbergeñ. pricipē Udalricū.

¶Index contentorum in hisce tractatibus/Mentagre/ et curandorum vlcerum iuxta seriem alphabeti.

1529

¶ Illustrissimo ducatus Uuirtēbergeñ. pńcipi Udalrico / Uuendelinus hock de Brackenau artiū & medicine Doctor / subiectionem humilem & debitam offert.

Consideranti mihi illustrissime pnceps cōez nedū patrie / verū & toti⁹ Germanie / addā & vniuersi ferme orbis christiani labē / quā vulgus morbū gallicū appellat: non potui nō cōpassionib⁹ affici: perire inter tot medicine professores eximios / taz egregie geniture dec⁹ / ac indies eo morbo hoies miserabili⁹ cruciari: dissimulātibus illis quoꝶ interest saltē si nō cura manuali / cōsilio tñ & documētis adesse. Relinquēs ergo fines Italie / post lōgas medice artis haustas disciplinas Bononie ad doctoralis byrrhi cōfirmationē / ac ad praxiz nō posterior ceteris eius ꝓfessiōis Rome ꝓbatus (qđ citra iactātiā dixeriz / illustriss. pnceps) ausus suz & ipe calamuz laxans cōi bono cōsulere: tractatu hoc breui licet / attñ nimirū fructuoso / presertiz bñ gratis: docēdo oēm eius morbi cām radicitus dimouēdā: & id qđē demōstrationib⁹ phic ꝓpter qđ certissimis / nō ad vētuz aut aure motū ꝓlatis. Placuit etiā eo stilū diuertere: vt in curandis vlceribus (qđ in primis necessariū vidimus) morē quasi chirurgicorū subirem⁹: ne in quopiā efferuētis mali reliquias pullulare sinerem⁹. Hūc aūt laborē nrm illustris. magnificētie tue in primis dedicamus legēdum / approbādū: si dignus sit. sin: priuatus pereat. Uerū speramus pro tāto illū magnifi. tue placiturū: vt indignū ducas / eundem cōmuni publico subtrahere. Uale principum decus / doctorumq₃ asylum. Argentoraci ad decim Marcūij. Anno Christi. 1514.

Mentagra / siue Tractatus De morbo Gallico Uuendelini hock de Brack-enau / artium & medicine Doctoris studij Bononiensis approbatissimi.

¶ Intendimus hoc Tractatu per .xvij. capita docere curam Mentagre. Et quia ipsam vt in plurimũ varia vlcerum genera sequũtur: tra-ctatum de curandis vlceribus subnectemus.

¶ Cap.j. medicine laudẽ & excellẽtiã: vite cau-sas naturales ac corruptibilitatẽ hoĩs expõit.

Uum om̃e animal salutem tueri conetur / mortẽ perniciẽq̃ deui-tet: nõ abs re arbitror / mortalib⁹ medicine co gnitionem apprime ne cessariã: quã non imme rito veteres a dijs imor talibus fuisse expertaz sunt opinati. Diuinũ nãq̃ potius q̃ humanũ videt: varias humani corporis intelligere di-spositiones. Diuina deniq̃ ipsius medici ope ratio: vel diuine saltẽ operationi q̃ simillima. Itaq̃ artiuz medicina erit preclarissima: cum homo sit altissim⁹ corpore / rõne mixtionis ele mẽtorũ: eo q̃ subtilius sunt cõtexta: et in ipso eq̃litatez põderis studiosi⁹ insequit / Ouidio teste. Pronaq̃ cũ spectent aĩalia cetera terrã / Os hoĩ sublime dedit: celumq̃ videre Iussit: & Laus / et excellẽtia medicine Ouidius

erectos ad sidera tollere vult⁹. Donauit ꝛ hoi̅ cōplexionez tēperatiorē q̄ in hoc mūdo foret possibile īuenire. Et ipsa de duob⁹ securitatē prebet: scꝫ putrefactiōis penitus ꝓhibitionē: ꝛ humiditatis defensionē: ne celeriter resolua tur. Eaꝫ ob rē medicia artiū preclarissima me rito appellari debet: ꝛ eruditi medici honorā di ꝛ venerādi sunt. Quid si antiquos medicos cōmemorē: Nicomachū Aristotelis patrem/ Alexādri imperatoris medicū excellētissimū? Quid Carneadē Athenieñ. medicuꝫ egregiū? Cōspice itē medici mirādū ingeniū: Thesistra tus medicus illustris/ pulsu cognouit amātē. Preterea cōplurimos in vitis sanctorū cano nizatos ꝛ ab ecclesia approbatos cōperio. In ter quos vide Joānem Damascenuꝫ/ Cosmū/ Damianū/ Panthaleonē/ Ursinū/ Basilicū. Quid si Apollinē primū medicine repertorez cōmemorē? qui ob eius scientie celsitudinē in Deorū numerū receptus est? Bene viuere/ ac felicitatē appetūt oēs: sed hāc adipiscendi his quidē potestas/ illis quidē nō: ꝓpter fortunaꝫ quādā/ aut naturā. Unde Romani quōdā for tunā diuinū quoddaꝫ numē existimabāt: qđ ꝓ libitu suo/ hoiꝫ meritis nō ꝯsideratis aliꝫs bo na/ aliꝫs mala largit. Impiuꝫ tñ ꝛ fidei nr̄e ini micū/ principiꝫs etiaꝫ philosophicis omnino cōtrariū/ ea alicui preterq̄ prouidētie diuine ascribere: que iustis occultisq̄ iudiciꝫs secūda

Thesistratus.

Medicie repertor.

& aduersa cōicat prout voluerit. Uiuere autez & beari/bonū extat summū. Cū ergo Peripatetici & sacre medicine Doctores cōcordent: a corde profluere vitā in totū: volūt hoc fieri nō nisi per fluxū ab eo primoꝝ instrumētoꝝ vite: cū quibus primū viuificat/tāq̄ habētibꝫ oēm vim anime. Et anima ipsa essentialiter in corde esse dicitur: virtualiter aūt in ceteris membris. Merito ergo cor primū dicitur oīm virtutū principiū. Spiritus aūt exit ab vniuerso corde: sicut lumē a sole. Sicut sol est fons luminis: sic & cor spiritus. Sol est & principiū generatiōis & corruptiōis / & vniuersaliter vite per motū & emissionē ipsius viuificātis totū. viuere aūt viuētis est forma. Et de Anima.2.viuere viuētis est esse. & vniēs & ligās aīaz corpori/calor naturalis dicit̄. Aristoteles. Sicut ergo aīa nō est vita totiꝫ/sed cā: ita nec potētia est vita partis/sed causa. Est ergo ꝓm hoc oīs opatio quodāmodo vita organi oīa perficiētis. Unde vita oculi est ꝓm ꝙ est oculus est videre: auris audire: lingue aūt ꝓm qđ hmōi loqui & gustare: cordis vero spiritū vitalē corpori benigniter dare. Et omnino hoīs ꝓm qđ est homo/est intelligere. Et hoc est qđ Phūs ait.2.de aīa: si alicui aliquid hoꝝ insit/ ipsuz viuere esse dicimus: vt intellectus/sensus/motus & status ꝓz locuz/& adhuc motus ꝓm alimentū. Motus & status ꝓm locū sunt operatiōes virtutis mo-

Uite pro fluxus.

Anime sedes.

Philosophus.

tiue: motus aũt ꝑm alimẽtũ est operatio virtu tis nutritiue. Similiter ergo ⁊ intellectũ ⁊ sen sum posuit pro operatiõibus / ⁊ nõ pro poten tijs. Propter qꝺ recte in primo Ethicoꝝ voca uit somnũ dimidiũ vite. dormiẽtes eñ nõ di cũtur viuere ꝑm operatiões sensus et motus / qui somno ligãtur: sed ꝑm operationes vege tationis: que nõ solũ tunc nõ ligantur / sed ma gis vigẽt. Sed ex his nõ scitur nisi in cõi quid sit vita: queram⁹ ergo specialius. Manifestũ est: ꝙ viuere est cõtinuus actus viuẽtis / nullo modo interceptus. Nã vita non cessat nisi per mortẽ: a qua nõ fit redit⁹ ꝑm naturã / nisi sicut de priuatione ad habitũ. Animal eñ viuit qñ nõ vigilat / ⁊ oculus qñ nõ videt / ⁊ auris quã do nõ audit / ⁊ homo qñ non intelligit. et ideo hoc qm̃ aĩatũ est. Animatũ aũt ab inanimato differt in viuendo. sicut Phũs ait. Si ergo est aliqua anime operatio nõ intercepta dũ ani ma inest corpori / illa ꝓculdubio maxime ⁊ ꝑn cipalissime dicitur vita. vnde manifestũ est / ꝙ hec est nutritio. Et in principio secundi de aĩa ait: Dico aũt vitã per se alimẽtũ / id est alitio nẽ. Si eñ mors est corruptio viuẽtis: oportet qꝺ vita sit generatio quedã. talis aũt est alitio. Unde quecũqꝫ alũtur / ⁊ in finẽ veniũt quousqꝫ pñt suscipere alimẽtũ. dũ vero alimẽtũ nõ su scipiũt: sequitur mors: que est corruptio viuẽ tis. Et possibile est / vt hoc cõtingat licet raro /

Idem.

Uiuere quid sit.

Philoso phus.

ex ordinata cõsumptione humidi radicalis et substantifici. et tũc moritur homo morte naturali: et viuit vsq ad determinatam perypodum. Mors vero a natura nõ intẽditur: cũ nihil sui ipsius corruptionẽ appetat: immo appetitus diuino et imortalitati sem intẽdit. Ex quo naturaliter vnũquodq sui similis est pductiuũ: et oẽ animal mortez perniciẽq morbi deuitet. Sed tñ omne per distare a suo principio debilitatur. libro de celo et mũdo Aristotele inquiẽte. Natura itaq humana ab eo qd antiquitus fuit iacet debilitata. nã natura ipsa humana a suo principio multũ distat: vt puta ab Adam/ siue a Deo. Amplius humana natura debilitata est ab eo quod antiquitus existebat. vt sermões legũ et precipue Mosaice resonãt. Legimus eñ hoies a mũdi creatione et citra productos lõgissime vite existẽtes. sicut Geneseos libro colligitur. Verũ hec natura semper in via et corruptione. Sed talis est etas nũc instãs/ septima videlicet et vltima fm legiferos / a Christo citra. Vñ Apostolus: Nos sumus in quos fines seculi deuenerũt. Adhuc totus hic mundus infimus senescit et corrumpitur continue. Ratio: qr homo cõpositus est ex quatuor elemẽtis cõtrarijs. inest eñ ei dolor/trãsmutatio et corruptio. et per cõsequẽs qtũ ad secundũ est corruptibilis. Preterea ex semine viri et menstruo mulieris generat fetus. et qr ista sperma-

Philosophus.

Nature debilitas

Paulus.

Fetus generatio.

ta sunt liquida/fluida ꝛ passibilia: ꝑ cõsequẽs ꝛ corpora ex eis cõposita sunt transmutabilia. Unde Galenus in Tegni. Corpus humanum est trãsmutabile ꝛ alterabile. Ista aũt alteratio ꝛ transmutatio inest ei duplici de cã. scilicet ex parte suorũ cõponẽtiuz: ꝛ ex parte ꝯpositiõis/ siue modi cõponendi. Et ex parte cõponentiũ dupliciter. scilicet primorum. vt sunt elemẽta: que per cõtrarietatẽ sunt trãsmutabilia/ ꝛ red dũt corpus trãsmutabile ex eis ꝯpositũ. ꝛ secũ dox. vt sunt sanguis mẽstruus/ ꝛ spermata ꝫ Auicẽnam li. primo. Et ꝫm Galenum de ele-mẽtis: Si corp⁹ humanũ esset cõpositũ ex vno elemẽto/ nõ doleret: sed qꝛ cõpositū est ex qua tuor cõtrarijs: quorũ quodlibet determinat si bi vnam summã qualitatẽ: necessario hoĩ inest dolor/ ꝛ trãsmutatio ꝛ corruptio. Galen⁹ itẽ. 2. de complexionibus/ ꝛ Princeps libro primo: Nos sumus creati in fine siccitatis ꝛ humidi-tatis: nec ad tantã coagulationẽ potuerũt cor pora nostra deuenire vt sunt lapides ꝛ metal-la. Quare cũ mũdus cõtinue senescat ꝛ corrũ-patur per distare a suo principio: videamusq; cõtinue nouos gñari morbos: presertim horri bilez illũ Mẽtagre/ de quo nobis precipue in hoc tractatu ꝛ cura ꝛ sermo erit: ingenij nostri vires munere diuino tẽdimus/ impertiẽdo la bores nostros biennales quibusuis bñ gratis lectoribus: quo medicine decus ꝛ splẽdor enu-

Galenus

Alteratio nis causa duplex.

Galenus Auicẽna.

cleetur: ⁊ hoīs cōseruatio cautioꝛ attendatur.
In hac em̄ re summo studio laboꝛādū est/ qua
humana hec nostra vita ⁊ cōplexionis ⁊ vnita
tis imperfectione / varijs etiā ac innumerabi
libus fere moꝛboꝛū speciebus vexatur. Sicut
⁊ nūc istis tēpoꝛibus coꝛpus humanū egritu-
dinibus infestatur ignotis. Ab anno quippe.
1594. quidā moꝛbus ignotus/ diuersis dolo- Oꝛt⁹ mē-tagre.
rū speciebus/ in diuersis mēbꝛoꝛuꝫ partibus/
pustularū variarū in magnitudine ⁊ paruita- 1494
te in cute coꝛpoꝛū hoīm nascentiū/ terribiliter see fo. 7
gētiū multitudinē cruciat: quē Alemāni Gal
licū moꝛbū appellāt: alij auteꝫ hoīes aliarū re
gionuꝫ alia eidē noīa īposuerūt. De quo moꝛ-
bo / ac causis eius etiā doctissimi sacre medici
ne Doctoꝛes toto terrarū oꝛbe hactenus nihil
in publicū veridice scripserūt: neq̄ curaꝫ eius
scriptis inseruerūt. Studebimus ergo tracta
tū tradere: quo sanos a moꝛbo gallico pꝛeca- Intentio auctoꝛis.
uere doceas: infirmos taliter liberes / vt nūq̄
moꝛbus reuertatur: neq̄ vt emperici faciunt/
in lecto stare cogas: nocumētū nullū in oꝛe ac
cidere permittas: mirabiles qui reputātur qn̄
q̄ tales moꝛbos mirifice sanes: ⁊ in curādo fi-
stulas/ cācruꝫ/ scabiē quācūq̄/ ⁊ oēs fere moꝛ-
bos melācholicos/ vel ab humoꝛibus adustis
pēdētibus doctus efficiaris. Neq̄ hoc a veri-
tate alienuꝫ putes: qm̄ si bene perspexeris/ ra-
tione ⁊ auctoꝛitate id verū esse compꝛehēdes.

Nec me in hoc opusculo nisi multis experientiis cōprobata/ visa τ practicata remedia cum Rome/tū Bononie scribere credas. Quaz ob rē oro/τ exoratū haberi velim piū lectorē: vt si ex laboribus nostris fructū quēpiā consequatur: nō quidē mihi/sed in primis motori pmo laudē τ gloriā tribuat: a quo oē datū optimuz τ omne donum perfectum emanat.

¶ Ca.ij. Causam τ originem nominis morbi huius varias prosequitur.

Amplius sciēdū est pro declaratiōe nostri tractatus: ꝙ in qualibet sciētia cui⁹ sunt principia/ cause τ elemēta / intelligere τ scire oportet ea que in tali sciētia tractātur τ cōsiderātur. Nā tūc opinamur vnūquodqꝫ scire/dū principia eius/causas τ elementa per que τ ex quibus est cognoscimus. Scire ergo debes ꝑ presenti speculatione: ꝙ per principiū intelligi debet cā efficiēs/que est principiū motus: τ per causam intelligenda est cā finalis/ que est principalissima causarū: τ per elemēta intelligēde sunt cause formales τ materiales/ que ingrediūtur rei ꝯstitutionē. Et sic hec tria se habēt quodā ordine: ita ꝙ principiū est cōmuni⁹ ꝙ̄ causa: τ causa cōior elemēto. Pro quo intelligēdū est/differētiā esse inter ītelligere τ scire nā intelligere pertinet ad simplicē apprehensionem intellectus/ſm ꝙ formatur diffinitio:

Philosophus primo physi.

Intelligere et scire differūt.

scire aũt pertinet ad intellectũ diuidẽtẽ ⁊ com
ponẽtẽ ⁊ discurrẽtẽ de notis ad ignota. Ergo
sequitur: ꝙ cognitis predictis cessat oĩs admi
ratio de quacũq; re. Aduertẽdũ tñ est: ꝙ nõ cõ
tingit nos aliquid ita perfecte scire sicut deꝰ/
aut intelligentia. de quo nemo dubitat. nã lu-
mẽ intelligẽtie clarius est ⁊ perspicacius ꝙ̃ lu
men nostri intellectus: ⁊ per cõsequẽs oĩa cla-
rius videt. Est ⁊ attentione dignum: quod no
stra cognitio incipit via sensus: intelligenduz
autẽ est per ea que nota sunt superius: ⁊ de co
gnitione ignoti deuenire ad eius cognitionez
per admirationez vtiq; que in partibus philo
sophie pertractãtur. ⁊ sic de mirabilibus phi-
losophie summe necessariũ est admirari: nam
ꝑpter admirari Greci et Egyptij inceperunt
philosophari: ex qua admiratione de incogni
to ad cognitũ deuenerũt. Sic etiã in medicina
cõtingit: ꝙ per admirationẽ alicuius egritu-
dinis nobis ignote peruenire possumꝰ ad co-
gnitionẽ ipsius. Sicut euenit hoc tẽpore: scili
cet ab anno domini. 1494. vsq; ad presentem
annũ. 1514. quo morbus quidã contagiosus q̇
Gallicus appellatur/ satis efferbuit. Iste em̃
morbꝰ multa noĩa sortitur: nã sicut gẽtes mul
torũ climatũ inuasit: sic diuersa noĩa eidẽ im-
posita sunt. Sed in veritate dicendũ est: ꝙ iste
morbus nõ prouenit solum a cõtagio: sed vera
causa eiꝰ ⁊ magis appropriata fuit aliqua in-

Admiratio occasio phie.

1494

Causa et origo mẽtagre.

fluētia stellarū erraticarū/que visa ⁊ certifica ta stetit/⁊ fuit cā diuersitatis cōiūctionis pla netarū/eclypsis solis ⁊ lune. Preterea de hoc morbo/aut de cā eius efficiēte/formali ac ma teriali nec antiqui nec moderni certam cogni tionē dederūt:nec de noīe ⁊ quidditate ei⁹ ali qd veridice dixerūt/aut scripserūt. Verū Joā

Joannes alexādri.

nes alexandrimus cōmentator.2. epidimiarū de quibusdā morbis noīatis phimata ⁊ exāti mata dixit: ꝙ Phimata sunt a profundo car nis egrediētia ⁊ carnē corrodētia: Exātimata

Phimata exantimata.

vero que cutē solū ledūt. Sed in veritate ī hoc morbo nūc noīato nō sunt talia ⁊ cōsimilia si gna sicut in morbo gallico:si bene dicta Joan nis alexādrini scrutatus fueris. Verūtñ Pli nius libro.26. ca.primo scribit de quodā mor bo qui grece λιχηνε appellatur/latine aūt mē tagra: qm̄ a mēto incipit:cui⁹ verba sunt hec. Sensit ⁊ facies hoīm nouos oīqꝫ euo priori in

Plinius.

cognitos nō Italie modo/veruꝫ etiā vniuerse prope Europe morbos. Tunc quoqꝫ nec totā Italiā/nec per Illyricū/Galliam/aut Hispa nias magnopere vagatos/aut alibi ꝙ Rome apparuerūt: et tāta feditate/vt quecūqꝫ mors preferēda esset. Et de hoc quoqꝫ morbo faciēs mētionē Marcialis li.11.epidimiarū ad Bas sum sic ait: Nā vlcus acre/ id est morbus acer

Marcialis.

rimus.pustuleqꝫ lucētes.i. pustule plene sanie lucēt.tales sunt in hoc morbo.nec triste mētū.

egrũ mẽtũ: q2 prius incipiũt pustule a mẽto. ordidiq3 lichenes.i.fedi: q2 iste morbus est fe-issimus. Jdẽ Marcialis li.j.epi.de Festo/qui interfecit ꝓpter nimiã passionẽ istius mor-i/sic ait: Jndignas premeret pestis cũ tabida uces: Jnq3 ipsosvultus serperet atra lues.id t labereẽ ꝛ iret atra lues.i.morbus iste fedus cõtagiosus.naz cõstat esse cõtagiosum. Jdeo Marcialis vbi supra ait: pestis tabida.i.cõta-iosa. Ostẽdit etiã Plinius li.ꝛ ca. superiꝰ di-tis: ꝙ iste morbus fuit in medio imperio Ti-erij Claudij imperatoris. Sed ẜm Marcialẽ .epi.ad Hassuz/hic morbus peruenit ad tẽ-ora Domiciani imperatoris. Jdẽ quoq3 Pli-ius in li.26.caꝑ.4. ponit multa remedia con-a hũc morbũ. Preterea verba Galeni ẜm ꝓ-riã seriẽ adducã: vnde manifestũ erit ꝗtũ ad oc hũc qui serꝑsit in populũ morbuz esse ele-hãtiasim. Jn libro enim de cholera nigra ait: pparẽt aũt ꝛ aliter absq3 febriẽdo plurimis ustule ẜm cutim facte ingrossataz ꝛ exiccatã/ bũdãtez melãcholico humore ipsuz expellẽte oras.nã ex eius genere est elephãtiasis. Jtem alenus in libro de diffinitiõibus. Elephas t passio crassa ꝛ inequalis. Jtẽ in secũda par-introductorij/anteꝗ loquatur de diuisione rationis que fit per pharmacuz/in ca.de ele-hãtiasi ait: Cutis em̃ hac passione cõtentorũ t crassior: est et durior: siĺitudinẽq3 habet ad

Plinius.

Galenus

Idem

pellem elephãtuz. ideo signa sumpta a causis
huius morbi dicũtur quoquo mõ sumpta ab
essentialiter inherẽtibus. qd Galen9 exercuit
secũdo de crisi. Cognoscitur & cã faciẽs egritu
dinẽ rõne exeuntiũ. vt docuit secũdo de crisi. &
rõne coloris. vt in li. de flebothomia. Inqt em̃
Albiores femine albiorẽ sanguinẽ coacervãt:
Idem nigriores vero nigriorẽ & melãcholiorẽ. Rur
sus in. 14. terapentice: Differẽtibus tandẽ ali
ter tumoribus nõ in colore solũ/ sed in differẽ
tijs que sm calidũ/frigidũ duriciẽ & molliciẽ.
Ideo si rubet quidez tumor: manifeste indicat
humorẽ existere sanguineum. Vñ Gale. 3. Te
Galenus gni: Si ergo nõ est ĩ sanguine ex humorib9 ali
quis vincẽs magis/apostema generatur san
guineũ: & est qd vocat phlegmon. Et si magis
est vincẽs cholera rubea supra sanguinẽ: gene
ratur ex ea apostema qd nominatur herisipy
la. Et si est magis vincẽs humor melãcholic9:
generatur apostema durũ. vt sepissime cõtin
git in morbo qui Mentagra appellari potest:
in quo videm9 apostemata durissima ĩ tibijs/
brachijs/ capite & ceteris locis eorum qui hoc
morbo laborãt. Et si est magis vincẽs flegma:
generatur ex eo apostema molle. Et si est vin
cens ex eo cholera nigra/ adusta/vehementis
adustionis: generatur ex ea cãcer. Et si est san
guis grossus/flegmaticus/inflammatus/ve
hemẽtis adustionis: generatur apostema qd

ppellatur carbo ꝛ carbunculus. ꝛ est illud qđ
ppellatur antrax. Et ſm hoc exēplū diuersifi
antur nature apostematū ꝛ pustularū que in
ute apparent. Item ꝛ figura pustularū facit ad
ause cognitionē: vt Galenus in cōmento. 16.
exte particule aphoꝛiſmoꝛum ponit. ibi. Late Idem.
ustule incipientes ꝛ ad exeuntia/ apparet ta
es pustulas emittere aliquãtulū saniē liuidā
ō bene olentē. interdū subꝛubeā cū quadā li-
iditate. que oīa ostendūt materiā talis egri-
udinis esse aut ipsuz sanguinē melācholicū/
ut nigrā cholerā/aut crassuz flegma. Et meo
udicio: est egritudo cōposita ex mala ꝯplexio Cause mē
e frigida ꝛ humida materiali cerebꝛi: ob quā tagre
ulte materie flegmatice descendūt ad iūctu
as/neruos ꝛ musculos doloꝛez in dictis locis
acientes: que materia mixta est cū cholera dā
e viam/ id est ducēte ad loca per que materia
rossa trāsire nō possit. Et ex mala cōplexiōe
alida epatis ꝛ sicca materias vrente. vñ quan Epar cā
o magis materia aduritur/tāto magis ad le- mētagre.
re similitudinez fit appꝛopinquatio: ꝛ vlcera
naligniora per coꝛpus fiunt. Hīc est ꝙ aliqui
essima patiūtur vlcera vix curabilia: alij aūt
nitioꝛa patiūtur: nonnulli aūt sine vlceribus
ut paucis. Quod autez huius egritudinis cā
t mala ꝯplexio humida cerebꝛi ꝛ frigida/ nō
t dubiū. Nā facta est Rome anatomia cuius Anoto-
ā qui in vita patiebatur mentagrā cū doloꝛi mia exem
plaris.

bus ⁊ alijs que huic morbo sunt solita cõplica-
ri: inuẽtaq₃ fuit magna copia flegmatis visco-
si in iũctura. Separatisq₃ preterea cãnis faciẽ-
tibus iuncturã/exiuit maior copia flegmatis.
Nec poterat esse ros futuri nutrimenti: q₂ cur
in illo/⁊ nõ in alio ꝯsimili? Nec ros est illo mõ
coadunat⁹. Sed est aliquod irrorãs membrũ
nutriendũ: vt colligitur primo naturaliũ vir-
tutũ a Galeno. Similiter ossibus ibi existenti-
Galenus bus aduenit nutrimentũ per ꝯcauitates mu-
sculi per propria vasa siliter membrane seipsa
regentia. vt appellat Gale. 2. tegni. Hoc tñ eo-
Idem. dez mõ quo de interioribus dicetur fortassis:
qđ est cã humectãdi loca illa: q₂ sicca. Hoc non
negatur: attñ falsuz/ qđ tãta humectatione in-
digeat. nam cur in alijs iuncturis hoc sub tãta
quãtitate nõ est inuentuz? Nec obstat si dicat:
qđ dextrũ latus debet esse humidius rõne epa-
tis: q₂ dextra pars matricis est calidior et sic-
cior: vt in libro de spermate ostẽsuz est. Sed re-
deat sermo noster. Licet eñ a Marciale ⁊ Pli-
liber sper nio morbus cõtingens illo tẽpore appelletur
matum. grece λιχηνε/ latine autez mẽtagra: diuersisq₃
noĩbus pro locorũ diuersitate appelletnr: in-
sequendo ipsius morbi quidditatez ac verita-
tem/dignuz est redire ad ea que dicta sunt su-
perius: scilicet qđ ex admiratione studiũ phi-
losophie cepit exordiũ: per quã admirationez
per id qđ ignotũ est ad noticiã perueniat. Si-

cut eñ

Sicut enim in singulis partibus philosophie demõstratur: eodẽ mõ in singulis medicine partibus per admirationẽ rei ignote per rem notã fiat demonstratio. Itaqꝫ ad notitiam morbi ignoti necessariũ est peruenire per ea que nobis nota sunt: vtiqꝫ per accidentia morbũ cõsequentia. Verũtñ ad sciendũ nomen ⁊ quidditatem ipsius morbi gallici tempore isto cruciantis/ nota Auicennã prima primi ca.j. de subiectis medicine. vbi inquit: Quia sanitas ⁊ egritudo/ ⁊ earũ cause plerũqꝫ sunt manifeste: plerũqꝫ occulte/ que nõ sensu/ neqꝫ nisi per significatiões accidentiũ cõprehẽdũtur. Sequitur ex dictis pricipis: ꝙ si aliqua egritudo sit ignota ⁊ occulta: nõ põt sciri/ nec cognosci demonstratione ꝑpter quid/ sed demõstratione quia scilꝫ ex signis ⁊ effectibus. Ergo cognitio egritudinis ⁊ suaruꝫ causarũ scitur per accidentia cõia ⁊ propria/ que cõferũt ad cognoscendũ ꝙ quid est res: vt in proemio de aĩa Aristoteles. Sequitur iteꝫ ex hoc: ꝙ nõ est necessariuꝫ medico cognoscere egritudinẽ solũ inquãtũ egritudo est: qꝛ ipsa nota est per sensibilẽ operationuꝫ lesionem quã facit in corpore humano: testis Galenus ⁊ Auicenna in pluribꝰ locis: sed debet scire essentialiter egritudinem occultã ⁊ ignotã nobis/ per accidentiũ significationes: que sunt signa medico facientia verã notitiaꝫ morbi ⁊ cause eius. Ideo bene dixit Auicenna

Auicẽna

Aristoteles.

Galenus
Auicẽna

Idem

supra: q̄ sanitas ⁊ egritudo/ ⁊ earꝫ cause plerū q; sunt manifeste/ plerūq; occulte: q̄ nō sensu/ neq; nisi per significatiões accidentiū ꝯprehē dūtur. Ueniendū igit̄ est ad reꝫ nūc cōcurren- tis morbi ⁊ affligentis multitudineꝫ hominū qui nobis occultus est et ignotus. Sed licituꝫ est essentiā ⁊ quidditateꝫ morbi per accidentiū significatiões/ que notificant nobis essentiā ⁊ quidditatē per effectū quem inducūt cogno- scere: nā hic morbus per accidentia in princi- pio demōstratur. Sed queso dic mihi/ quare in diuersis regiōibus diuersimode vulg⁹ hūc morbuꝫ appellet? Scire te oportet in primis: q̄ noīa nō solū morbis/ immo rebus ad deno tādū substātiā vel qualitatē earū imponūtur: hoc multifarie dicit Auicēna secūda p̄mi doc. j. ca. 8. Nā aliqñ nomē capiūt a causa: aliqñ ab effectu. A cā etiā multis modis. Nā aliqñ a cā materiali in qua: vt pleuresis: que denomina- tionē capit a mēbro: vt a pleura/ id est a panni culo costas tegēte. Ita etiā morbus de quo iaꝫ fit sermo mētagra appellari pōt: ⁊ sic de aliis. Aut a cā materiali ex qua: vt egritudo que di- citur melācholica: que nomē capit ab humore melācholico. Aliqñ a forma cui assimilatur. vt elephātiasis ab elephāte: ⁊ serpigo a serpēdo. Et aliqñ a cā formali. Et aliqñ ab efficiēte. Sꝫ his pluribus modis ac aliis intermissis dico: q̄ morbus Gallicus appellatur hac de causa.

Uarieta- tem nois morbi de clarat.

Auicēna

Cur mor- bus galli cus.

Nã Gall⁹ manu forti Italiã ingrediẽs/ꝛ maxime regno Neapolitano occupato/ibidẽ cõmorãtib⁹ Gallis hic morbus detect⁹est:fuitqꝫ ob id ab Italis morbus Gallicus appellatus: ꝛ imaginati sunt ipsum Gallis cõnaturalem fore.In Gallia vo: qꝛ in reuersione regis Caroli cũ suis in Galliã hic morbus apparere cepit:credẽtes eũ ex Neapoli apportasse/hãc ob cãm morbũ neapolitanũ vocarũt. Ualentini/Catalonij post lõgã librorũ indagationẽ ipm morbuꝫ s.Semẽti vocarunt:vt in.12.li. edito a magistro frãcisco scriptũ inuenerũt/similem morbũ alias orbẽ inuasisse.Sed isti nõ parũ a veritate deuiant:nã hic morbus de quo supra fit mentio/in regno francie ꝛ vsitatus ꝛ antiquatus est. Nã sicut lepra a sancto Lazaro vulgus eũ morbũ sancti Lazari vocat:hoc eodem mõ Galli malũ mortuũ morbũ sancti Sementi appellãt:eo ꝙ eius auxilio implorato ꝙplurimi curãtur:ꝛ presertim si ad eius corp⁹ perueniunt pedes ambulãdo ꝛ elemosynã querẽdo. Huius sancti corp⁹ in Britannia existit in maxima veneratione.In vlteriori vero Hispania morbũ curialẽ vocãt:eo ꝙ curiã sequatur. Et dũ verã huius morbi diffinitionẽ perquirebãt/vnusquisqꝫ diuersa experiri conabatur ꝛ veritate nõ reperta curã empericis reliquerũt. Preterea legimus Romanis scientiã medicine per aliqua tẽpora fuisse interdictaꝫ. Et

Cur neapolitan⁹

Cur s.Sementi.i

Cur morbus curialis.

non sine causa etiaȝ literati (sicut istis temporibus a Doctoribus sepe videmꝰ) ab hoc crudeli morbo fugiūt/se nihil scire ꝯfidēdo. Quare aromatarij herbaꝝ collectores/ ceteriq; mechanici ac vagabundi et trufatores (vt ita loquar) huius morbi veros ⁊ perfectos curatores seipsos esse profitentur: ⁊ q: nihil sciūt/nihil dubitāt: credūt em̄ se oīa scire: quare mirabilia pollicentur: quos si audires: mortuos suscitare crederes. Miror cur isti ignari circa tā nobile subiectū sint tante audacie: cum paulo post spes inanis erit: nā repentina ac insperata mors eos intercipit. Et si quis natura iuuāte/aut deo permittente cōualuerit: vnguentorū suorū bñficio curatū predicant: ⁊ nō solum laudibus/sed ⁊ muneribus affici volūt: medicine secretas artes prorsꝰ ignorātes/atq; ea tā egregia ⁊ pene diuina sciētia penitꝰ abutētes.

In empericos.

¶ Ca. iij. veritatis causam morbi huius fuisse coniūctiones planetaꝝ/eclypses solis ⁊ lune/ ⁊ aspectus eorum: causam item durabilitatis eius exponit.

PRo vera aūt noticia huiꝰ capituli attētione dignū esse ducimus: qḋ hic morbus verius cēpit exordiuȝ anno domini. 1483. quia eo anno mense Octobris fuerunt quatuor planete/videlꝫ Juppiter/Mars/Sol ⁊ Mercuriꝰ in libra ī domo egritudinis: et significat

Causa vera morbi.

1483

egritudinē ex corruptiōe sanguinis ꝛ cholere: ꝛ fuit ibi cōbustus iuppiter eodē signo: fuitq̃ ibidē cōiunctio Iouis ꝛ Martis ꝛ Mercurij: ꝛ Martis ꝛ Veneris Iouis ꝛ Mercurij/ ꝛ Iouis ꝛ Veneris/ de mēse octobris die prima nouēbris. Fuit preterea bis eclypsata luna eo anno: tā in scorpione in domo egritudinis/ q̃ in eius opposito. Fuit preterea in eodez scorpiōe in ipsa domo egritudinis cōbustus saturnus ꝛ mercurius/ cōiunctus saturnus ꝛ venꝰ: fuitq̃ cōiunctus saturnus ꝛ mars in vltima nouēbris: ꝛ sic significauerūt corruptionez sanguinis ꝛ cholere/ ꝛ cōiunctiones oīm humoruz/ ꝛ abūdantiā humoris melācholici tā in viris q̃ in mulieribus. ¶Propterea cepit iste morbꝰ in genitalibus virorū/ precipue in principio capitis virge: ꝛ in vulua mulierū: qꝛ scorpio habet dn̄z in his locis: hac rōne significauit ī dictis locis egritudinē ex illa humoꝝ corruptione ꝛ adustiōe tā sanguinis q̃ cholere: precipue melācholie. Fuitq̃ preterea vniuersalis: nō solū qꝛ libra ꝛ scorpio fuerūt infortunati ꝛ significationes huius egritudinis: sed qꝛ oēs planete participarūt in ea significatione in illis signis. Et sic oēs orbis partes planetis ipis subiecte fuerunt infortunate/ participātes de dicto morbo: qꝛ planete ipsi fuerūt ibidē permixti ꝛ inuicē affecti/ id est infortunati. Nō mirū autē/ si in oībus corporis partibus hic morbꝰ

Quare ī genitalibus oriatur.

apparuit: qm̄ planete ipsi in oēs corporis par
tes habent significationē ꝛ dominiū/ ꝛ maxie
in partibus melācholicis. Et fuerunt etiā tria
signa infortunata: vcȝ taurus per cōiunctio-
nē martis ꝛ lune in prima domo reuolutionis
anni: infortunata etiā venere eius dn̄a per ca-
suȝ ꝛ retrogradationē / ꝛ libra ꝛ scorpione per
cōiunctiones planetarū supradictorū. Et ꝙꝙ
etiā sine respectu loci/figure anniqꝫ diuersifi-
centur ſm climata permixtiones ipse diuersa
rū qualitatū planetarū / vltra alia significata:
per influentiā ꝛ proprietatē ipsorū necessario
etiā significāt supradictorū humorꝝ corruptio
nē ꝛ adustionē. Que oīa planius ꝛ diffusius in
tractatibus Albumasaris tractata inueniun-
Albumasar — tur. Nā Albumasar dicit: ꝙ cōiunctio saturni
ꝛ martis significat terribiles egritudies. Cau
Cā durabilitatis mētagre. — sa vero tāte durabilitatis ipsius morbi extitis
se videtur: qm̄ sequēti anno. 1484. dicta signi
ficatio fuit fortificata ex infortunatis ioue ꝛ sa
turno in eodē signo scorpionis: nā vterqꝫ fuit
ibi cōbustus a sole: ꝛ luna venit ad oppositio-
nē solis/saturni/iouis ꝛ veneris existentiū in
eodē signo scorpionis: ꝛ ipsi saturnꝰ ꝛ iupiter
ibidē corporaliter cōiuncti fuerūt: ꝛ sic debuit
in eo predominari humor melancholicus / ex
significatiōe solis/saturni ꝛ iouis/ ꝛ signi scor
pionis. Tertio vero anno. 1485. facta fuit coa
dunatio planetarū: videlȝ saturni/iouis/mar-

tis/mercurij/ꝛ in signo sagittarij:ꝛ ibi coiun-
ctus iuppiter:ꝛ ibidē cōiunxerūt se corporali-
ter saturnus ꝛ mars/saturnus ꝛ mercurius/ꝛ
iuppiter ꝛ mercurius:qui cū sint in sagittario
significāt corruptionē ꝛ adustionē humorū/ꝛ
abūdantiā aduste cholere ꝛ melācholie.Idcir-
co ipsa corruptio humorū ꝛ morbꝰ iste debuit
magis abūdare ī cholera adusta ꝛ humore me
lācholico:propter significatiōes et qualitates
ipsorū planetarū/ꝛ signi sagittarij:ꝛ sic etiam
fuit significatio vniuersalis/respectu tot pla-
netarū cōiunctorū ꝛ affectoꝝ/ id est infortuna
torū.Anno aūt.1486.idez cōfirmauit opposi-
tio martis ꝛ saturni existētiū in eodē signo sa
gittarij:ꝛ cōiunctio iouis ꝛ martis in eodez si-
gno.Itē anno.1487.iterū cōfirmauit hoc con
iunctio corporalis saturni ꝛ martis/saturni
ꝛ mercurij per sextilē/ꝛ per ꝯbustionē saturni
ꝛ mercurij in eodē signo sagittarij.ꝛ sic signifi-
cata eorū se extendūt ad plures annos ſm gra
dus planetaꝝ in ipso signo.Nec mirādū est/si
nō incepit hic morbꝰ in Francia/vel Neapoli:
qm̄ vt dictū est/planete hn̄t significationes in
toto orbe. Idcirco manifeste declarare intēdo
per quem modū ista particularis epidimia in
hoībus ꝯtingat/vel cōtingere possit: qui mor
bus pluribus fuit obscurus.Eā ob rez aliqua
vtilia ꝓ veritatis noticia dicā:ostēdendo cau-
sam generalē huiꝰ morbi occulti/videlz vt in

Cā generalis mētagre.

plurimū esse a radice superiori: vtiq3 a coniun
ctiōibus septē planetarū in signis: vt iā dictū
est. Et ad hoc declarandū attētione dignū est
qđ tribus modis videntur corpora superiora in
hec inferiora agere seu imprimere/ vel pluri-
bus eorū/vel oībus simul. Quorū vnus mo-
dus est vniuersalis: alius medius: tertius par
ticularis. Uniuersalis vero modus imprimit
scilicet per lucē/siue per lumē/vel per motū/
vel per influētiā. Et dictus morbus Mētagre
causari pōt a motu τ a luce luminis supercele
stis: cū corpora superiora/ vt dictum est/ his
duobus modis in hec inferiora agere pñt. Uñ
secūdo celi τ mūdi: Calor τ lumē a corporibus
celestibus generātur. Modus vero medi⁹ est
qñ per cōplexionē operātur: nā quidā eorū di-
cūtur frigidi τ sicci: vt saturnus. Cōmentator
vero. 2. celi τ mūdi cōtra Auicēnā inquit: stel-
las nō agere frigiditatē/ τ qualitates similes
vnicuiq3 elemētorū: quis sibimet cōtradicat in
de substātia orbis/ dicēs. Quedā vtiq3 calide τ
humide: vt iuppiter. Intelligunt aūt doctores
cōplexionē nō formalē eis inexistētē / sed effe
ctiue: qm̄ tūc essent cōpositi ex elemētis cōtra-
rijs: per cōsequēs τ corruptibilis cōplexio pla
netarū esset. Ergo hñt cōplexionē effectiuā tē
dentē ad caliditatē τ humiditatē/vt cōplexio
humana: quā habet ex coalteratione mēbrorū
principaliū: qua proportionātur τ pōderātur

Agunt superiora in hec inferiora tripliciter.

Modus medius.

adinuicē. Et sic cōplexio stellarū oīm ex dicta coalteratiōe earū ad calidū et humidū tendit. Modus vero particularis est quidā influxus stellaris vnicuiqꝫ indiuiduo ab alio ꝓpria natiuitate differēs/aut reuolutione eiusdē indiuidus. Ideoqꝫ oīs planeta ꝭm diuersitatē natiuitatis ⁊ reuolutiōis vni existit fortuna/alijs vero infortuna. Et hic quidē modus est sic singularis ⁊ appropriatus/ qđ cōuenit vni talis effectus qui non cōuenit alteri. Sequit̃ ergo ex his dictis: qđ corpora superiora agūt ī hec inferiora altero triū modoꝝ/vel pluribus eoꝝ/vel oīb⁹ simul: naꝫ per lumē in instāti/vel per motū ⁊ in tp̄e/vel per influentiaꝫ ⁊ limitato ⁊ certo tēpore operātur. Ex his notatis/⁊ ex sententia Doctorū antiquorū sequitur: ꝙ Mentagra potest causari ab influētia celesti: q̄ est tota ꝓprietas/siue forma speciuoca cōcessa a prima cā: ꝓueniēs a corporib⁹ supra celestib⁹ influxu stellari vnicuiqꝫ indiuiduo ab alio propria natiuitate fere differente: ⁊ sic est singularis ⁊ appropriatus/ qđ cōuenit vni talis effectus/⁊ nō alteri. Et talis virt⁹ est potentia actiua speciuoca / per quā corpa hūana patiūtur corruptioneꝫ ⁊ pesteꝫ: ⁊ est potentia passiua in humoribus. Ideoqꝫ concludit Arnoldus in libello de retardāda senectute ca.8. qđ mortalitas brutorū nō trāsit ad hoīes: nec econuerso. Sed notat Gentilis dicens: ꝙ aspectu deter-

Modus particularis.

Mentagra vnuꝫ

Arnold⁹.

Gentilis

minato speciuoco et appropriato correspõde
cõsignatio passiua in his inferioribus quãd
q̄ sm planetas/siue loca. Et sic accidit mort
litas in vno climate/ꝛ nõ in alio: etiã in vna c
uitate vel villa/ꝛ nõ in alia: ꝛ in vna domo/ e
non in alia. Quãq̄ accidit sm species aĩaliũ. vi
q̄nq̄ moriũtur in vna pestilẽtia hoĩes: quãdo
q̄ boues: ꝛ sic de alijs. Aliquotiẽs est sm dete
minatos modos hoĩm in cõplexione insequ
tẽ materiã. Et sic sequitur mors in isto hoĩe h
bẽte cõplexionẽ insequentẽ materiã magis d
spositã ad epidimiã per illũ aspectũ vel influ
xũ celestẽ ac determinatã speciẽ ꝛ proprietatẽ
cui correspõdet ꝯsignatio passiua illius hoĩs,
ꝛ nõ in alijs hoĩbus quib⁹ nõ est iste aspectus
vel influxus speciuocus/determinatus/pro
prietarius. Sequitur ex his dictis: q̄ illa virt⁹
proprietaria siue forma speciuoca cõcessa a pri
ma cã ex influxu stellari proueniẽte/a corpori
bus supracelestibus prouenit videlꝫ Menta-
gra. Itaq̄ q̄d cõuenit vni indiuiduo/nõ cõue-
nit alteri: q̄ aspectui determinato speciuoco ꝛ
appropriato correspõdet ꝯsignatio passiua in
his inferioribus. Idcirco mentagra euenit in
vno climate/ꝛ nõ in alio: et in vna ciuitate vel
villa/ꝛ nõ in alia: ꝛ in vna domo/et nõ in alia:
q̄nq̄ in vno hoĩe/ꝛ non in alio. Sequit̃ ex hoc
dicto: q̄ ipse dictus morbus põt prouenire in
quocũq̄ hoĩe cuiuscũq̄ ꝯplexiõis fuerit: vti-

Cur non oẽs / aut oĩa loca inficiantur

Oẽs inficĩ posse mẽtagra.

[d]e sanguineis/flegmaticis/cholericis ꝛ melā[n]cholicis: hoc intelligēdo de cōplexiōe insequē[n]te formā: sed in cōplexione insequēte materiaꝫ [q]ꝺ cōuenit vni indiuiduo / nō conuenit alteri [i]ndiuiduo: rōne illius influxus ꝛ aspectus ce[l]estis ꝛc. Cōcludere igitur possumus ex his di[c]tis: ꝙ illā noticiā habere poterimus nō de re[b]us operātibus a proprietate demōstratione [p]ropter quid: sed demōstratiōe q: ab effectib⁹ [q]uē inducūt: sicut nullus scire pōt qꝺ magnes attrahat ferrū / nisi experiētia visa fuerit ꝑ ap[p]licationē magnetis ad ferrū in debita ꝓpin[q]uitate ei ꝓportiōata: ꝛ sic de alijs reb⁹ operā[t]ibus a proprietate / vel a forma speciuoca. Nota.

¶ Cap. iiij. de differentia inter variolas / mor[b]illos / ꝛ mentagram: et de signis pronosticis ad bonum ꝛ malū: ac de quibusdam alijs infe[c]tionibus cutis.

Inter variolas / mētagrā ꝛ morbillos talis sit differētia. Nā materia variolaruꝫ est materia sanguinea: materia aūt mētagre est grossior ꝛ multū melancholica: materia vero morbillorūꝫ est cholerica siue sanguis cholericus. Preterea variole generātur ex sanguine grosso magis ꝙ morbilli / qui generant ex subtiliori ꝛ licciori: sed mentagra generatur ex humore multū melācholico adustissimo: vt furfures sicce ꝛ aride. Et iste pustule qñqꝫ apparent Variole mētagra Morbilli.

in facie ꝛ in capite multe/in alijs autē mēbꝛ
pauce: ꝛ qñqꝫ multe in pectore ꝛ vētre/ꝛ pau
in capite ꝛ alijs extremitatibus. Melācholi
vero sanguis propter sui grossiciē nō potest
penetrare/ nō trāsit nisi cū difficultate ad mē
bra precipue neruosa: scilꝫ per viā deriuatiōꝭ
Sed cū facilitate pertrāsit humor melancho
licus ad mēbra neruosa nutriēda: ꝛ ibi cōgerit
in porositatibus dictorū mēbrorū neruosorū.
Auicēna Signa vero demōstratiua variolarū sm Aui
cēnā sunt: qd qñ apparēt/ in earū principio in
ciūt incurrere pruritū in mēbris: deinde appa
rēt res sicut capita acuū ī cute/ꝛ vidētur sicut
mordicationes pulicū: deinde augētur donec
egrediātur similes milio: deinde augētur tota
liter/ꝛ implētur sanie: ꝛ post cōplemētū reso
uunt ꝛ arescūt. Faciunt em̄ crustā que exiccat
ꝛ cadit. Sic etiā in pricipio mētagre qñqꝫ cu
niunt dicta signa demōstratiua: vt pustule a
apparētes nō impleātur sanie: sicut in vario
lis: imo paruissimā hñt tales pustule virulen
tiā: ꝛ illa resoluitur/ꝛ arescit ꝛ facit crustā: ꝛ d
siccatur ꝛ cadit. Ratio: qꝛ materia ex qua gen
rātur pustule sunt melācholice/terree ꝛ vald
Signa ꝑnostica ad bonū. sicce. Nūc dicēdū est de signis ꝑnosticis ad b
nū: notādo vt Auicēna scribit dicēs. Si vario
la est velocioris apertiōis ꝛ processionis ꝛ m
turatiōis: est salua. Similiter etiaꝫ si mētagr
est velocis processiōis ꝛ apertiōis: pronostica

salua:ꝛ est rō:qꝛ si illa materia non erit tm̄ ter-
ea/nec vstissima:immo aliquātulū habet sub
ilitatē ꝛ porositates mēbrorū neruosorū:erūt
ilatati ꝛ aperti/ꝛ virtꝰ expulsiua poterit illā
ateriā melācholicā ad cutiꝫ expellere.Si vo
pertio fuerit in tertia: bona significatio erit:
hoc verū est/si nō fuerint accidētia mala: vti
ꝫ angustia/difficultas anhelitus. Et vt pluri
nū mētagra apparet ī septimo die: ꝛ est bonū
ignū. Pn̄t etiā apparere post.9.diē:etiā post
4.ꝛ vicesimū: qꝛ materia eius est imbibita in
orositatibus mēbrorū neruosoꝝ: ideo est dif
cilis exitus:propter grossiciē ꝛ siccitatē ma-
erie melācholice.Et in expulsione extra ad cu
im/semꝑ sequiꝛ aliqualis angustia/et pauca
ifficultas anhelitus:sed in variolis ꝛ morbil-
s maxima angustia ꝛ difficultas anhelitus ꝛ
ebris demōstratur.Mentagra vero est salua Menta-gra salua
t in plurimuꝫ: ꝛ raro ex eis deperdiꝛ aliquis.
Naꝫ appetitus eoꝝ nō est debilitatꝰ nec corru
tus vt in pluribus alijs egritudinibꝰ: immo
lures eorū hn̄t appetitū fortē:qꝛ ista materia
elācholica q̄ cōgesta est in orificio stomachi
eniēs a splene ad eiꝰ orificiū quasi promulgē
o profluit:vt dicit Auicēna. Si aūt amplior Auicēna
uātitas nō proportionata ad os stomachi ꝑ-
luat:causat appetitū caninū: ꝛ hoc ꝑm maio-
ē vel minorē quātitatē defluxꝰ.Sed ratio ve- Rō alia.
ior cur sit salua:qꝛ materia mētagre est melā-

cholica terrea/que raro putrefit ꝛ corrumpit propter ineptā dispositionē ꝛ cōtrariā putrefactioni ꝛ corruptiōi: ideo nō causatur febris putrida/cōtinua/cōclusa. Idcirco raro mori aliquis ex mētagra: ꝛ si cōtingat quēpiā mori/ erit ex mala dispositione aliorū humorū existētiū in venis/habētiū facilē ꝛ aptā dispositiōē vt putrefiāt ꝛ corrūpātur. Et si ad intra venas putrefiāt/diuersas febres causabūt: si vero ad extra expellunt/ pñt causare pustulas vel apostemata maligna ab igne persico: ꝛ ex his apostematibus ꝛ pustulis pōt sequi mors mentagre. Et que cōtinue exeūt/ꝛ nō tarde/ nec difficulter/ꝛ sunt sine febre/ ꝛ cū leuibus accidētibus precipue doloribus/cū cōstātia virtutis ꝛ appetitus bonitate: sunt bone. Signa aūt prognostica ad malū sunt: si mētagra occultatur subito ꝛ non redeat ad exteriora: ꝛ faciat syncopi est mala valde. Ista signa in variolis ꝛ morbillis sunt signa mortis/ si eis associetur malicia anhelitus/ꝛ raucedo vocis. Cū aūt videris anhelitū patiētis mentagrā frequentē/casuz virtutis subito/ꝛ angustiā assiduā/ꝛ extrema infrigidantur/cū signis apostematis in diafragmate: sunt signa mortis mētagre. De speciebus etiā malis ꝛ timorosis/que plerūq; interficiūt est illa: nā quarū diuersificatur egressio: scilꝫ que qñq; apparent/ꝛ qñq; occultātur: ꝛ proprie quando pustule sunt violacee ꝛ tenaces ꝛ

signa mētagre mala.

igre/cũ mortificatione mẽbri/ꝛ cũ debilitatẽ irtutis:tũc dereliquẽdus est patiẽs solo mor s pronostico. Sequũtur ad hec ꝛ alique alie nfectiões cutis notatu digne. Infectiões ꝙp e cutis sunt morphea/albaras/panni/lẽtigi es/sanguis mortuꝰ/gutta rosacea/scabies/ erpigo/impetigo/ꝛ malũ mortuũ/ꝛ cõsimi a:ꝛ oẽs sunt infectiões cutis maculose:qꝛ nõ ifferũt iste infectiões nisi in magnitudine et aruitate in situ ꝛ colore/ ꝛ multũ in materia. Et nota:qđ iste infectiones qñꝙ sunt plane et õ hñt inequalitatez/nec vlceratiõnẽ. Si sunt igre/vocãtur morphea:si albe/albaras:si ru ea/gutta rosacea:si magne/vocãtur panni:si arue/lentigines. Si vero nõ sunt plane / sed nequales ꝛ vlcerate:vocãtur scabies/serpigi es ꝛ impetigines/Tñ omnes infectiones cu is ĩequales ꝛ vlcerose sunt de summo bothor lcerosorũ/incipientesꝙ parue/lenes/diuise n multis locis: deinde vlcerant̃ vlceribꝰ squa nosis ꝛ furfurosis qñꝙ apparẽtibus: qñꝙ oc ultis. Et que sunt fixe/dicũtur saphati:ꝛ que unt mobiles/impetigines:qꝛ serpientes hinc nde mouent̃. Hec dicta innuit Prĩceps Aui enna fen.7.quarti tractatu.4.ca.9. Lege igit̃ Principẽ: ꝛ videbis differentiã inter istas in ectiones cutis : propterea in presenti nõ licet ermones prolongare. Uerũtñ Saphati est de ummo bothor vlcerosorũ:ꝛ habet sĩlitudinez

Uarie infectiones cutis.

Auicẽna.

quādaȝ cū isto morbo nūc cōcurrente/ꝑ sign
Auicēna posita ab Auicēna fen.7. quarti tractatu.3. ca
Saphati j.vbi inquit:Saphati quidē incipiēs ꝛ botho
parue/fixe/ lenes diuise in numeratione loc
rū:deinde vlcerant vlceribus crustosis: ꝛ sun
ad rubedinē decliui:ꝛ qn̄qꝫ emittit virus: ꝛ n
minatur saphati humida. Et qn̄qꝫ incipiūt sa
nie fixe:ꝛ multotiēs apparēt in hyeme:ꝛ aufe
rūtur velociter. Et cā quidē saphati est humi
ditas acuta corrosiua / que permiscet sāguin
ꝛ humores sunt grossi ꝛ mali : quare grossun
fit apostema: qꝛ exiccatur subtile. Causa ei⁹ e
humor melācholicus plurimus: cui permisc
tur humiditas acuta : quare expellit ad cutiȝ
Scabies ꝛ corrūpit ꝛ corrodit eā. Uerūtn̄ scabies est i
ctio cutis maculosa/aliquotiēs squamosa/al
quotiens pruriginosa/ aliqn̄ sicca/ aliqn̄ hūi
da:vt plurimū in exterioribus magnā parten
cutis oīm mēbrorū occupās. Nec mirū:cū cu
Galenus tis ſm Galenū sit membrū ordinatū ad rece
ptionē superfluitatū corporis toti⁹. Cause sca
biei sunt humores corrupti in epate generati
qui ꝯuersi in fumositatē ꝛ vaporē/a virtute r
gitiua in corporis superficiē expellūtur. Un̄ s
vapor fuerit multū subtilis euaporat insensi
biliter:si aūt nō fuerit in tāta subtilitate/ ꝛ p
ri fuerint depressi: cōuertūtur in sudorē:si aū
fuerit grossi/generatur scabies. Si corruptio
augmētatur/causat prurit⁹:si plus fortificat/

generatur

generatur scabies: si plꝰ/scabies feda: si adhuc plus/ipetigo ⁊ serpigo. Sed malū mortuū est quedā spēs scabiei/que oritur ex melancholia naturali adusta/ex permixtione flegmatis sal sī cū liuore ⁊ nigredine/⁊ pustulis crustosis/ magnis/fedis cū sanie ⁊ erugine/⁊ cū quadaꝫ insensibilitate/⁊ cuꝫ turpi forma in coxis ⁊ tibÿs frequētius aduenieēs. Idcirco quia oēs dicte infectiōes cōtra naturā aduenietes in cute corporis humani: precipue vlcerose/⁊ permaxime Saphati/sunt significatiōes id est signa quasi ꝯsimilia morbo nūc cōcurrēti: propterea aliqui medici voluerunt dicere ⁊ affirmare esse saphati: ex eo quod habet pustulas crustosas/diuisas i nūeratiōe locorū. Sed i veritate alia signa hꝫ morbꝰ iste nūc ꝯcurrēs mētagra: qꝛ lōge alia accidētia.i. signa in ipso ꝙ in alÿs infectiōibꝰ vlcerosis cutis reperiunt. Hoc Aui. ostēdit dicēs. Qñ egritudies ⁊ eaꝝ cause ꝑticulares sunt occulte: ꝑ sua accidētia ꝓpria ⁊ coīa que sunt signa medico egritudinū ⁊ causaruꝫ earū/cognosces egritudines particulares diuidendo/numerādo ⁊ complendo.

Malum mortuuꝫ.

Mentagraꝫ differre a saphati. Auicēna.

¶ Ca.v. dat regimē preseruatiuū Mentagre.

Egimē cōseruatiuū ne quis incidat mētagrā nequaꝙ a medico est negligendū. quia iusta regulatio est vite vniuscuiusqꝫ necessaria: cuꝫ corpus nostrū sanū facile irregulatū cadat

in egritudinē. vt ipsa docet experiētia. Hoc tñ nō esset/ nisi corp9 mutabile foret. Galeno narrāte. 3. tegni: Impossibile est mutabile corpus semper manere in optima cōplexiōe ꝛ cōpositione: nam tūc nihil indigeret arte cōstituēte ipsuz. Qm̄ aūt immutatur/ ꝛ corrūpitur ꝛ conuertitur nō seruās quā habebat a pricipio cōsistētiā: propter hoc igitur quot modis alteratur/ totidē ꝛ gña procuratiōis habebit: hoc est cōseruantiū causarū. Et alteratur corp9 a quibusdā ex necessitate. vt sunt aer/ motus quies cibus/ potus ꝛc. quorū singula si indigēti corpori adducātur/ ꝛ in cōpetēti quātitate ꝛ qualitate/ salubre fit: applicata vero nō in cōpetēti mēsura ꝛ quantitate/ egrū cōstituit. Amplius notādū est pro notitia huius: ꝙ cause cōseruatiue sanitatis ille intelligēde sunt/ que debite approximate corpori humano/ sub eadē ꝛ cōsimili dispositione illud permanere faciūt. Solū tñ dicēdū est de causis recuperatiuis vel ꝑducētibus sanitatē: que vocātur cause preseruatiue: qꝛ faciūt corpus humanū casuz ꝛ egritudinē euadere. vt supra tertio Tegni canone ꝛ cōmēto allegatis. Causa aūt preseruatiua dicti morbi duplex est prima est recurrere ad deū gloriosuz/ ꝛ ad virginē Mariā. Secūda cā preseruatiua itē duplex est. Nā quedā est: qd quādo quis incipit incurrere dictū morbuz mētagrā/ in pricipio ilico succurrēdū est cū regimi

Galenus

Res non naturales quare

Cause cōseruatiue sanitatis

Causa ꝑseruatiua mētagre bina.

ne preseruatiuo/prohibēdo materiā malaꝫ ac qualitatē materie existētē in porositatibꝰ mē- broꝝ neruosorum/vel in massa sanguinea:ne magis corrūpatur ꝛ aduratur:ꝛ siccitatē terreaꝫ suscipiat:ꝛ ne mala qualitas cōfirmetur:ꝛ pro hibere periculū eius impressiōis: ne ad termi nū cōfirmatiōis siccitatis ꝛ frigiditatis attin gat:qꝛ qñ ꝯfirmata est in eis ipsa egritudo/est difficilis cure ꝛ quasi īcurabilis. Verūtñ quia cura que debetur morbo inferri/dꝫ esse cōmix ta ex cura preuisiua ꝛ aliquantulū curatiua.vt Galenus tertio Tegni:vnaquāqꝫ causaꝫ opor tet abscindere prius: deinde venire ad eaꝫ que facta est : id est quomō hic dictus morbꝰ factꝰ est:scilꝫ quomō materia ipsius morbi in facto esse sue adustiōis fuerit : tūc enī vti dꝫ medicꝰ cura curatiua/ꝛ aliquātulū preuisiua. Alia cā preseruatiua est:cū corpora hūana dispositio- nē habeāt ad incurrēdū mētagrā:siue ꝑueniat a radice supiori / siue a radice inferiori / vel a radicibus simul cōiūctis:in talibus enī neces- sariū est vti regimine preseruatiuo. Cōpletur aūt hec preseruatio siue preuisio cum his que abscindūt causaꝫ primitiuā:scilꝫ influētiaꝫ su- periorē/ꝛ corporis dispositionē. Et hec consi stit circa sex res nō naturales/sub quibus ne- cessario vita hūana dicitur peragēda:q̄ sunt aer/ cibꝰ ꝛ potꝰ/motus ꝛ quies/somnus ꝛ vigilia/ repletio ꝛ inanitio/ꝛ accidentia anime.

Galenus

Preser natiua se cunda.

6. res nō natura- les.

¶ Capitulum.vj.de Aere/ et eius electione.

Edicus scire debet tēporū diuersitatē/ que invnoquoq3 climate cōmoueri solet. Per naturā em̄ tempoꝝ anni stat sanitas plus q̄ per aliascausas: testis est Auicēna. 2. primi: qđ etiaz in libello de aere et aqua sensit/ scribēs: Si quis ad statū medicine accedere curat: necesse est pri⁹ vt anni tēpora / et que in eis generātur attente requirat. De aere igit in primis inchoātes/ dicemus q̄ duplex existit: scilz purus/ et impurus. Purus quidē est elemētū et corpus simplex: cuius naturalis locus est vt sit supra aquā/ et sub igne: cuius natura calida est et hūmida. Et hūcaerē elemētarē apud nos nō habem⁹: vt ait Auicēna prima primi. Aliuz vero aerē impurū hic existētē inspiramus: nā sine aere inspirato nō stat vita. De quo Auicēna secunda primi doc.2.ca.9. dicit: Aer qui nos circūdat nō est purus: sed est corp⁹ in sua substātia cōmixtū. et cetera de huius aeris disposi tionibus medicus cōsiderare debet. Nā cū medicus tēperātiā aeris/ tēporūq3 discordiā prenotauerit: sciētia sua semper erit vtilis ad sanitatis ingeniū. In curādis quoq3 egritudinib⁹ cōfert. Propterea Galenus tertio terapētice ca.5. dixit: Alias quidē materias eligere et fugere possum⁹: eā aūt materiā que cōtinet nos nō possibile est fugere: sed necessariū est vti ea

Auicēna | Aer pur⁹ | Impur⁹ | Auicēna | Medico notanda | Galenus

que est presens:licet frigida sit in cõparatione spiritus innati:vt Auicēna in.2.primi doc.2.c. 2.inquit: cū prohibeat spiritū ne ad igneitatez cõuertatur:ex qua ad maliciā perueniat: existēs elemētū nostrorū corporū & spirituū/& emanatio nostris adueniēs spiritib9.Verūtñ aer sua caliditate naturali/& qñqз accidētali nos resoluit:cuz calidus sit:vt Cõciliator differētia.14. pbat.Et Galenus quoqз in quarto de accidente & morbo cap.4.inquit:Aer qui vicin9 est cuti dissoluit mēbra sub cute existētia; itaqз inaniuntur. Propter hoc medic9 debet optimas qualitates aeris eligere in cõseruatione sanitatis/eiusqз preseruatiõe:& nocētes ipsius dispositiões corrigere & rectificare.Idcirco quis aer bonus sit/& quis malus dicēdū est:vt vnusquisqз bonū ac laudabilē a nõ bono possit distinguere. Ideo Auicēna.2.pmi ca.1. dicit:Aer quidē dū est tēperatus & clarus/neqз substantia extrema cõplexiõi spūs cõtraria ei admiscetur:est sanitatē efficiēs:cū vero est cõtratia/cõtrariū operatur.Valde igitur necessariuz erit nobis vt aer corrigatur: permaxie si hic morbus ab influētia superiori puenerit.Propterea & in tempore calido sequitur ignitio & adustio in humoribus/& citius alterabilis & receptius ab illius influētia causatiua & mouēte illā materiaz mentagre.Ideo quāto pl9 possibile est/minus quo poteris attrahat aer exterior diuz

Auicēna

Conciliator.

Galenus

Auicēna

Cõtra aerē īfectuз

infectus sit: et non inspiretur ad intra corpus: quia tūc talis influētia minus cōmouebit dictā materiā in porositatibus mēbrorū neruosorū/ et etiā in venis qualitatiue existētē. Verūtñ magis maliciosus magisq; cōmouēs est aer superior existēs: quia directius aspicit hoies stātes et loco alto expositos: et cū maiori alteratiōe medij in tales hoies agit: nā agēs fortius agit in

Aristoteles

passū ppinquū dispositū/ quam in distās: vt Aristoteles de gñatione/ et Aui. in de viribus cordis

Auicēna

ca. de hiacyntho aiūt. Et tunc debet fieri mora in domibus/ vel locis concauis et infimis et subterrancis: cū sit ibi aer grossior et frigidior: nā tali aere existēte grosso/ cū sit in maiori distantia/ nō habet potentiā vel virtutē illa spēs influentie ppriectaria penetrādi illū aerem grossū sicut aerē subtilē. quia facilius in eo illa spēs ppriectaria penetrat/ et melius corpus est rece

Auicēna

ptiuū illius male qualitatis: vt Auicēna. 2. pri

Ingrossatio aeris.

mi doc. 2. ca. de naturis tempoꝝ innuit. Tunc ergo ingrossandus est aer irrorādo sepe domū cū aqua/ et aceto ī eo spargendo: et cū rosis: precipue in tpe calido. Si vero talis influentia in tpe hyemis peruenerit: etiā est necessariū vti infrigidātibus et ingrossantibus. Verūtñ quia talis infectio in hoc morbo dicto plurimū accidit a cā superiori: et hoc ſm diuersitatē aspectuū signoꝝ/ sub quibus cadit cōiunctio planetarū et eclypses solis et lune: ita vt iste morbus

mentagra in vna ciuitate eiusdez climatis ꝛ re
gionis/ꝛ nõ in alia:ꝛ in vna domo eiusdem ci
uitatis/ꝛ nõ in alia domo: vel in vno homine
illius domus:et nõ in alijs eueniat:ꝓpterea si
ipse morbus infecerit multitudinem hoīm:in
tali loco vel ciuitate: summopere fuga est ne-
cessaria. Deniqꝫ notãdũ est: qđ nõ soluz mate- mẽtagrã oriri ab aere cor-rupto.
ria mentagre mouetur ab influentia proprie-
taria stellarũ:sed ꝛ cõmoueri põt a causis exte
rioribus: permaxime ab aere corrupto ꝛ pesti
lentiali: ex hac aũt caz malignatur ꝛ mouetur
natura: ꝛ tũc virtus expellit illã materiã men-
tagre. ¶Propterea dicit Aui.fen.j. quarti.ca.6. Auicẽna
Et de hoc est cuius cã est res adueniens extrin
secus ebulitionez faciens/occultã.i.cõmouens
occultos hũores in nobis. ¶Pro quo nota du- ebullitio duplex.
plicez ebullitionez. Unã que fit rei ebullientis
rectificatio:sicut ebullitio musti cũ fit vinũ de
puratũ. Alia que fit rei ebullientis corruptio:
vt cũ ebullit vinũ/ꝛ fit acetũ:ꝛ ebullit sanguis
per putrefactõez/ꝛ fit fex melãcholica. Et has
duas ebullitiões notat Aui.in ca. de variolis Auicẽna.
ꝛ morbillis:qꝛ sanguis siue ebulliat ebullitio-
ne separatiua scilꝫ perfectiua: siue ebullitione
corruptiua:fit aliqua separatio. In oī em̃ ebul
litione perfectiua fit separatio partis bone a
mala:in ebullitione aũt corruptiua fit separa-
tio hũidi a sicco: vnde termin⁹ putredinis est Menta-gre occul-ta.
incineratio. Mentagra vero habet occultos

humores:videlꝫ materiā melācholicā adustis-
simā:terreā:in porositatibus membroꝝ neruo
sorū:ex dispositiōe occulta aeris:sic sepe in plu
rib⁹ pestilentijs cōtingit multiplicatio vario-
larum:aliqñ in alia dispositiōe aeris eueniunt
morbilli:ꝛ aliqñ in alia dispositione aeris orit
tertia species: scilꝫ alubumata. Et sub hac spe-
cie rōnabiliter aliqui Doctores mentagrā col
locāt. Similiter eueniūt iste predicte disposi-
tiones:id est species variolaꝝ per maxime alu
humata in autūno/ cū aer est turbid⁹/ pulue-
rulentus ꝛ obscurus:ꝛ flat ventus meridiona
Rasis. lis:vt inquit Rasis. 8. cōtinentis. Et ibidez di
xit:Si videris autumnū vehementis calidita
tis ꝛ siccitatis/ ꝛ hyemē proprie nature:expe-
cta variolas ꝛ alias species variolarū. Confir
Auicēna. mat hoc pnceps Aui. dicēs:Euentus earuꝫ est
plus in vere ꝙ in hyeme: ꝛ post ver in fine au-
tumni:ꝛ proprie qñ estas est calida ꝛ sicca: ꝛ fue-
rit autūnus calidus ꝛ siccus. Cōcludamus igi
tur:ꝙ aer in quocūꝙ tpe anni fuerit valde cali
dus ꝛ siccus:ꝛ precipue in regionibus calidis
ꝛ siccis:ꝛ in corporib⁹ calidis ꝛ siccis:dat signa
euētus morbilloꝝ: etiam mētagre:licet raris-
sime eueniat:qꝛ eius materia nō mouetur nisi
ab agēte forti pportionato ipsi materie morbi
Excusat seipsum. mentagre. Dixi superius de aere valde calido
nō dicere volo/ qđ aer calidus noceat in cōser
uatione a mentagra ꝛ cura eius: immo ꝯtinet

nos. de quo medicus magnã debet habere sollertiã. vt. 12. cõtinẽtis / ꝛ. 11. terapentice scriptũ est. Ad calidũ quidẽ declinare debet: naꝫ causa faciẽs hũc morbuꝫ mentagre frigida est. Et qꝛ opꝰ est tractione ad exterius / ne patientes infestentur a tã seuis doloribus: ꝛ talis materia est grossa ꝛ cõpacta / que postꝙ venerit ad extrinseca exiccatione indiget: ideo ad siccitateꝫ aer tendere debet. Et cõfirmat hoc experiẽtia: nã oẽs qui tali morbo laborãt lõge deterius se hñt in hyeme ꝙ in estate. Licet in actu preseruatiuo ad temperamẽtũ aereꝫ alterare debeamus / vbi inequalis fuerit / tm̃ quãtũ possibile est. Et tandem ad illas qualitates debet declinare aer que minꝰ sint generatiue materie facientis hanc egritudinem. Rasis. Galenus Experiẽtia.

¶ Ca. vij. de cibo ꝛ potu.

Galenus primo ad Glauconẽ dicit: Per dietã aũt nõ soluꝫ intelligere debemus administrationeꝫ potus ꝛ cibi: verũ ꝛ debitã administrationeꝫ oĩm que sub rebus nõ naturalibus cõtinẽtur. Et propterea dicebat dietã quã viuẽdi regulã dicimus / esse medicinã / aut medicine partẽ. Preterea licitũ est volẽti naturalẽ calorẽ ꝛ vitã cõseruare / vt nũꝙ sine pabulo ꝛ nutrimẽto corpus relinquamus: qm̃ corpus priuatũ alimẽto nõ põt diu durare: teste Galeno primo de elemẽtis ca. 1. sic inquiẽte: Sine Galenus Dieta qd Necessitas alimẽti. Galenꝰ.

alimento non est possibile viuere sanos / nec
Rasis. egros. Cuius causaz & rationē assignat Rasis
15.cōtinētis ca.1.dicēs q̄d corpora nr̄a sunt cō-
tinue dissolutiōis ex aere circūferente & calidi
tate innata que in nobis est. Indiget ergo nu-
trimēto ad resistēdū ei q̄d dissoluit. Hoc etiaz
Auicēna innuit Auicēna secūda primi doc.2.ca.2.vbi in
quit: Nutrimēto indigētes sum⁹: & nostra cō-
seruatio sanitatis est ex nutrimēto nobis con
Galenus uenięte / q̄d equale existit &c. Hoc idē testatur
Galenus in libro de dissolutio ne cōtraria ca.
1.inquiēs / q̄ corpora hoīm sunt in cōtinua dis
solutione: ꝓpter calorē aeris circūdātis ea ex-
trinsecus / & calorē interius existētez: vnde ne-
cessariū est restaurare in eis q̄d dissolutuz est:
ideo necessari⁹ est cibus & potus. Testis est pn
Auicēna ceps Auicē.13 . tertij tractatu.2.ca.7. vbi inq̄t:
Necessitas cibi est: vt suppleat locū eius quod
resoluitur. Resolutio itaq̧ caloris naturalis &
ab extrinseco ꝓueniens / facit refectionē & nu
trimenti necessitatez : vt deperdita eo mō quo
possibile est restaurent. Propterea dicunt me
dici: q̄d restaurata nūq̄ ad quātitatem / nec ad
perfectionez dissolutorū attingūt: q̄d vt ita sit
Galenus patet per Galenū in primo de regimine sani-
tatis dicentez: Si possemus tale aliquid intro
ducere q̄d simile esset effluenti / hoc sanissimū
& optimū esset: sed hoc impossibile est: q̄z id q̄d
defluit ab vnoquoq̧ mēbro / tale nāq̧ est qua-

e ipsuz membrũ a quo defluit/a quo sumpsit
fundamẽtuz. Auicenna itẽ prima primi doc.3. Auicẽna
ca. de etatibus dicit: Amplius si hec virtus/.s.
nutritiua infinita foret: semp permutationez
in corpore faceret eius qđ dissoluitur. Sed vi
dem⁹: ꝙ cibaria optima comedẽtes/ ꝛ ea per-
fectissime digerẽtes/de necessitate mori habẽt
nã si possibile esset semper custodire humidaz
cõplexionez corporis/immortales essemus: vt
primo ꝛ sexto de regimine sanitatis Galenus Galenus
innuit: sed qꝛ naturalez viã eã scilꝫ que ad desic
cãdũ fugere nõ est possibile: propterea senesce
re necessariũ est nobis ꝛ corrumpi. Et q̃uis re
ctificatio cibi ꝛ potus quãtũcunqꝫ optima nõ
facit nos a morte liberos ꝛ securos. Cũ sint na Corru-
turales corruptões due/quas nullũ generatũ ptiones
corpus effugere põt. Una: qđ semper corpora natura-
nr̃a magis desiccãtur. Altera: qđ semp vniuer les.2.
sa substãtia nr̃a fluit ob innatũ nobis calorez.
Ad defensionez harũ duarũ corruptionuz na-
turaliũ ꝛ ne humiditas cito resoluat̃ in ipsius
quidez fortitudine cõsistit: vt ipsuz corpus vs-
qꝫ ad debitũ tẽpus permanere faciat: puta de-
terminatã peryodũ. Et hoc quidem fit per re-
gimen rectũ restauratiõis cibi ꝛ potus: que fit
loco eius qđ resoluitur. Si igitur hec duo me
dicus fecerit: scilꝫ qđ putrefieri nõ permittat:
ꝛ prohibeat ne cito humiditas prima resoluat̃
diu sanos viuere faciet oẽs qui vsi fuerint tali

Refectionis vtilitas. restauratiōe. Et ꝙ grādis sit refectionis vtilitas nota: qđ corp⁹ a siccitate festina preseruat: que siccitas intātuȝ est corporibus nr̄is inimica atq̃ cōtraria/ vt incessanter augēdo ꝓcedat donec nos perimat. Teste Auicēna vbi supra dicente: O ꝙ grādis erit refectionis cōmoditas: cū humanū corpus lōgeuū ꝛ sanuȝ esse faciat toto suaꝝ etatuȝ discursu ꝛc. Ex his sequitur cōclusio: qđ magna est debite ac ordinate refectionis vtilitas. Quas aūt habeat cōditiones queve debita siue ordinata dieta dici mereatur/ medici iudicio relinquamus: qui qđ vnicuique cōueniēs erit iubebit offerre ꝓut regio/ natura/ tēpus/ cōsuetudo/ etas ꝛ hm̄ōi expetere videbūtur: naȝ opȝ vt medicus sit prudēs: vt sue iudicio estimatiuo ṽitati adhereat. Preterea Anicēna priceps. 3. ꝑmi doc. 2. ca. 7. ait: Oportet vt sanitatis cōseruator studeat/ ne cibi ipsius substātia sit aliq̄d nutriētiū medicinaliuȝ. Preterea nō sunt cibaria mala ꝛ illaudabilis substantie comedēda: q̄ merito ab oībus volētibus sanitatē cōseruare derelinquēda sunt: permaxime in preseruatiōe ꝛ cura morbi mētagre. Si vero bone fuerint substātie ꝛ laudabilis chimi: erūt eligēda. Cōcludendū em̄ est circa bonitateȝ ciborū ꝛ potuū: nā si bonitas substātie neglecta fuerit: non solū inutilis/ sed ꝛ perniciosa erit. Natura cibi mali. Malicia em̄ ciborū hāc solita est habere naturaȝ: vt ꝙuis ꝑ aliquod spaciū sua celet occulta

ocumēta/postea tñ ea manifestissime osten-
at: experiētiā in pauperibus videmus. Hoc
nuit Auicēna in tertia primi doc.2.ca.7.di-
ēs: ille in quo mala digerūtur nutrimēta ob
oc non decipiatur: qm̄ post dies in ipso mali
ñabuntur humores egritudines faciētes ꝛ p
ecātes. Propterea Galenus in libro de disso
ltione cōtinua dicit: Oia cibaria que nō tēpe
nta sunt/nō generāt sanguinē purū/ mūdū ꝛ
arū. Et cibariorū mali chimi tres sunt spēs.
arū eñ sunt que addūt choleraz: ꝛ earū sunt
ue addūt flegma: ꝛ earū que addūt choleram
igrā. Opz ergo oēm hoiem dimittere multi-
dinē eorū ꝛ cōtinuationē assumptiōis ipso-
ū: qꝛ ꝛ si nō inferāt nocumētū/cito tñ in lōgo
ēpore chimi tales generāt egritudies malas.
Drusianus.2.tegni cōtrariaꝶ huic/ dicens. Et
anifestū per hoc/ qđ cholera nō est in natu-
a ciborū: sicut aliqui voluerūt: sed est in natu
a efficiētis. Si eñ haberet naturā cibi: tūc in
i corpore ex eodē cibo fieret paris nature hu
nor: qđ falsum esse videtur: qꝛ ex melle in iuue
e multū fit de substātia cholerica i sanguine:
n sene aūt fit sanguis equalis. Sed Galenus
icit in primo li. de naturalibus virtutibꝰ: Ni
ilominus tñ oē agēs agit ꝫm exigentiā mate
ie: ꝛ fiet per hoc ex calidis cibis plus de chole
a/minus de flegmate: ex frigidis vero econ-
erso. Ex tēperatis aūt sanguis equalis gene

Auicēna

Galenus

Cibarioꝝ mali chimi.3.species.

Drusianus.

Galenus

ratur qͣtũ ex aptitudine materie: ꝓpter qđ e
calidis cibis in corporibus calidis fit multum
de cholera: sed in frigidis fit sanguis equalis
nota ꝛ siliter ex frigidis ĩ corporibꝰ frigidis fit mu
tuꝫ de flegmate: ꝛ in calidis sanguis equalis
A quibꝰ cibis sit abstinendum. Ab his em̃ cibis et potibus generãtibus cho
leram nigrã preseruare debemus corpora di
sposita ad incurrẽdum morbũ mentagre per
maxime illo iam infecta: vt sunt caro pecudi
ouis/et caro capre/ caro hyrci/ꝛ bouis/ et ca
nes cuiuscunqꝫ animalis melãcholici ꝛ hmõ
Oua etiã dura ꝛ frixa:ꝛ caseus antiquꝰ:ꝛ fun
gi:ꝛ oĩa legumina: sicut lentes/miliũ. Silite
oẽs pisces saliti: ꝛ oẽs fructus recẽtes: vt ficꝰ
cerasa ꝛ sisia: nã si in multa quãtitate freque
ter comedant/multitudo chimi mali ꝛ super
fluitatũ ex eis generat/ꝛ paucitas nutrimẽti
Et a cepis/ꝛ allys/rapis/raphanis/ pastina
cis/caulibus ꝛ his similibꝰ/ab eorũqꝫ frequẽ
ti vsu abstineat in preseruatiõe ꝛ curatiõe hu
iusmorbi mẽtagre. Preterea abstineat a cibis
fortis caliditatis in virtute:qꝛ caloreꝫ natura
lem incendũt/ꝛ corporis humiditateꝫ natura
Auicẽna lem exiccãt:vt Auicẽna fen prima primi doc.3
ca.1.ait:scilꝫ qđ caliditas maior qͣ debet reddi
corpus siccius qͣ opꝫ: nã omnes caloris causa
cũ superfluũt/in exiccãdo iuuãt:vt dicit idem
Auicenna in quarta primi ca.2. Cõcludamus
igitur:qđ in corporibus patientibus predictũ

morbũ cibi valde calidi aut nũq̈/aut raro/im mo q̈ rarissime sumãtur: qꝛ corpus exiccãt. Il lud eñ est in cã gñationis materie morbi men tagre: que est melãcholica siccissima ⁊ terrea: ⁊ per auctã caliditatẽ efficeretur materia cinerea: ⁊ per cõsequẽs cõtraria esset ad illi⁹ morbi pre= seruationez ⁊ curationez. Siliter cibaria etiaz valde frigida actu vel potentia/ nõ sunt come dẽda: qm̃ nature humane frigiditas est valde cõtraria: vt Isaac in dictis vniuersalibus inq̃t frigida velut nix sunt multũ fugiẽda: sicut et Hippocrates testatur.5.apho.dicẽs: frigidũ est inimicũ neruis/ossibus/dentibus/cerebro et spinali medulle. ¶Propterea in corporibus pa tientibus hũc morbũ mentagre malicia frigi= ditatis in eis se adunat: licet ipsi nocumentuz nõ ilico sentiãt: qꝛ ad intra in porositatib⁹ mẽ broꝝ neruosorũ recludũtur humores: vt in ar ticulis ⁊ neruis: ⁊ frigiditas semper mẽbra p= cutit debilia ⁊ sensibilia: ⁊ incidũt in maiores dolores: ⁊ talis morbus difficilis curationis efficitur. Idcirco male operantur idiote/qui or= dinãt ⁊ applicãt infirmis/tali morbo mẽtagre afflictis vnguẽta frigidissima narcotica/gra= uãtia ⁊ infrigidãtia/⁊ adunãtia materiã ad in tra poros mẽbrorũ: sicut inferi⁹ in ca.de cura accidentiũ dicã. Cõcludere igitur possumus cuz Auicenna in.5.canõe tractatu.4.ca.1.inquiẽte Opz vt vehemẽter caueat frigus: precipue in

Isaac.

Hippo= crates.

In medi= cos impe ritos.

Auicẽna

oi dispositiōe huius morbi dolorosi. Sequit
ex his dictis ꝯclusio: qḋ oia cibaria / tā calida /
Cibarioꝝ electio in genere. q̄ frigida / hūida vel sicca / nō sunt in hoc mor
bo administrāda: nisi cū temperamento. Ex su
perioribus itez notatis cōcludendū est: ꝙ oēs
cibi habentes cōplexionez superflue calidaz /
frigidā / siccā / vel humidaz sunt inutiles ī hoc
morbo: permaxime si sint habentes cōplexio
nez frigidā ꝛ siccā: ꝛ hoc in gn̄ali: siue sint fru
ctus / siue legumina / siue olera. De oibꝰ alijs
cibis in particulari aut de cōplexione ꝛ ꝓprie
tate eaꝝ nihil hic dixisse volo: qꝛ iā per ea q̄ scri
pta sunt in codicibꝰ simpliciū medicinarū tra
ctata a Doctoribus medicine reperies cōple
xionē ꝛ ꝓprietatez cuiuslibet cibi: exinde iudi
care poteris / si conuenientes et vtiles sint ad
preseruationez ꝛ curationem morbi mētagre.

¶ Ca.8. iustā mēsurā motꝰ ꝛ exercitij declarat

Galenus
Alenus in libello de exercitio inqt:
Exercitiorū em̄ quoddā nō solū cor
pus / sed aīam letā reddere pōt: tāte
em̄ in ipso exercitio potēs motiōis
fit aīa qḋ multi quidez liberati sunt
Idem ab egritudinibus perniciosis. Postea hoc idē
ipse cōfirmat inquiēs: Laudo exercitiū: ꝙ cor
poris sanitatez prebet / ꝛ partiū cōformitatez /
ꝛ aīe virtutē. Probat itez hoc. 3. aphorismorū
cōmento. 21. dicens: Exercitium mūdificando
corpus a futuris liberat infirmitatibus. Pro

pterea

pterea ꝯueniens ⁊ necessariũ est:qđ medicꝰ ele
ctus hoc faciat in preseruatione corporis hu-
mani patientis mentagram/eiusqꝫ curatione.
Hoc Rasis quarto Almãsoris ca.inquit. Sa- Rasis.
nitas cõseruatur bonitate mensurationis mo
tus ⁊ quietis. Propterea Hippocrates ĩ libel
de aere ⁊ aqua dicit:Exercitiuꝫ laboris tolerã- Hippo-
tiã prestat:quies aũt ⁊ requies timorẽ ⁊ igno- crates.
miniã:labor vero ⁊ agitatio animositateꝫ mi-
nistrat. Ideoqꝫ in secũdo de accidenti ⁊ morbo
ca.3.inquit Galenus:Calor naturalis cõforta Galenus
tur ⁊ augmentatur ex motu.q2 vera perfectio ca auerrois
liditatis est motus:ad quã cõfortationeꝫ cete-
re in corpus proueniunt vtilitates ⁊ operatio
nũ perfectiões.Cõfirmat hoc idem.2.aphoris-
morũ cõmento.48.inquiens. Utile est exerci Idem.
tiũ:nã cõmouet calorẽ naturaleꝫ/⁊ validas fa-
cit que sunt in membris virtutes naturales/⁊
aĩales/⁊ vitales fortificãdo.Et ad digestioneꝫ
vero bonã perficiẽdam necessaria est post cibi
comestionẽ deambulatio tẽperata:vt per cen-
tũ passus ambulare est laudabilior:⁊ ecõuerso
post cibũ fortis vituperabilior est.vt Auicẽna Auicẽna.
3.primi doc.2.ca.7.dicit:Paruus motus post
comestiõeꝫ cibũ in stomacho quiescere facit:⁊
ꝓprie cũ dormiendi post ipsuꝫ volũtas affue-
rit. Hoc testatu Almãsor li.4.ca.2. inquiens. Almãsor.
Post comestionem vero a forti motu ⁊ longi
temporis oĩno est cauenduꝫ.Sicut eñ motus

ante comestionez factus sanitatis est cõseruatiuus: ita post comestionem egritudinis inuenitur generatiuus.

¶ Cap. ix. De sommo ꝛ vigilia.

De somno autẽ naturali quomõ faciat ad digestionis bonitatez declarandũ est: cũ vna de causis bñ digerere faciẽtibus cibũ somnꝰ existat: testis est Auerrois. 2. colliget / inquiens: Operatio digestiõis est fortioꝛ cũ homo doꝛmit. Propterea dixit Galenus. 3. de accidenti ꝛ moꝛbo cap. 4. Uirtus aũt animata si fuerit fatigata / animali doꝛmiente confoꝛtatꝛ: maxime si añ somnũ cibuz moderate accipiat. Ergo vna rõ vel cã de necessitatibus somni est vt digeratꝛ cibus. Ideoqꝫ Auicenna prima tertij tractatu. 4. ca. 1. dixit: Somnus quidem naturalis absolute est / cuius reditus est cũ ꝓfundatiõe spũs vitalis ad interioꝛa: vt digeratur cibꝰ ꝛc. Necessitas ergo somni est virtutis resolute restauratio / ꝛ cibi preassumpti digestio ꝛ fatigati coꝛpoꝛis ꝛ sensuuz eius quies ꝛ refocillatio. Idcirco per hec que dicta sunt intelligere poteris causaz finalem somni / que est digestio: ꝛ causaz foꝛmalẽ / que est reditus spũs. Causaz vero efficientẽ esse dicimus / virtutem aĩalẽ impeditã: materialem aũt causaz esse vapoꝛez qui ascendit a membꝛis inferioꝛibus ad cerebꝛuz. Et sic apparet: qꝺ somnus naturalis

Auerrois.

Galenus

Auicẽna

Somni necessitas.

Cause sõni. 4.

propter necessitatē digestionis causatus fuit: ideoq̄ est quies virtutū animaliū / motiuarū & sensitiuarū/cuꝫ intēsione virtutū naturaliū: vt dicit Auicenna in canticis. Ex his dictis se- quūtur vtilitates & iuuamenta naturalis & tē- perati somni: que iuuamenta & vtilitates vide re poteris per Auicēnā tertia primi doc. 3. ca. 7. dicenteꝫ. Somnus tēperatus naturalē vir- tutē quiescere facit: & in eius substātia augmē tū prebet/ad prohibendū spūs qualiscūq̄ fue rit resolutionē &c. Et infra subiūxit: Somnus temperatꝰ humectās & calefaciēs/ est res ma- gis pficiens senibus: qm̄ in eis hūiditateꝫ cō- seruat. Confirmat hoc Haliabbas. 5. theorice ca. 5. dicens: In somno em̄ digestiōis fit boni- tas/& humorū decoctio. Calor autē naturalis somni tpe ad pfunda cecidit corporis/ quo ci bū digerit & humores bonos disponit &c. Con cludendū igitur est: qđ somno naturali & tem- perato vtendū est in morbo isto qui mentagra appellari pōt: q2 perfectior digestio celebrat: qua mediāte spūs & virtutes corporis anima- les restaurātur/& naturales corroborantur/ & cibi & potus preassumpti in sanguinē bonū cō uertūtur: qđ valde pro sanitatis preseruatiōe/ & curatione corporis patientis morbū menta gre laudo. Preter ea necessariū est medico sci- re/que nocumēta in corpore patiente morbuꝫ mentagre somnus superfluus efficiat: videlꝫ

Auicēna

Idem.

Haliab- bas.

Sōni tē- perieꝫ cō- cedit.

Nocumē ta somni superflui

virtutū aīaliū obtusionē: ꝛ capitis grauedinē: ꝛ egritudīes frigidas: ꝛ illud est qđ in mēbris totius corporis neruosis resolutionē ꝓhibet: ꝛ claudit poros illorū membroꝝ: in quib⁹ materia mētagre stat occlusa: ꝛ illic magis cōdensatur: ꝛ fit inepta resolutioni. Naz sicut multe vigilie ꝯplexionē corrūpūt cerebri aliquo siccitatis mō: sic cōtrarias operationes inducit

Auicēna

somnus superfluus. vt Auicēna secūda. 3. ca. 5. ait: Spūs in lōgo somno fit grauior / pigrior.

Auerrois.

Hoc etiaz innuit Auerrois. 6. colliget dicens: quomō superfluus somnus caloreȝ extinguit naturalē / ꝛ corpus inducit ad tumidā disposi tionē. Amplius dicimus: qđ hora ieiunij ꝛ inanitionis nō lōgo tēpore dormire debet patiēs

Auicēna

hunc morbū. testis est Auicēna in tertia primi doc. 2. ca. 8. vbi inquit: Amplius super vacuitatē dormire est malū ꝛ virtutē deyciēs. Et ratio est: qm̄ calor cū cibū nō inuenit queȝ digerat: vertit se supra sanguinē ꝛ carneȝ / ipsam resoluendo: vñ macilēti fiūt: ꝛ humores magis desiccātur: ꝛ terrei ꝛ melācholici fiūt: precipue in

De vigilia temperata ꝛ superflua.

corpore cholericissimo infecto tali morbo. De vigilia itideȝ temperata ꝛ superabūdanti ac superflua scire opȝ: ꝙ sicut somnus temperatus vtilis ꝛ iuuās est ad digestionē ꝯplendā / ꝛ virtutes aīales quiescēdas ꝛ naturales fortificandas: sic vigilia tēperata / vt Auicēna in cāticis

Auicēna

textu cōmenti ca. 31. dixit / excitat valde sensus:

⁊ disponit vires ad exercēdū operatiōes suas. Ergo tēperata vigilia cōcedat: qꝛ nullū nocu- mētū in corpore efficit. Sed superflua vigilia vituperatur. Propter hoc Auicēna secūda pri mi doc.2.ca.13.inquit: Cū vigilie sunt multe/ cōplexionē corrūpūt cerebri aliquo siccitatis mō: ⁊ debilitāt ipsā: ⁊ cōmiscent rōnem: ⁊ adu rūt humores: ⁊ egritudines faciūt magis acu tas. Et Auerrois.6.colliget inquit: Qñ vigi- lie exuberāt/ corpus desiccāt: ⁊ calorē resoluūt naturalem. Propterea in patientibus hūc di- ctū morbū mentagre/ ꝓpter fortes dolores in mēbris corporis eorū multe vigilie superflue fiūt: ⁊ corpora eorū qñ longo tēpore durāt/ de- siccātur ⁊ marasmātur: ⁊ vt plurimū ad ethicā senectutis perueniūt. ⁊ hoc maxime in haben tibus cōplexionem calidā ⁊ siccā. Raro autē ethicam febrilem incurrunt.

Idem.

auerrois

¶ Cap.x. De repletiōe ⁊ inanitione.

Animaduertere dꝫ vnusquisqꝫ pru- dens medicꝰ sepenumero: ne in cor pore humano/ vel aliquo membro rū patiētis mentagrā repletio fiat. Nō aūt dico solū de repletiōe cibi ⁊ potus: sed ⁊ de humorꝝ naturaliū ⁊ nō natu- raliū repletione/ ⁊ cōgestione eorū paulatina que persepe contingit ex mala mēbrorꝝ cōple- xione/ quātuncūqꝫ reficientia in se laudabilia existāt: vt facile est videre de cholericissimo ho

Repletio inhibet.

mine tēperata dieta enutrito/ ī quo nō parua cholere quātitas multiplicatur. similiterqꝫ de flegmatico suo mō. et sic de sanguineo in quo superflua sanguinis quātitas generat̄. Multoqꝫ magis ad horū humorū augmētū accedere videt̄ dieta/ que in quātitate vel qualitate tēperamentū sepenumero excedit. sic em̄ plectoria/ vel cacochimia ī toto corpore multiplicat̄ ex defectu digestiue aut expulsiue/ vel fortitudine attractiue ⁊ retētiue. quare in stomacho/ epate/ splene/ vel pectore ac ceteris membris/ vel toto corpore humores aggregati / ad plures ac varias egritudinū spēs disponūt. Ideo qꝫ qui vult corpus humanū a morbo mētagre preseruare ⁊ curare: opꝫ ad duas res intētionē suaꝫ dirigat. Quarū vna est ad corpus: vt cibo cōueniēti reficiat loco eius qđ dissolutū est de ipso. Alia est mnudificatio ab ipso eius qđ generatū est de superfluitatibus ciboꝝ. Quomō aūt repletio ⁊ harū superfluitatū aggregatio cognoscat̄/ siue sit quātitas laudabiliū humoruꝫ: que fit qñ ex bonis ⁊ multis cibis ⁊ potibꝰ plurimū enutriētibus sāguis copiosus / ⁊ aliȷ̄ humores adaucti fuerint: eā vtiqꝫ repletioneꝫ hec signa declarāt (vt Auicenna secūda primi doc. 3. ca. 6. dicit) membroꝝ grauitas: in motibus pigritia: faciei rubedo: ⁊ venaruꝫ inflatio ⁊c. Si enim repletio fuerit facta sola qualitate humorū peccantiuꝫ: scilꝫ calida vel frigida ⁊c.

Medico duo cōsiderāda.

Auicēna. Signa repletiōis.

Sunt signa diuersa: et hoc scdm qualitatez hūo-
ris peccãtis. Cū vero cognitū fuerit/ī corpore
vniuersalē vel particularez repletionē adesse:
citissime de illius euacuatiōe puidendū erit.
Propterea ostensuz est primo/quātū periculi
sequatur ex sanguinis repletiōe/quis lauda-
bilissimi. dicendū eim̄ esse videt: repletuz oino
euacuatiōe per phlebotomiā indigere: nisi in
breui vitā cū morte cōmutare velit: vt Hippo Hippoc.
crates prio aphorismorū dixit: In exercitātib9
ad summuz bone habitudinis sunt fallaces/si
in vltimo fuerint &c. Et Galenus in cōmento Galenus
dixit: Multi morte subitanea sunt extīcti/cor
poribus pertingētibus in vltimitatē plenitu-
dinis. Hoc idez innuit in secundo terapentice
ca. vltimo dicens: Cū equaliter sibi inuicē au- Plecto-
cti fuerint humores/multitudo hec plectoria ria.
nominat. cuz aūt xanta cholera/vel nigra/vel
phlegmate/vel serosis humiditatibus plenū Cacochi-
factū fuerit corpus: cacochimū/et nō plectori- mia.
cū vocat taliter dispositū. Idcirco Auicēna ter Auicēna
tia primi doc. 2. ca. 7. dixit: Vehemēs repletio
in qualibet dispositione est pernecabilis. Pro
pterea si medicus cognouerit/ad aliquā pre-
fatarū repletionū corpus deuenisse: diligēter
cōsiderare dz: an illa repletio sit humorū pec-
cantiū quātitate/aut qualitate. Nō si medico
noticia fuerit esse vniuersalez cū humorū pec
cantiū augmēto et superfluitate/oibus rebus

cōsentientibus: phlebotomare ipsuz debet: vt
Auicēna Auicēna prima tertij ca.29. dicit: Cū sanguis/
aut humor qui vincit sanguineus dominatur
a phlebotomia incipiamus. qm̄ ipsa est potis-
simū remediū ad euacuandū sanguinem: & re-
pharmacia quid purget. liquos humores potenter euacuat. Pharma
cia vero tres humores hʒ euacuare: puta cho-
lerā/phlegma/melācholiā. Sed nulla est san-
guinis medicina eductiua. vt tertio tegni lati⁹
Galenus Auicēna. Galenus dixit. Et Auicenna de phlebotomia
in quarta primi ca.3. ait: Minutio est euacua
tio humorꝝ equaliter augmentatorꝝ. Et in cap.
4. eiusdē libri: Cuz humores fuerint equales/
pretermitte minutionez: qđ si equales nō fue
rint/superabundantem euacua. Itez in ca.20.
Idem. eiusdez dicit: Phlebotomia est euacuatio vni
Cōclusio pulchra. uersalis q̄ multitudinē humorꝝ euacuat. Ideo
cōcludamus: qđ in preseruatione corporū ple
ctoricorꝝ habentiū dispositionez ad incurren-
dū morbū mentagre/siue eueniat a cā superio
ri/scilʒ ab influentia coniūctionū planetarū/
siue eueniat ab alijs causis: cōueniens & neces-
sariū erit facere minorationē p phlebotomiā.
Galenus Unde Galenus. 6. aphorismoruz cōmenti.22.
Phlebotomia est cōmunis toti⁹ corporis pur
gatio: qr in corporibus tm̄ humorū auferre est
cōgruū/quātū supra id qđ ẜm naturā adauctū
est: qm̄ quātitas euacuationis dicit ex quanti
tate que ẜm multitudinez fit. Igit ẜm maiorez

vel minorem sanguinis ꝛ alioꝝ humoꝝ multi
tudinē/ ꝛ repletionē fiat phlebotomia. Nam phlebotomie vtilitas.
phlebotomia vētrē desiccat: memoriā prebet/
vesicam purgat: cerebrū temperat. Propterea
dicit Rasis. 4. Almansoris ca. 14. Si neglecta Rasis.
fuerit phlebotomia/ aut nō permissa fieri ꝑut
necesse est: plectorico multa nocumēta proue-
niūt. Igitur phlebotomia magna existit medicīa phlebotomiā sanitati plurimū ꝯferre
in sanitate cōseruāda ꝛ preseruāda valde pro-
ficiens: ꝛ ad egritudinū curationem cōgruēs/
si vt opʒ fiat. Eaʒ ob reʒ phlebotomia necessa-
ria est ad preseruādū corpus repletū/ aptitudi
neʒ habens ad incurrendū istū morbū menta-
gre: si vt opʒ fiat: ꝛ si ista cōsenserint: cōplexio/
etas/ tempus anni/ cōsuetudo/ ꝛ huiusmodi.
Notāduʒ tñ pro vlteriori declaratione: qđ stu Cautela
dere debemus in preseruatione huius grauis
morbi mentagre/ si corpora repleta fuerint ex
aliquo tm̄/ vel pluribus humoribus peccanti
bus in quali. vt puta ex cholera solūmodo/ vel
phlegmate/ vel melancholia: vel ex cholera et
phlegmate/ aut ex cholera ꝛ melancholia ꝛc. si
enī hi hūores nō fuerint sanguini admixti/ nō
ꝯueniēs est phlebotomare: sed cuʒ solutiuis ꝛ
purgatiuis medicinis talis humorū abundā-
tia minuēda erit: permaxime tēpore veris. Vñ
Galenus in sexto aphorismoꝝ inquit: qđ sani Galenus
si corpa sua nō purgauerint/ nō diu sani erūt
Et ibidē dicit: qđ multos egrotare solitos cu-

stodiūt purgatiōes. Propterea in libro. 4. ca.
Rasis. 15. dixit Rasis ad Almansorē: Solutio ventri
prout opꝫ summa est medicia/ ad sanitatis c
seruationē magnuꝫ prebens adiutoriū: est en
possibile: vt huiꝰ operationis cā corpus ab h
more/ qui ꝓpter ciboꝝ errorē / vel ex diete ne
gligentia/ vel qui ex corporis intēperantia s
Almāsor. let generari mundificetur. testis est Almanso
Quapropter medicina vētris solutiua quisq
vti debet: que humoreꝫ qui ei nocere solet/ ve
qui in eo ex sui corporis dispositione generar
solet a cā erroris sui regiminis expellere cōsu
uit: cū oīa diligenter perscrutata fuere/ ⁊ inu
Cōclusio. stigata per proportionē signorū dictoꝝ. Con
cludamus tñ: qd̄ qualiscūqꝫ fuerit illa humor
repletio: si magna necessitas sit/ ī quocūqꝫ an
ni tēpore euacuare dꝫ. si aūt nullū notabile p
riculū pretēderit/ in vere perfici dꝫ: ⁊ sic prese
uabitur a morbis ei euenire potētibus ex tal
Auicēna. humorū repletione. Propterea Auicēna ter
tia ꝑmi doc. 2. ca. 1. īquit: Nobis necesse est pr
culdubio superfluitates euacuare. Idcirco i
preseruatione ab isto morbo mentagre est ne
cessarium corpora plectorica phlebotomare: ⁊
cacochima euacuare cum medicinis purgat
uis humoꝝ abūdātiuꝫ/ ⁊ superfluoꝝ in corp
Cantela. cacochimo. Sed cauere debet medicus omni
no/ ne medicinā exhibeat forteꝫ ī hac preserua
tione/ minus ꝙ̄ in curatione dicti morbi: eo q

xatiuũ violẽtũ ꝗuis fuerit rectificatũ ⁊ tẽpe
atũ quãtũ plꝰ possibile fuerit/stomachũ debi
itat. testis est Auensoar trac. nono. ca. 8. Pro‑
pterea ipse inuit lib. j. tractatu. 7. ca. 1.: ꝙ oĩa la Auẽsoar.
atiua que hñt violenter et impetuose laxare/
rahũt humores a toto corpore ad stomachũ:
purgãt corpus totũ stomacho repleto manẽ
e. Et cũ hoc etiã hec medicina hꝫ totũ corpus
desiccare: quare humor malus in substãtia sto
nachi imbibitus/ hꝫ remanere. Propterea er Violẽtas
rãt imprudentes medici: cũ fortissima medici medici‑
na solutiua volentes semel expellere qđ pluri nas repꝓ
bus vicibus erat euacuãdũ: vnde aliqui ad fe‑ bat.
bres/ aliȷ̃ vo ad disynteriã/ ⁊ ad alios morbos
plurimos inde perueniũt. ⁊ hoc ideo: qꝛ labo‑
riosa ⁊ violẽta pharmaca corpi humano mul‑
tũ inimicãtur. Nã medicine solutiue euacuãt Ignotuꝫ
ex humiditatibus naturalibus/ ⁊ spiritu: qui empicis
est substãtia vite: ⁊ cũ hoc virtutẽ membrorũ medicine
debilitãt. Quare hippocrates dixit: Medicĩa indoctis.
purgat ⁊ inueterat. Ideo in quarta pmi. ca. 8. Hippo‑
Auicenna inquit: In pluribus violentarũ me crates.
dicinarũ existit aliqua venenositas: ⁊ solutio‑ Auicẽna
nem vẽtris efficiũt ꝑm motũ/ quo nature vio‑
lentia infertur. Hoc cõfirmat Auerrois quito Auerro‑
colliget inquiens: Nulla medicinarũ violẽta‑ is.
rum est sine veneno aliquo in aliqua parte sui
Quare oẽs practicãtes ĩ medicĩa sint cauti in
administrãdo has medicinas: ne toti nocumẽ

Doctria preserua-tiua. tũ inferatur. In preseruatiõe/ ꝛ etiã cura hui⁹ morbi occulti cõsulo: quãto plus possibile est fugere medicinas violẽtas: ne nocumẽtũ toti inferatur ꝛ membris principalibus. Sed vtat medicinis bñdictis. vt aloe/ reubarbaro/ aga-rico/ mãna/ cassia. Mirabolani oẽs laudant: nã cõfortãt sua solutione stomachuz/ viscera/ cor/ epar/ ꝛ corpus totuz. Sed in euacuatione hui⁹ in morbo mẽtagre peccãtis humoris me-lãcholici triplicia sunt cõsiderãda. Primũ: vt nõ subita ꝛ fortis fiat euacuatio in morbo me-lancholico: sed per interualla ꝛ tẽpora quiescẽ-do aliqñ longo tempore. prout docto physico videbit: cõsideratis cõsiderãdis: puta virtute/ etate/ cõsuetudine/ tẽpore/ regione ꝛc. Secun-dũ cõsiderabile: qđ euacuatio nõ fiat cũ forti-ter ꝛ laboriose euacuãtibus: precipue in princi-pio. Tertiũ: qđ nõ expolientur solutiua a reb⁹ lenificatiuis et humectatiuis. Quare in cura huius morbi mentagre decoctiones egregias ordinabo/ que oẽs intentiones habebũt. Con-cludamus ergo quãta sit purgatiõis vtilitas/ ꝛ quãta ei⁹ necessitas in preseruatione corpo-preparatorũ ad morbũ mentagre: ne scilz con-tingat in hũoribus putrefactio/ vel corruptio ꝛ incineratio/ ex quibus mẽtagra citius gene-retur: vel ne diuerse egritudinũ spẽs generen-tur. Et ob hãc causaz necesse est corpora mũdi-ficare in vere ab extraneis ꝛ inutilibus humi-

Margin notes:

medicine bñdicte.

In eua-cuando tria consi-derãda.

Utilitas purgatio-nis.

Mũdifi-catio ver-nalis bo-na.

sitatibus/siue cũ phlebotomia/siue pharma cia:vt hũores naturales puriores reddant: ne in breui mors vel morbus mẽtagre/vel alie se quãtur egritudines: Et hoc Rome/ ⁊ in vniuersa Italia consuetũ est:se scilꝫ semel in anno purgare:puta in vere. ⁊ corpora eorꝫ longo tẽpore sana conseruantur: nec ita doloribus vexantur quemadmodum ⁊ nos.

¶ Ca.xj. De accidentibus aĩe:videlicet ira/furore/tristitia/gaudio/timore/inuidia ⁊c.

Manifestũ est: ꝙ medicus de accidẽtibus aĩe curã habere debet:ne totũ corpus a sua temperie ⁊ naturali cõplexione labatur ⁊ permutet: sequendo sententiã Galeni tertio tegni textu commẽti.35.dicentis:Manifestuꝫ est:qm̃ abstinere opꝫ ab intemperãtia passionũ aĩe:scilꝫ ire/tristitie/gaudij/furoris/timoris/ inuidie ⁊ sollicitudinis. exterminãt enim hec ⁊ permutãt corpora ab ea que est ꝭm naturã cõsistentia. Propterea oĩa accidentia aĩe sequũtur/aut eis associãtur motiones spũs interius/aut exterius:vt dicit Auicẽna in secunda primi doc.2.ca.13. Et ista motio aut erit subita/aut paulatina:⁊ ad eius motionẽ ad exteriora sequitur frigiditas corporis eius qḋ interius existit:⁊ fortasse si superfluit illud quod resoluitur/subito infrigidatur corpus exteriꝰ ⁊ interius: ⁊ sequit ipsuꝫ syncopis / aut mors. Galenus Auicẽna

Hali. Propterea dicit Hali: qđ furor ꝛ ira faciũt a
cidere caliditatẽ superfluã: gaudiũ vero ꝛ le
cia caliditatẽ equalẽ:timor aũt ꝛ pauor accid
re faciũt frigus. Ista vero accidẽtia hoc faciũ
mediãte motu spũs:vnde corpus exiccat. Te
Galenus ste Galeno textu cõmenti. 46. inquiente: Dẽ
anime passiones exiccãt corpus. Ex quo app
ret:qđ aĩe accidentia omnino vitãda sunt: p
pter periculũ seq̃ns ad subitũ ꝛ forte motun
spũs interius aut exterius. Abstinẽdum erg
est ab ira/tristitia/inuidia/timore/sollicitud
ne/ꝛ alijs anime accidẽtibus in corporibꝰ ha
bentibus aptitudinẽ ad incurrẽdũ morbũ m
Rasis. tagre. Testis est Rasis in li. 4. ca. 9. Almanso
ris/qui dixit:qm̃ oĩbus sanis nocumẽta infe
Nocumẽta tristitie. rũt:exceptis his q̃ carnis indigẽt minoratiõ
Et firmatur hic morbus mentagre in corpori
bus vexatis dictis accidentibus aĩe:permaxi
me que tristata erũt: qm̃ corpora eoꝝ replẽtu
humoribus melãcholicis terreis. Jdcirco oĩ
accidẽtia aĩe que nocumẽta inutilitates ꝛ in
dispositionẽ in corporibꝰ inducũt sunt fugiẽ
da cũ patientia aĩ ꝛ bona tolerãtia: ꝛ cũ citius
possibile fuerit expellẽda ac propulsanda: cu
multa nocumẽta talia ꝛ cõsimilia accidẽtia i
ducãt. Si ergo ĩmoderata fuerit tristitia ĩ fri
gidarũ ꝯplexionũ corporibus corpus/refrig
ratur:calorq; extinguitur naturalis sua in co
poris interiora cõuersiõe. Propterea tristitia

mnibus est nocēs corporibus. Hec oīa Hali Hali.
bas quinto theorice ca.vltimo scripsit. Hoc
ē voluit Auicenna tertia primi ca.4.dicens. Auicēna.
ristícia multū exiccat: τ pigritia virtutes la-
t aīales. Propterea quīto de accidēti τ mor
ca.6.inquit. Quib⁹ accidit tristicia frequē
r mortui sunt. τ hoc pusillanimib⁹ solet eue
re: naꝫ eoꝝ calor debilis atꝗ3 defecta virtute
tinguit τ suffocat. Similiterꝗ3 a timore ca-
amus: qꝛ timor infrigidat corpora. manife-
it hoc terrefacti τ tremuli. Hoc innuit Ga- Galenus
nus quinto de accidēti τ morbo capitulo.6.
cēs. Timor sanguinē/calorē atꝗ3 spiritū re-
ortat ad interiora: scilꝫ ad suā originē ad cor:
ꝗ3 exteriora corporis refrigerat. Et subiun-
t postea: In timore virtus aīe nō cōfortatur:
ꝗ3 ad exteriora reuertit: intimū/ꝙ calor extin-
uitur. Ea rōne Galenus ī libello de typo ca. Idem.
dixit: Timor τ terror turbāt virtutes/ τ debi
iāt ipsaꝫ nō min⁹ aliꝭs causis. Jō Hippocra- Hippo-
s in.6. aphorismoruꝫ apho.23.dicebat: Si ti crates.
or τ pusillanimitas multū habeāt tēp⁹/me-
cholicū perficiūt. Et Gale. primo de regimi Galenus
e sanitatis inquit: Opꝫ medicū qui sanitateꝫ
ult cōseruare/custodire ne mores aī corrūpā
ur: ne humor melancholic⁹ in corpore dñetur
ui radix τ origo hui⁹ egritudinis dicit. Qua
accidētia aīe superflua fugere debemus. Jō
ico superflua: nā aliqua accidētia aīe in egri-

tudinibus certis cōceduntur. vt in egritudi pendente a materia frigida lʒ irasci modera vsu ꝛc. Singula autē de accidentibus reliqu aīe enucleare/ ꝛ que iuuamēta ac nocumēta corporibus ex eis sequātur/ longum ꝛ inuti esset hic ponere: cū ea copiosius alibi per ph losophie ꝛ medicine Doctores tractata inu nies: q̄ iudicio tuo estimatiuo poteris ad pr seruationē ꝛ curā morbi mentagre applicar

Concłō. Ex his ergo cōcludere possumus: qđ oēs pa siones aīe fortes valde nociue sunt ꝛ inutile nocumēta fortia inducētia in corporib⁹ disp sitionē prōptā hn̄tibus ad incurrēdū morbi mētagre: ꝛ pmaxime morbū istū patientibu

¶ Ca. xij. Curam docet morbi Mentagre p varia medicīe ingenia: puta per euacuatio nes/ flebotomiā/ pharmaca/ syrupos/ lo tiones/ balnea/ ꝛ cetera plura.

I prudens medicus fuerit/ causa huius egritudinis remouere val scindere debet/ ꝑm sentētiaꝫ Gal

Galenus ni dicētis: Unū cōmune opꝫ prec ptū habere: efficiētē vnāquāqꝫ ca sarū abscindere. post deinde venire ad eaꝫ q

Cura ꝟa qnid. facta est discrasiā. Hoc affirmat Auicēna. U

Auicēna. vera cura est incisio cause. vt idē. 4. primi ca. ti. Impossibile est vt febris remoueatur cā e remanēte. Propterea cū inuenies virtutē fo tē/ resistentē/ tolerantē: abscinde causam ꝛ re

mou

moue humorē. Hoc Galenus prima terapen- tice ca.11. singularissime dixit: Ad causaz semp ibimus cognoscētes qđ nō est possibile finali- ter aliquā dispositionez sanare adhuc manēte cā faciēte eā: cessare vero eā impossibile est ma nēte cā. Eā ob causam oēs sapientes ⁊ antiqui medici cōcordāt: ꝙ cā egritudinis sit primo re mouēda: ⁊ postea ipsa discrasia abijcienda. cō- tra irrationales ⁊ empericos/ilico ad localiuz applicationē ꝓcedētes. De materia vero mē- tagre quomō natura eā expellat/cuz sit mate- ria grossa/terrestris imbibita in porositatibꝰ mēbroꝝ neruosoꝝ/nō est alia assignāda causa: nisi qꝛ nature forti nihil est impossibile. Kur- sus in libello de egritudinibus iūcturaruz ca. 18. sic scribit: Unguēta ⁊ emplastra qñ corpus fuerit plenū multis humoribus attrahūt hu- mores ad loca magis ꝙ dissoluāt. Et sic breui- ter dicimus: ꝙ si in egritudine mētagre reple- tio materie antecedētis ⁊ cōiūcte cōtigerit: cū euacuatione curanda erit: ⁊ per phlebotomiā scilȝ/⁊ per pharmacū: ſm qđ signa demonstra būt. Quāto magis si vltra predictā repletiōez materie morbi dicti corpus fuerit plectoricū/ vel cacochimū. vt manifeste patet ex illo Hip- pocratis. 2. aphorimoꝝ sic dicētis: Ex plenitu dine quecūqꝫ egritudīes fiūt euacuatio sanat: ⁊ quecūqꝫ ab euacuatione/plenitudo. Uñ Ga lenus dicit: Neqꝫ diutius ĩmorandū est: cū oē

Galenus

Idem.

Hippo- crates.

Galenus

cõtrariũ suo cõtrario sit medicãdũ. Et hoc cõ-
Auicẽna. firmat Auicẽna quarta primi: Cũ egritudinis
qualitas scita fuerit: erit medicĩa eligẽda que
ei in sua qualitate sit contraria. Quõ egritudo
suo medicaꝛ cõtrario: sicut sanitas suo sili cõ-
Medici i curãdo intentio. seruatur. Principaliter vero medici intẽtio in
cura morbi mẽtagre est digerere: euacuare: di
uertere/aut ad extra ducere. In principio aũt
hui⁹ morbi si materia mentagre fuerit sangui
nea/id est sanguis grossus: vel si materie men
tagre fuerit aliȷ hũores: vt puta phlegma vstũ
vel cholera vsta/vel melãcholia: ⁊ fuerint per
mixte: scilꝫ cũ sanguine: primo incipiẽdũ est a
Phlebotomia bona. phlebotomia. nisi spõte ex naribus emorroidi
bus siue mẽstruis sanguis effluxerit. talis vti-
qꝫ phlebotomia dꝫ fieri in principio anteq̃ƺ in
cipiãt apparere pustule in superficie cutis ex-
terioris partiũ corporis. nã cũ materia mẽta-
gre exierit ad extra in multa quantitate/nullo
Auicẽna mõ fiat phlebotomia. Testis est Auicẽna: For-
tasse phlebotomia est mala/ propter ea qꝛ con
uertit ⁊ repellit: scꝫ ad interiora illud qð proce
dit ad exteriora: ⁊ sit operaꝛ ad oppositũ mo-
tus nature. Et hec phlebotomia dicta directe
cõuenit/propter cãm antecedentẽ: qm̃ ipsa est
vehemẽtis vtilitatis ⁊ necessitatis in prĩcipio
mentagre: precipue in plectoricis. Et debet fie
ri phlebotomia de basilica dextra / aut saltem
mediana: qꝛ q̃uis diuertat ipsaꝫ materiã ab ex

teriozibus ad interioza:talis tñ materia nõ est sic venenosa sicut materia variolarũ ꝛ mozbil loꝝ. Deniqꝫ necessarium est medico obseruare virtutẽ. Testis est Galenus pzimo regiminis acutoꝝ dicẽs: Sublimioz intẽtionũ oĩm est intentio sumpta a virtute. qm̃ curãs est virtus/ ꝛ nõ medicus:qꝛ cũ foztis nõ fuerit/non ꝓdest curatio quõcunqꝫ fiat: vt Aui.in pzima quarti dicit. Propterea sollicitudo medici esse debet circa cozpozis virtutẽ integratã.puta vitalez/ aĩalẽ/ꝛ naturalẽ. Concludamus ergo cũ Galeno in pzimo de febzibus ad Glauconẽ dicẽte: Necesse est vt respicias ad egri virtutem/ꝛ ad impetũ cause/ꝛ ad quãtitatẽ viriũ eius ꝙ egrotat. Preterea patiens hũc mozbũ elõgetur ab oĩ laxatiuo penit⁹:donec egritudo declinauerit. tũc materia est euacuãda cũ medicinis benignis/lenientibus.vt manna / cassia fistula/ mirabolanis. Reubarbaꝝ in pzeseruatiõe sublimis est. Agaric⁹ ꝛ aloes in cura valent multũ cuz decoctione flozũ cozdialiũ/pzunoꝝ damascenozũ/ꝛ passulaꝝ/ꝛ sene/epitimi/thymi/polipodij/liquiricie.cuz istis simplicib⁹ põt fieri euacuatio. Uel cũ medicinis ꝯpositis: scilꝫ electuario lenitiuo diasene Rasis/diacatholicone/electuario indo/ aut cõfectione Hamech/ vel electuario de dactylis. Preterea dixit Hippocras.1.aphozismozũ. Que opꝫ ducere:vnde cũqꝫ repit natura/inde ducere opꝫ per conuc-

Galenus

Auicẽna

Galen⁹.

Doctria pulchza.

Euacnatiões docet.

Hippocrates

Extrahē- da mate- ria pec- cans. nientes regiones. Cū ergo inceperint pustule debet medicus iuuare naturaȝ summo studio ad expellēduȝ materiā ad superficiē cutis cum his que aperiūt porositates mebrorꝫ oim: per maxime mēbrorū neruosorꝫ/vbi recōdita ꝛ re- clusa est materia morbi mētagre. Dentur ergo ſm intētiões Doctorꝫ succus apij/ꝛ succus fe niculi cuȝ melle rosato: si sit hyems. ꝛ in estate cū aqua hordei. Potest ꝛ addi succus pulegij. Aut exhibeatur aqua feniculi cum oxizacara composita.

¶ Recepta quinqꝫ electissima/iuuantia natu ram in expellendo pustulas ad extra.

¶ Recepta medicialia iuuātia naturā veloci ter in expellēdo materiā Mentagre sunt hec.

Primuȝ. ¶ Recipe ficuū albarū numero. x. passularuȝ sine granis. ℥. ʃ. croci. ℈. ij. dragaganti. ʒ. iij. fiat decoctio in lib. j. ʃ. aque apij/ꝛ tātūdē feniculi. fiat syrupus cum zucaro albo. Aliud iuuās na

Secūduȝ turā in expellēdo. ℞. lacce ablute. ʒ. v. lentiū ex corticatarū. ʒ. vij. dragagāti. ʒ. ij. decoquātur in lib. j. ʃ. aque feniculi vsqꝫ ad cōsumptionē me- dietatis: ꝛ coletur. ex qua actu calida/cuȝ pau- co vino albo ieiuno stomacho exhibeaꝛ quātū

Aliter. pro dosi sufficit. Uel sic ꝛ melius. ℞. ficuuȝ ci- trinarū siccarū numero. xij. lentiū excorticata rū/ꝛ lacce ana. ʒ. iij. dragagāti/maratri aā. ʒ. ij. aquarꝫ feniculi/ꝛ buglosse quātuȝ sufficit. mi- sceātur. fiat decoctio ad cō sumptioneȝ medie-

tatis.coletur.exhibeat vt decet. Aliud fortius. Tertium.
℞.ficus albas magnas numero.v.lētiū excorticatarū.ʒ.vj.aque feniculi lib.ij.apij lib.j.coquātur oīa ad cōsumptionē tertie partis.coletur.in qua colatura dissoluat.ʒ.j.croci.ista decoctio actu calida/ieiuno stomacho trib⁹ diebus cōtinuetur. Aliud habēs supradictas intētiōes.℞.aque feniculi/ꝛ spargi/ꝛ brusci ana. Quartuz
℥.iij.aque apij.℥.j.anisi/carui/seminis melonis ana.ʒ.ij.zucari.℥.iij.detur de eo morbū patienti mane ꝛ sero. Aliud.℞.ficuū siccarū/pas Quintuz
sularū/lentiū excorticatarū/seminis feniculi/lacce/sandalorū rubeorū ana.℥.ß.pistētur ꝛ coquantur in lib.ij.aque feniculi/ꝛ lib.j.ß.aque apij ad cōsumptionē medietatis:ꝛ colet:ꝛ i colatura dissoluatur.ʒ.j.croci:ꝛ vsui reseruetur. Ista em̄ aqua prouocat materias ex qua multe pustule generātur/ꝛ exiccātur:ꝛ tandē cadūt/ꝛ preseruātur a doloribus.

¶Cura Mentagre per potiones.

¶In declinatione morbi sit cura talis: in qua multa ingenia apparebūt. Primo ordinetur decoctio hec egregia.

¶Recipe floꝝ violarū/borraginis/buglosse decoctio
herbarū fumiterre/mellisse/cicoree/scabiose pulchra.
scolopendrie/ cuscute/ eupatorij/ serpilli an̄.m.ß.corticū mirabolanoꝝ chebuloꝝ/citrinoꝝ ana.℥.ß.seminis anisi/feniculi ana.ʒ.ij.liquiricie rase/ vuaꝝ passulaꝝ ana.℥.j.polipodij.ʒ.ß.

thymi/epitimi ana.ʒ.ij.ficuū pinguiuȝ nume-
ro.vij.folliculoꝝ sene sine stipulis.ʒ.ij. agarici
incisi.ʒ.ß.auari põderis.cinnamomi/zinzibe-
ris ana.℈.ij.spice.℈.ß. fiat oīm decoctio in aq̄s
borraginis/buglosse ana.lib.ij.ꝭm artē ad cō-
sumptionē medietatis.deinde coletur ⁊ clarifice
tur.⁊ addatur oximellis simplicis.ʒ.j. aque lupu
le.ʒ.iiij.zuccari albi.ʒ.j.ß. fiat potus pro qua-
tuor vicibus.

¶ Die sequenti vtatur ista medicina.

medicia post deco ctionē.

¶ Recipe cassie piguis nouiter tracte.ʒ.v.dia
sene Rasis.ʒ.ij.ß.cōfectionis Hamech.ʒ.j.reu-
barbari electi.℈.ij.b.p.spice.g.ij.syrupi superi⁹
scripti.ʒ.j.aquaꝝ lupuli/fumiterre ana.ʒ.j. su-
mat mane in aurora actuali caliditate.ieiunet
horas quinq̄ȝ.

membroꝝ cōfortatio

¶ Membroꝝ confortatio die sequenti.

¶ Recipe letificātis Gale.ʒ. iij.diamusci dul-
cis.ʒ.vj.aromatici gariofilati.ʒ.j.electuarij re-
gū.℈.iiij.electuarij de gēmis.℈.ij. cōserue/ bor
raginis/buglosse/citonioꝝū/ana.ʒ.j.syrupi de
pomis quātū sufficit.fiat electuariū:de quo ac

Pillule de aloe.

cipiātur de mane.ʒ.ij. vel coclear vnum. Et in
proposito laudātur pillule de aloe loto:conti-
nuādo lōgo tēpore/ vnā accipiēdo mō ⁊ ordīe
prout decet. Quātū aūt virtutis habeat aloes
in proposito/lege Auicēnā septima quarti ca.
de cura scabiei.cuius verba sunt ista: Et fortas
se liberat a scabie mala ⁊ antiqua si assiduetur

potus aloes. Itē ꝯceditur aliqñ in morbo mē- tagre/ existēte morbo in declinatione manife- ste cū accidētibus cōibus ꝛ proprijs / per maxi me doloribꝰ mēbrorū corporis valde remissis ꝛ quietis ipsisqꝫ existētibus cōsumptis desicca tis ꝛ marasmatis/ et sine febri putrida: vt pa- tiens balneū aque dulcis tēperate calide igre- diatur/ post prādiū qñ cibꝰ in stomacho ꝛ epa te digestus fuerit hora distributiōis nutrimē ti per oīa mēbra corporis. Hoc probatur. naꝫ tūc cōpetit eis tale balneū: cū tēperet corꝝ sicci tatē/ ꝛ humectet: preparās cibū ad distributio nē per corpus. Hoc aūt balneū oēs medici il- lustres approbāt: et Galenus de marasmo. 10. ca. 7. terapētice/ ꝛ Auicēna. 4. canonis/ Hali abbas/ Serapio/ Rasis hāc sententiā ꝓnun- ciauerūt: qꝛ dictū balneū malā cōplexioneꝫ re- mouet/ ꝛ humectat: ꝛ humidi radicalis cōsum ptionē prohibet. Iuuamētū aūt nō paruū ꝯfert neduꝫ etiā in febre ethica/ sed ꝛ extenuatis oi- bus/ ꝛ ethica senectutis. vt Galenus. 7. terapē tice ait. Balneū eīm hoc nō resolutiuū esse dꝫ/ sed repletiuū ꝛ humectatiuuꝫ. Quale est istud aque dulcis eucrate ꝛ mēsurate calore ꝛ frigidi tate quod sequitur.

Practicā tes hoc i vsu non habēt.

Galenus

Auicēna

Hali

Serapio

Rasis.

Galenus

¶ Balneum quod Stuffa appellatur.

¶ Recipe malue/ bismalue/ melilote/ camo- mille/ rosaꝝ/ lapaci/ fumiterre ana. m. ij. bulliā tur in aqua. recipiat infirmus fumū ad quar-

Balneū

tale vnius hore: nõ sellauet/sed pannis sudorẽ abstergat. Et dũ in stuffa incipit sudare/ accipiat ĩfrascripte aque prout docebo. ⁊ apud me magnũ secretũ. Et dũ balneo abstersus exit sudare debet iterũ in lecto pannis bñ coopert⁹.

Aqua tyriacalis.

¶ Aqua distillatiõis tyriacalis/ multũ secreta

¶ Recipe radices altee/ lapaci/ feniculi/ enule ana lib. ſ. incidãtur minutiꝫ: ponãtur ĩ quatuor lib. vini maluatici ad remoliẽdũ per vnaꝫ diẽ ⁊ vnã noctem. Postea addat̃ tyriace etatis decem annoꝝ. ℥. j. ſ. ponat̃ in alẽbico: distilletur aqua. De qua accipiãtur. ℥. iij. cũ. ℥. ij. aque buglosse qñ incipit sudare ĩ balneo: vel qñ intrat. Et ista stuffa reiteret̃ oĩbus quinq; vel sex diebus/ vel prout discreto videbitur medico. Potes ⁊ aliqñ vti pillulis de fumoterre fetidaruꝫ ꝙtũ ad pustulas. Si vero dolores infestãt: vtere agarico. Laudãtur ⁊ pillule de hermodactylis. Potes ⁊ addere reubarbari parũ/ si diues sit ⁊ expẽsas nõ timeat vt isto modo ordinãdo. ℞. pillulaꝝ de hermodactylis. ℈. ij. reubarbari optimi ⁊ electi. ℈. j. formentur pillule nouẽ inuolute cinnamomo.

Pillule.

Lenitio ventris.

¶ Ingeniuꝫ aliud curãdi pustulas mentagre.

¶ Recipe diacassie / electuarij lenitiui ana. ʒ. v. electuarij indi. ʒ. j. ſ. fiat bolus cũ zucaro: aut distẽpera cũ aqua fumiterre. Si diues vel nobilis sit/ potes dare mãnã pro lenitiõe vẽtris. vt puta ordinãdo isto modo. ℞. mãne granate

fecte/cassie piguis nouiter tracte ana.ʒ.v.cō-
fectionis Hamech.℈.iij.fiat bolus cū zucaro:
deinde digerat materia sequēti syrupo. ℞.sy-
rupi de fumoterre/syrupi de buglossa añ.ʒ.vj. Syr.dige
aquarum cicoree/lupulorum/endiuie ana.℥.j. stiuus.

¶ Euacuatio eradicatiua.

¶ Postq̄ in vrina materiā videris digestā da Eradica-
medicinā eradicatiuā. ℞.diasene Rasis/cassie tiuum.
nouiter tracte ana.℥.ß.electuarij indi/ confectio
nis Hamech ana.ʒ.j.decoctionis cōmunis.℥.
iiij.in qua bulliātur fumiterre/florū stikados
arabice ana.m.ß. Poteris & paulatine trāsire
ad alia:puta fortiora.vt gratia exempli. ℞.sy- Sirupus
rupi de stikados.℥.j. syrupi de fumoterre.℥.ß.
aquarum borraginis/buglosse/ lupulorum ana.℥.j.
misce. Poteris deinde dare medicinā sequen
tē. ℞.prunorum damascenorum.v.liquiritie rasc/ Alia me-
vuarum passularum ana.ʒ.iij.fumiterre/capillorum dicina.
veneris ana.m.ß.florum violarū/ borraginis/ bu
glosse ana.m.ß.sebestē.vij.tamarindorum.℥.ß.bul
liātur in aqua cōi.deinde colentur. Huius co
lature.℞.℥.iij.ß.in qua dissolue diacatholico-
nis/electuarij de dactylis ana.℥.ß.syrupi de sti
kados.ʒ.vj.misce.fiat haustus. Postea accipiāt Syrupi
syrupi fortiores.vt de epitimo/ cū aquis feni- digestiui
culi/petrosilini. Et si infirmus fastidiū haberet
ex digestiuis iam ordinatis syrupis dētur aque.
℞.aquarum scolopēdrie/feniculi/buglosse/ bor Aque.
raginis/fumitterre ana.℥.j. dulcoretur cū mo

Pro nobilibus

dico zucari. Pro nobilibus vel diuitibus po
ordinari talis medicina. ℞.folliculorũ sene.ʒ
ʃ.thymi/epitimi ana.ʒ.j.polipodij.ʒ.iij.floru
borraginis/buglosse/violaꝝ ana.m.ʃ.vuaru
passularũ / liquiricie rasc ana.ʒ.ʃ. prunoꝝ da
mascenoꝝ numero sex tamarĩdoꝝ.ʒ.ʃ. sebestẽ
v.ficuũ pinguiũ septẽ.bulliantur oĩa in aquis
fumiterre/feniculi ana quãtuz sufficit.deinde
colet. Tandẽ. ℞.mãne granate electe.ʒ.x.reu
barbari electi.ʒ.j.ʃ.agarici optimi albi ⁊ inci
℈.iiij.salis gemme/zinziberis/spice ana.g.iiij
Infundat agaricus horas. vij. ad oximel sim
plex cũ suis correctiuis. Reubarbarũ vero in
fundat ad.ʒ.iiij.huius decoctiõis horas.v.cu
suo correctiuo. Deinde agarici et reubarbar
fiat fortis expressio. dissolue oĩa simul in illis
ʒ.iiij.decoctiõis ĩ qua reubarbaꝝ fuit infusuz
fiat haust⁹. Poteris ⁊ addere cõfectiõis Ma
mech.℈.iiij. Hec gr̃a exempli sint dicta.

Pillule.

Pillule.

Pillule cõueniẽtes sunt pillule de hermo
dactylis:ꝺ fumoterre. Inde aggregatiue de la
pide lazuli fetide.vt dãdo aliqñ vnã cõtinuan
do. Vel dentur aliquãdo.℈.ij.vel.℈.iij.prout te
pus/virtus/etas/regio ⁊ cetera.expostulãt: q
relinquantur iudicio physici eruditi.

Decoctio ad propositũz pulchra.

Decoctio

Decoctio alia pulchra. ℞.capilloꝝ veneris
radicũ buglosse domestice ⁊ siluestris/ ⁊ floru

arũ ana.m.ʃ.polipodij/epitimi ana.ʒ.vʃ. mi-
rabolanoꝝ nigroꝛũ/chebuloꝛũ ana.ʒ.viij.reu-
barbari electi/ſi diues vel nobilis ſit.ʒ.iij.folli
culoꝝ ſene.℥.iij.amotis ſtipulis. agarici opti-
mi inciſi/ſtikados/camedreos/camepitheos
ana.℥.ʃ.zinziberis.℈.j.ʃ.vuaꝝ paſſulaꝝ/liqui-
ricie raſe ana.℥.j.elleboꝛi nigri.ʒ.j.ʃ. ſquinãti.ʒ.
ʃ.fumiterre.m.j. eupatoꝛij. ℥.ʃ. bulliantur oĩa
(pꝛeter epitimuꝫ ꝛ reubarbarũ)in.v.lib.aque
caſei/vel ſeri caprini ad cõſumptionẽ medieta
tis.Ultimo ponãtur oĩa:bulliãtur vna ebulli-
tione. deinde coleꝶ/clarificeꝶ: ꝛ pꝛoijciaꝶ in ea
oximellis ſimplicis/zucari.℥.j.ʃ. ſyꝛupi de fu-
moterre ſimplicis et cõpoſite ana. ℥.ij.ʃ.dẽtur
mane.℥.v.modo ꝛ oꝛdine vt decet.

¶ Syꝛupus contra Mentagram.

¶ Aliud ingeniũ quo digeraꝶ materiã cũ iſto
ſyꝛupo. ℞.ſucci fumiterre/ſucci apij/endiuie Syꝛup⁹.
boꝛraginis/lupuloꝝ/feniculi depuratoꝝ ana
℥.ij.ſucci bugloſſe depurati lib.j.ĩ quib⁹ infun
dãtur folliculoꝝ ſene amotis ſtipulis.℥.iij. po
lipodij.℥.ʃ.ſeminis aniſi.ʒ.j.turbit.ʒ.iij.ʃ.cina
momi electi.℈.j.ſtẽt per diẽ ꝛ noctẽ in infuſio-
ne. Deinde bulliãtur ad cõſumptionẽ medie-
tatis dictoꝝ ſuccoꝝ:ꝛ ſi nimis inſpiſſati fuerĩt
cũ aqua bugloſſe ꝛ lib.ʃ.zucari.fiat ſyꝛupus: ꝛ
intituleꝶ:Syꝛupus cõtra mẽtagrã. Et in actu
pꝛactico oꝛdinetur iſto modo. ℞.ſyꝛupi ꝯtra
mẽtagrã.℥.j.ʃ.aquaꝝ lupuloꝛũ/fumiterre/en-

diuie ana.ʒ.j.misce.exhibe in aurora actu cali
dū.ieiunet horas quinq₃. cōtinuetur iste syrupus
vij.diebus. Quibus cōpletis / luna existēte in
bono signo ⁊ loco extra malos aspectus exhi
beatur solutiuū.vt gr̄a exēpli. ℞.diasene Ra
sis/diacatoliconis ana.ʒ.ß.diafiniconis.ʒ.j.ß
syrupi superius ordinati.ʒ.j.aquarum lupul
fumiterre ana.ʒ.j.ß.

¶ Decoctio epitimi.

decoctio Mesue

¶ Item valet decoctio epitimi seu melagogie,
quā Mesue de decoctiōibus describit:lz dicat
eā nō esse in vsu.tn̄ Doctores Argētine practi
cātes eā in vsu hn̄t.⁊ ego practicādo eā expertus
laudo. Poteris ⁊ addere huic decoctioni reu
barbari.ʒ.j.ß.vel agarici ī maiori quātitate: pu
ta.ʒ.iij.aut.ʒ.ß.⁊ follicula sene apponātur ī ma
iori quātitate: fm qd̄ discreto videbitur medico.
⁊ ordinetur isto mō in actu practico.℞.decoctio
nis melagogie.ʒ.iij.syrupi de fumoterre. ʒ.j.ß.
aq̄ lupuli.ʒ.j.misce pro vna vice. Potes ⁊ acue
re cū.ʒ.j.vel.℈.iiij.electuarij indi/ vel cōfectio-
nis Hamech/diasene/diafinicone:prout exp-
to videbitur physico. ꝯsideratis semper ꝯsiderā

Cōtra dolores / ⁊ pustulas Pillule.

dis.puta virtute/etate tempore ⁊c.Cū agarico
⁊ electuario indo fiat euacuatio q̄ntū ad dolo-
res:⁊ diasene lenitiuo/⁊ electuario hamech q̄n
tū ad pustulas:⁊ cū modico reubarbari/ si ex-
peñ.nō times.Et si a doloribus iūcturaꝝ mul
tū molestaberis/vtaris sepe pillulis quas de-

cribit Mesue inde simplicibus ca. de eleboro Mesue.
n quib9 multiplicabis agaricuz. pro vna vice
ccipiãtur. ℈.ij. aut. ʒ.j. sunt experte. Post etiã-
uationes potes vti stuffa ex decoctione infra Stuffa.
criptarum herbaꝝ: quas bñ decoquas i aqua
urrẽte. ⁊ illa aqua posita in vase/ desuper sta-
is recipiẽs fumũ bene tectus pannis. ⁊ si non
ffumat/ infunde in illã saxa ignita/ que fumũ
dicta aqua eleuẽt. Facto sudore copioso itra-
is lectũ/ bene a sudore abstersus: ⁊ ibi aliquã
ulũ stabis dormiẽdo si placet. Et si iterũ suda
is: absterso sudore ad prandiũ accedas: a quo
ũ reliquijs famis surgas/ faciẽdo meliorẽ ce-
ã. Sic procedẽdo nũc cũ digestiuis ab extra ⁊
ntra/ nunc cũ medicinis/ bona dicta/ ⁊ pillu-
is iteratis: interponẽdo tñ aliqñ tẽpus nota-
ile: ex lõgo tẽpore dei grã liberaberis: vtens
alneo ⁊ de aqua superi9 ordinata / puta ex vi
o maluatico/ radicibus ⁊ tyriaca / ordĩe quo
upra. ℞. seminis lini/ apij/ calamenti/ betho- Balneũ aliud
nice/ hedere terrestris/ ebuloꝝ/ maiorane/ fo-
lioruz lauri/ paritarie/ piretri/ seminis vrtice
ana. m. j. vel quantũ vis. Auicẽna. 2. canone ca. Auicẽna
proprio inquit: Tñ ipsuz resoluit subtile ex hu
moribus/ relinquẽdo grossuz: ⁊ inflãmat atqz Quõ bal
exiccat. Et ego credo Pricipẽ itellexisse de his neanduz.
qui nõ moderato vsu nec debito tpe vtunt ipo
vt puta corpore nõ purgato: nã Princeps cor-
pore purgato assuetis cõcedit balneũ istis ver

bis. Utere ergo balneo ad educēdum que sunt in corporis superficie: nec sis in hoc tard⁹. Sed tñ in principio istius morbi/augmēto et stat. si sint corpora plectorica/vel cacochima/tali nō sunt balneo intromittēda. testis est Galenus 3. tegni inquiēs: Nullus plectoricus/neq₃ cacochimus balneo uti presumat: ne cōmoti humores aliquā faciāt egritudinē. ut sensit Haly abbas. v. theorice. ca. xiij. cū inquit: Aliquotiēs malis aliquo in mēbro positis humorib⁹/illis quidē corruptis malorū quātitas augeť. Ideo corpora habētibus repleta balneo nō expedit uti anteq̄ eorū euacuētur corpora. Sz q2 Princeps prohibet ne materia cruda euacuetur: dabo syrupū magistralē lōgū/ qui simul digerit ⁊ tm̄ quātū digerit euacuat. ℞. fumiterre/capillorū veneris/cuscute/lupulorū/cicoree melisse ana. m. j. uuarū passularū/liquiricie rase añ. ℥. j. scabiose/borraginis/buglosse ana. m. j. polipodij. ℥. ij. florū borraginis/buglosse/violarū ana. m. ʃ. prunorū damascenorū. vij. iuiubarū. v. ficuū pinguiū. ix. thymi/epitimi ana. ʒ. ij. corticū mirabolanorū indorū/citrinorū ana. ʒ. iij. folliculorum sene sine stipulis. ℥. v. zinziberis. ℈. iij. bulliātur oīa simul in. v. lib. aque lactis caprini (preter epitimū) ad cōsumptionē medicamentis. stēt. viij. horis in infusiōe. Deinde iterū calefiāt: modice exprimātur: ⁊ fricentur fortiter: fiat colatura: clarificeť. Et addať syrupi de sti-

Galenus

Haly.

Syrup⁹ magr̄alis longus.

ndos/de fumoterre/de epitimo an̄.ʒ.ij.zuca
ʒ.vij.assumātur.ʒ.v.vel.vij.pro hausto. Ulti Pillule
o si materiā eradicatiue euacuare volueris
pteris ordinare isto mō. ℞.masse p.indarū/
de fumoterre aggregatiuarū ana.℈.j.formē
r pillule.ix.Uel potes ordinare haustuꝫ/vel
lū. prudēs em̄ medicus in predictis pōt ad
re vel minuere iuxta regionem/etatē/ꝯple
onem/consuetudinem ꝛ virtuteꝫ.

¶ Decoctio pulchra.

¶ Recipe floꝝ violarū/borraginis/buglosse decoctio.
na.m.ʃ.vuarū passulaꝝ/liquiricie rase/tama
ndorū.ana.ʒ.j.ʃ. prunoꝝ damascenoꝝ nume
.vij.radicis feniculi/petrosilini/cicoree ana
ʃ.seminis anisi/feniculi/endiuie ana.ʒ.j. sca
iose/borraginis/buglosse/lupulorū/ fumi-
rre/scolopendrie/capilloꝝ veneris ana.m.j.
minis cartami/agarici incisi ana.ʒ.ʃ.zinzibe
s.℈.iij.cinamomi electi.ʒ.j. thymi/epitimi/
na.ʒ.j.ʃ.folliculoꝝ sene.ʒ.iij.Contūdātur cō-
undēda grosso mō:ꝛ ſm artē bulliātur in.vij.
b.aque vltra cōsumptionē tertie partis. De-
de stēt horis.xij.in infusione.Deinde iteruꝫ
arum caleñāt:fricētur ꝛ exprimātur fortiter.
at colatura : ī qua dissolue syrupi de buglos-
a/de borragine/de fumoterre ana.ʒ.j.ʃ.zuca-
i quantum sufficit ad dulcorandū. fiat potus
ulcoratus ꝛ clarificatus dosis.ʒ.vij.

¶ Ca.xiij. in quo oſtenditur quid ſit dolor: ⁊ de mitigatione doloris qui vt plurimuz euenit in morbo Mentagre.

Dolor. Galenus Plato Dolor in genere

Dlor eſt paſſio ſubitanea/extra nat
rā exiſtēs/cū magna anguſtia. vt te
net Galenus libro quarto ca.6. Au
ctoritate Platōis in timeo/dolor e
ſenſus nocitiui. Galeno teſtāte primo de inte
rioribus ca.j. Uel dolor eſt ſenſibilitas rei co
trarie ſubito ⁊ materialiter īprimentis. Et he
generalis definitio cōuenit oībus ſpeciebꝰ d
loris. Ex qua definitiōe ſequi videtur: ꝙ dolo
ſit paſſio virtutis aīalis ſenſibilis. naz deſtru
cta virtute ſenſibili aīali nunꝙ fiet dolor. ide
mēbra ſtupida/paralitica nō ſentiūt dolore
ergo dolor eſt qualitas ſenſibilis. Ex illo no
credas/qđ dolor ſentiatur: ſed bene cā dolori
ſentitur. Naz dolor nil aliud ꝙ triſtis ſenſatio
⁊ ipſe dolor informat ſenſuz/nō efficit ſenſuz
Et hāc ob cauſam dolor nō eſt ſenſus/ſed ob
iectū ſenſus. Deniꝗ accidit quaſi oībus pati
tibus hūc morbū hoc accidens: videlꝫ dolores
acutiſſimi in diuerſis mēbrorū partibus toti
ambitus corporis: permaxime in tibijs ⁊ bra
chijs. Dolores autē acutiſſimi ⁊ acerrimi cau
ſantur a materia imbibita in membris neru
ſis/⁊ in pelliculis oſſiū ⁊ neruis/⁊ in pānicu
lis muſculorū/⁊ in oībus mēbris pāniculoſis
Et in nocte plus ꝙ in die dolēt: vt experientia
docet.

Dolores vnde cauſentur.

docet.rō: qꝛ tēpoꝛe somni mēbꝛa exterioꝛa ma nent depauperata spū: preterea qꝛ poꝛi aliqua liter sunt obstructi tpe noctis: quare ceca tran spiratiōe fit pauca expl'sio materiex peccātiū. Etiā possez dicere: qꝛ humoꝛes in nocte a na tura mouētur/per ipsaz esse retractā ꝛ foꝛtio rē. Etiā qꝛ rōne hūiditatis noctis materia au getur: aut rōne frigiditatis poꝛi obstruuntur. De die aūt natura diuertit a sensibilibus/ ꝛ nō ita hūoꝛes mouet: tuz qꝛ debilitata: tuz qꝛ circa alias operationes occupata. Ad vlterioꝛez vo declaratione dictoꝝ doloꝝū est intelligēdū ꝑm doctrinaz Auicēne secūda primi de causis do loꝛis/ ꝛ quarto de accidēti ꝛ moꝛbo: doloꝛē esse tristē sensationē maxime in sensu tactus cōtin gentē. Ex hoc infertur: ꝙ mala cōplexio cū sit obiectū cōtristās ꝛ impꝛopoꝛtionās debitum oꝛganū virtutis sensitiue: ideo hz causare do loꝛē: cū virtus sensitiua ex tali impꝛopoꝛtione habeat cōstristari: maxīe si obiectū subito im primat. nā ex paulatina impꝛessione quasi cō suetudinaria facta nō fit doloꝛ. Caliditas autē ꝛ frigiditas vehemētioꝛes sunt in efficiēdo do loꝛez/ ꝛ citius impꝛessiue Propterea Auicēna quarta pꝛimi ca.xxx. innuit dicens doloꝛis cās in duabus cōpꝛehēdi diuisionibus: scilz muta tione cōplexiōis subita/ ꝛ solute cōtinuitatis. Et postea dicit: qꝺ mutatio in cōplexione vel est ad calidū/vel frigidū/hymiduz/vel siccuz:

Cur plus nocte ꝙ die do leant.

Auicēna.

Idem.

mutatio cōplexio nis.

vel est absq; materia: vel cū humerosa materia aut est mutatio ad ventositatē/vel ad aposte-ma. Et aduertēdū ē: q̄ q̄uis frigiditas sub ali quo gradu sit doloris effectiua: sub gradu tñ valde itēso/hebetādo sensuz mēbri ē doloris re motiua. Siccitas aūt ē cā doloris/soluēdo cō-tinuū. aut hūiditas. cū materia mēbri i extēdē do sensibile valet ɔtristare virtutē vel rōne hu morose materie/vl' ex vētositate eleuata ab illa materia/vel materia apostematis. In hoc mor bo dolor causat a vaporib⁹ eleuatis ab illa ma-teria/cōgesta i porositatib⁹ pāniculorū ꝛ ner-uosoꝝ mēbroꝝ i vētositatē cōuersoꝝ. Et q2 do lor magis rectaz opationē ipedit. cū dolor: fm Aui. sit sensibilitas rei ɔtrarie: ita fm Galenū sedatio doloris ē delitie p appositionē rei ɔue-niētis/atq; nō sentire rē discōueniētē ꝛ ɔtrariā nature breuit dicēdū: q̄ mo.1⁹ doloris curati-uus est sedatio doloris applicādo ɔtraria cau sarū doloris. Ideo Auicē. quarta primi ca. 30. dicit: Ad sūmū qd dolores sedat est aut id qd cōplexionē mutat: aut qd resoluit materiā: aut qd stupefacit. Igit sedatio dolorū est/remoue re cām doloris que est dolori cōtraria. Et seda tio doloris pōt fieri resoluendo materiaz / vel vētositatez a quibus pēdet dolor. Silīterq; fit sedatio doloris stupefaciēdo: nā stupefaciens remouet dolorē destruēdo sensuz vel pp̄ter in frigidationē multā: vel propter vētositatē con

Frigiditatis operatio.

Unde dolor mētagre.

Auicēna.
Galenus

Auicēna

trariaz virtuti sensibili illi⁹ mēbri. ¶Propterea Auerrois.v. colliget de medicinis mitigātib⁹ dolores inquit: ¶Prima via mitigādi dolorem est/vt remoueat cā doloris. Secūda est/ vt stupefaciat membrū ita vt nō sentiat dolorē. sicut fit cū opio. ⁊ in hoc est timor. Tertia est medicina: que facit in mēbro id qđ repugnat rei q̄ inducit dolorē. ⁊ istud est verū mitigatiuū. Ergo necesse est qđ medicine que hoc faciūt sint tpate/ similes calori naturali: aut parum calidiores. Ideo pñt iste medicine mitigare dolorē qui est ex causis calidis/ ⁊ frigidis per eūdē modū: eo qđ augmētāt calorē naturalē/ qui est perfectissimū instrumētū nature. ⁊ tūc dominabit natura super malā cōplexionē que facit dolorē/ remouēdo. ¶Propterea circa mitigatiōez ⁊ correctionē doloris maximā diligētiā medic⁹ habere dz/ ꝓpter id quod Auicēna ait ꝑma quarti ca.30. de sedatione doloris: Dis quidē dolor qui fit fortior īterficit: qm̄ in primis accidit frigiditas corporis ⁊ tremor: postea fit puls⁹ paruus: deinde destruitur: et post ea sequit mors. Hoc Gordonius cōfirmat inquiēs. Egritudines dolorose sunt multū perniciose siue periculose. Et ita opz medicū multū esse sollicitū/ ⁊ festinare in remotione cause doloris quanto citius possibile fuerit: ne si fiat diuturnus/ ex vehemētia doloris ⁊ ꝓstrata virtute deficiat. Idcirco regulariter prius est remouēda cā: cō

Auerrois.

Calor naturalis.

Cautela.

Auicēna.

gordoni⁹

sequēter remouet accidēs doloris. qm̄ cū vehe
mēs fuerit dolor/ ꝛ tāte intēsiōis vt nō det in-
ducias ad abscisiōez cause: primo oportebit in
Cura mē-
dosa.
tēdere ad remotionez doloris. qꝛ cura mēdosa
Galenus
magis necessaria est/ ꝛ melior ꝙ̄ v̄a. vt Gal. 12.
terapē. iquit. Prima ergo via est sedare dolo-
rē/ remouēdo rē cōtrariā euacuādo/ aut alte-
rādo/ aut dissoluēdo. Et ista via est certa: vt in-
quit Galeñ. et Aui. supra. Idcirco medic⁹ arte
doctus semper dꝫ materiā mētagre digerere/
subtiliare/ mollificare: vt facili⁹ natura ad ex-
teriora per pustulas/ vel alio mō crisis expelle
re possit sensibiliter/ vel per cecaꝫ trāspiratio-
nē. Verūtñ cū ista materia mētagre melācho-
lica ꝛ terrea sit ꝛ sicca/ existēs in porositatibus
mēbroꝝ neruosoꝝ: precipue in pāniculis ossiū
ꝛ ab ista materia eleuetur vapor/ qui ꝯuersus
Quō do-
lor remo-
ueatur.
in ventositatē causat dolores: Ad remouēdum
istā causam doloris/ que difficilime eradicari
pōt: pricipaliter necessariū est/ vt ista materia
cōiuncta ꝛ cōgesta nō foueat a materia antece
dēte/ que ex malis cibis/ vel ex inordinato regi
mine circa sex res nō naturales in epate et ve-
nis generātur. Sed vtilissimū est illā materiā
digerere: ꝛ postea per iterpolatas vices ipsaꝫ
materiā antecedētē euacuare: ne ꝯuertatur in
materiā cōgestā/ ꝛ cōiunctā cū medicinis non
fortiter educētibus materiaꝫ melancholicam.
Secūda
via
Secūda via est: remouere dolorē stupefacien-

do:scilȝ eius sensum particularē tollendo / ita vt nō sentiat dolorē. Opȝ ergo medicinā applicare que stupefacere possit. melius est eñ īducere aliquale nocumentū ad corrigendū membrorꝝ dolorē / ꝙ permittere doloribꝰ hoīeȝ mori. vt. xij. terapentice euidēter deducit. Necessariū igit̃ medico trāsire ad dolorū sedātia stupefactiua / que nō vere / sed apparēter sedāt dolorē. ꝛ talia sunt cōtrarijssima his que vere doloreȝ sedāt / remouendo cām doloris. Verūtñ qꝛ iste medicine stupefactiue sunt valde suspecte ſm magis ꝛ minus: idcirco cū maxima cautela tutiora sunt administrāda. hac de re quantitas ꝛ tēpus ꝛ hora debēt esse opportuna in administratione ipsarꝝ. precipue ad intra per os bibita sunt multuȝ timorosa / magis ꝙ ad extra / in membro doloroso applicata. Hac rōne in doloribꝰ / cuenientibus ī mēbris hoīȝ patiētiū hūc morbū mētagre / sit res mala ꝛ timorosa / administrare narcoticas inūctiones supra mēbra dolorosa. hac rōne: qꝛ talia mēbra sunt neruosa / dense substātie / ꝛ strictorū pororū / ꝛ materia sicca / grossa / terrestris: ꝛ ꝓpter appositionē narcoticarū medicinarꝝ pori magis obstruūtur ꝛ claudūtur / ꝛ sunt in cā maioris prohibite īsensibilis vel sensibilis resolutiōis materierū cōtentarū in porositatibꝰ mēbrorꝝ neruosorꝝ. Et ꝙuis ꝓpter medicamina narcotica stupefaciendo sensuȝ mēbrorꝝ dolorē patiētiū

Galenus

Medicinarū stupefactinarū administratio q̄lis.

mēbra priuētur dolore: ⁊ hoīes vexati tali mor
bo cuꝫ doloribus/ ⁊ cruciati ab ipsis putent ⁊
imaginent̃ se esse liberos ⁊ curatos ab hoc cru
deli ⁊ fedo morbo: post temp⁹ tñ redit fortior
dolor/ ⁊ diffi cilioris curatiōis: ꝑpter ineptaꝫ
materie dicte cōiūcte ⁊ ventositatis grosse re-
Narcotica cur aliqñ curēt. solutioneꝫ. Sꝫ in veritate multi cū vnctionib⁹
narcoticis curati fuerūt/ ⁊ post nunꝗ̄ in eis re
cidiuū factuꝫ fuit. Cuius assigno taleꝫ rōnem:
qm̄ in talibus qui ꝑpter vnctiōes narcoticas
curati fuerūt/ fuit pauca quātitas materie añ
cedentis ⁊ cōiūcte: quare cū vnctiōibus narco
ticis mendose ⁊ accidētaliter sedat⁹ fuit dolor
hincqꝫ calor innatus fortior fact⁹ est: q̄ potens
fuit resoluere illā materiā cōiūctā/ existentem
in porositatib⁹ mēbroꝝ neruosoꝝ: ⁊ sic remo-
tus est dolor. etiāqꝫ calor naturalis fortificat⁹
remouebat malā qualitatē existenteꝫ in epate
⁊ venis. Rōnalis tñ practicus/ ⁊ scientific⁹ me
dicus in curādo istū morbū mētagre obserua-
bit ordinē superi⁹ a me enucleatū: nisi aliquoꝝ
accidentiū fortissimoꝝ malicia curā peruerte
re coact⁹ fuerit. tunc em̄ nullū ordinē habebit
in curatiōe. qꝛ eius cām negligeret: ⁊ tm̄mō ad
accidentiū remotiotionē in particulari inten
dere debet: ⁊ ꝙ primū ad narcotica est licitū de
ueniat: ⁊ somnū patiētib⁹ adducat/ ⁊ eos quie
tos faciat. Quis multa pericula somnifera in-
Auicēna ducāt. vt Auicēna in quarta p̄mi ca. xxx. dicit.

In dolore cholico in exhibitione narcoticorū magnificat malus finis. qm̄ materiā augmentāt: ⁊ frigus ⁊ cōgelationē ⁊ clausulam cōfirmāt. Eā ob rē Auicenna. xvj. tertij ca. iiij. inq̄t: In narcoticis est timor: lʒ qn̄q; accidat vt sint necessaria. Sed ipsa qn̄q; cōfirmāt/ inq̄tū ingrossāt materiā: ⁊ inq̄tū faciūt dormire: ⁊ prolongāt necessitatē surgēdi ad eijciendū excrementa. Et quomodocūq; sit/ nō opʒ vt narcotica administrētur: q̄diu ab eis excusatio esse pōt. Nō si necessaria fuerit: eorū administratio nō exhibeatur ei cuius facile infrigidatur corpus ⁊ debilitatur virtus. Et apparet illud in pulsu. Etiā Auicenna fen. xvj. tertij tractatu quarto ca. 2. de cholice cura inquit: Incipientes sedare dolorē cū narcoticis componunt rē maximi erroris. Administratio em̄ narcoticorū nō est curatio vera ī aliquo. ⁊ illud ideo: quoniā curatio vera est incisio cause: sed stupefactio est ꝯfortatio cause: ⁊ destruitur sensus per eā. Et illud ideo: qm̄ causa est humor grossꝰ: quare fit fortior ⁊ deterior: aut ipsa cōplexio frigida fit frigidior: aut vētositas grossa fit grossior. Quare decreui in hoc ca. declarare/ quō prudentissimus medicus possit ſm regulas medicine narcoticis vti: ⁊ hoc cū maximo timore ⁊ cautela. Et premissa pronosticatione proponat: q̄ dolor/ aut aliquo aliud fortissimū accidens sopiat: ne virtus totaliter re-

Auicēna
Narcotica periculosa.
Auicēna
Narcotica cur ⁊ q̄mō admistrāda.
Auicēna

soluatur. cū dolor permaxime virtutez psterͤ-
nat. Principe inquiēte fen. secūda primi doc.
Idem secūda ca. xxij. Dolor virtutē dissoluit/ & mem
bra a suis proprijs operatiōibus phibet: ita vt
mēbra ab aeris phibeat attractiōe: aut ei⁹ de-
struat operationez. Et in quarta primi ca. xxx.
Auicēna. Auicenna ait. Dis quidē dolor qui fit fortior/
interficit. Ideo prudens medicus oī suo inge-
nio cū rebus appropriatis & vere dolorem se-
dātibus curare dolorem studeat. Et si medic⁹
cū his non pōt dolorē sedare: tūc cū cautela ad
narcotica transire dz: eligendo ex eis q̄ magis
correcta sunt & ab auctorib⁹ cōmendata. Et pri
mo exterius apponat: tādez si necessitas extre-
ma vrgeat/ per os exhibeat in modica quanti
tate/ & maxima cuz cautela/ ac magno timore.
Auerrois. Propterea Auerrois septio colliget ca. de syn
copi accidente doloris dicit: qđ nō sit narcoti-
cis vtendū/ nisi cuz infirm⁹ in articulo mortis
esse reperiꝫ cā doloris. tūc cū sedātibus dolorē
intendere opz/ cū quibusdā remedijs mitigan
tibus dolorē: a lenioribus tn̄ incipiendo. qui-
bus nō cōferentib⁹/ ad magis narcotica & som
nifera tādem deueniendū est. & non ad oīa: sed
solū ad correcta & ꝯsolata cū suis besoarticis lz
guenire. Vn̄ Princeps quarta primi ca. xxx. di
cit. Stupefacientis cōplexionem considerare
Auicēna debes/ & ipsius qualitatem: & que ex eis facilio
ra sunt dones.

¶ Cap.xiiij.de causis doloris Metagre:⁊ cur excitentur post primũ somnum omni nocte.

Ause doloris in Mẽtagra põt dici duplices: alique manifeste: alie occulte. Manifestarũ alique sunt intrinsece/vel cõiuncte: alique añcedẽtes. Alique extrinsece: sicut casus/percussio/obuiatio ad aliud/corpus incidẽs/cassans/cõterens vel cõtundens/extẽdẽs vel cõprimẽs/aer calidus vel frigidus/ seu siccus.vel aliud silĩe: vt ignis/aqua frigida /nix. aut malicia regiminis egri:necnõ influxus supercelestes.vtvolũt astrologi:⁊ Cõciliator magnus differẽtia.lxxxviij.glacies/⁊ venti/⁊ accidẽtia aĩe superfluẽtia/motus corporei fortes: coitus superfluus ⁊ laboriosus/ somnus profundus ⁊ inordinatus/vigilie superflue/⁊ maxime cibo℞ vel potuũ/vel medicinarũ rarefacientiũ vel infrigidãtiũ: aut desiccãtiũ: ⁊ silĩa. Et mala cõplexio causat dolorẽ/inq̃tũ ipsum efficit:⁊ inq̃tũ debilitat membruz:vnde parat ad recipiendũ materias ⁊ aliqua de malis cõplexionibus.vt calida põt esse cã attractionis ad membrũ / ⁊ ad dispositionẽ materie ad fluxuz/ meatus dilatãdo/poros aperiendo ⁊ orificia. Et mala cõplexio/etiaz frigida põt esse cã cõgregatiõis materie in loco: ꝓhibẽdo ne fiat bona digestio/bona maturatio/ ac bõa expulsio. Et finaliter/oĩs mala cõplexio põt esse cau

Doloruz mẽtagre cãe varie

Conciliator.

cõplexio mala cã doloris.

sa debilitatis mēbri: ⁊ sic aggregationis ma
rierū superfluarū in ipso intrinsecaruꝫ. Cau
aūt sunt mala cōplexio/aut vētositas/aut hu
moꝛ. Materie vero que fluūt ad loca doloꝛe
inducētia sunt sanguinee/cholerice/aut phl
gmatice/aut ex his mixte. Et maxime accid
a phlegmate cholere admixte. que oīa super
pulchre sunt enucleata. Cholera aūt se sola n
posset hunc doloꝛē causare: eo ꝙ ex sui natur
expāditur ⁊ euapoꝛat: lꝫ sit mobilis. itē qꝛ pa
ca. Quod secus est de phlegmate. nā de eo ma
ioꝛ quātitas in coꝛpoꝛe reperit. A materia me
lācholica rarissime fit: qꝛ difficulter mouetu
Sed dicere posses: ꝙ ipsa cōgeritur ibi ⁊ cau
sat doloꝛē: eo ꝙ ossa/cartilagines ⁊ ligament
sanguine melācholico nutriūtur: ⁊ alique m
terie perueniūt ad locuꝫ doloꝛis ꝑ viā deflux
seu trāsmissionis: alie per viaꝫ cōgestiōis. Ali
vero que deriuātur seu fluūt per meatus ma
nifestos. s. venas/arterias. aut per meatus oc
Cāe cōiū cte due. Añcedē tes. cultos: vt accidit ī catarris. Cōiūcte q̄dē cau
pn̄t esse due. s. soluta ꝯtinuitas: aut subita alt
ratio. Añcedētes pn̄t esse cāe materiales hūo
rose/vl' vapoꝛose. Hūoꝛose q̄dē vt sanguis au
phlegma/aut cholera/aut melācholia natur
lis vl' inaturalis: simplices vel ꝯposite/apost
mātes vel nō apostemātes. Et vapoꝛose quid
pn̄t esse cause antecedētes aliq̄ cōpositiona
les. vt mēbri raritas: ⁊ siliter mala ꝯplexio m

ti vicinātis vel cōicantis mēbro dolēti. Et di-
arū causaꝝ tā extrinsecaꝝ ꝙ intrinsecaꝝ que
ā pñt facere dolorē: qꝛ malā cōplexionem fa-
ūt. Alie vero soluendo cōtinuū: relique indu
endo malā cōplexionē ⁊ soluēdo cōtinuū. Et
e istis lege Auicennaꝫ secūda primi de motu. Auicēna
motus dolorē efficit per id qđ cuꝫ eo accidit
tensione/aut cōtusione/aut ruptura/aut ca
factione. qm̄ motus calefacit. Cause intrinse Cāe itrin sece.
hūorales cāre possunt hūc dolore. nam ma
hūores causant dolorē: aut cū ipsoꝝ quātita
/siue cū sua multitudine extendūt: aut quia
eccāt in quāto ⁊ quali. s. in multitudine mor-
acitatis. Et hoc faciunt ꝑ se/aut per accidēs:
er se/id est ꝑ suā corpulentiā/vel virtutē: scilꝫ
ū sua actione. sicut etiā producūt malā cōple
onē diuersaꝫ: vel soluūt ꝯtinuū. Et intelligē
o per accidēs/quādo nō per corpulētiā: neqꝫ
er virtuteꝫ sue actionis/sed cōsecutiue ꝑdu-
it ad malā cōplexionē/vel solutā cōtinuita-
. Adhuc tñ scire vellē: quare excitentur ⁊ do-
res augeanꝫ post primū somnū oī nocte. hic
m̄ modus afflictionis nō reperitur in aliquo
umore. Nā vt te nō lateat: sanguis continuo mētagro
fligit: cholera de tertio in tertiū: melācholia si post pri
e quarto in quartū: phlegma oī die. Sed Gē mū som-
lis de fuliginio persuadet hūores aliqñ mo- nū cur ex
eri a ꝓprietate occulta/seu a forma speciuo- citentur.
a. Nā oīs effectus eueniēs circa determinatā Gentilis.

spēm/oi tpe:videlʒ estate/hyeme/vere/aut a
tumno:etiaʒ etati oi/cōplexiōi ⁊ sexui semp
aut vt plurimū:qui nō pōt reduci in cās ma
festas/dʒ reduci in cās speciuocas/siue ꝓpri
tates occultas. Sʒ in mētagra hūores mou
tur oi nocte/⁊ post primum somnū: ⁊ cā isti
mot⁹ nō pōt reduci i cās manifestas:ergo o
est vt reducat i cās speciuocas. ¶Preterea so
nus a medicis i tres ꝑtes diuidit. dicentes p
mū somnū a vaporibus eleuatis a prima di
stione:secūdū a secūda digestiōe tertiū a ter
digestiōe. qui suauis i aurora fit:ꝓpter vap
res eleuatos a vēis suaues. ¶Prim⁹ em̄ forti
profund⁹ vt plurimū est: idcirco isti dormi
In secūdo nō pn̄t dormire: q: vapores nō su
ita grossi:quare ipsis excitatis spūs aialis p
oia mēbra copiosius diffundit:quibus vap
res maligni admiscent:⁊ ad loca debilia de
gātur seu expellūtur: ⁊ sic causant dolores i
hora. Et ego opinor mēbrū mandās fore ce
brum:vt in dolore fatigatiuo apparet.

Somni ꝑtes tres.

¶Cap. xv. De accidentium correctione.

Curātia certe sunt duplicia. Quec
em̄ curāt cām remouendo cū cō t
rio. sicut que discrasiā frigidā cal
ciūt:⁊ calidā infrigidāt:⁊ solutā c
tinuitateʒ vniūt :⁊ euacuāt materiā discra
inducenteʒ/aut solutā cōtinuitateʒ : aut di
tūt. Et ista nō proprie sedāt doloreʒ:q: nō o

Curantia duplicia.

dolorez sedãt: τ nõ cõtrariant dolori inq̃tũ do
r est/ sed cõtrariãtur sue cause. Et quedã mi-
gãt dolorẽ cũ proprietate vel temperãtia cõ-
lexionis deliciaz inducendo. Et hec profecto
ura remotiua doloris propria τ certa dici po
st. Et iste calorez naturalem multiplicãt τ cõ
rtãt: qui cõfortatus τ multiplicat⁹ facile do
rẽ superare põt. Et in primis in oĩ dolore di
gentius inquirere debes de oĩbus causis: de
nde cõtra eos procede cura meliori τ vtiliori.
t nõ agas queãdmodũ stulti faciũt: qui soluz
d locuz morbi intendũt. vnde incidũt in erro-
es grãdes. huius rei Testis est Rasis. 25. con
nentis dicens: q̃ quidã existimabat q̃d dole-
at ex cholica: τ curabat se cuz medicinis cali-
is: τ nõ cõsequebat iuuamẽtũ ex epitimatib⁹
mplastris suis/ sed poti⁹ dolor augebat in eo
intendebat. τ facto ei clysteri ex oleo rutacio
ehementior τ peior facta fuit dispositio eius
facto alio clysteri in quo positũ fuit castoreũ
õuersa est dispositio ad peiorem τ crudeliorẽ
ispositionez. τ sumpta portione piperis cum
ucco fenigreci/ in deteriorẽ incidit dispositio
nez. Quapropter exinde cõiecturatus est: q̃ in
ntestinis eius erãt hũores pũgẽtes/ inclusi in
orpore ipsius. Et dato ei cibo difficilis dige-
tionis/ statim diminut⁹ fuit dolor. tãdez pur
gatus cũ ierapigra/ τ secuta purgatione sana
tus est grã dei. Qñ vero est mala cõplexio non

Cãe dolo ris inqui rende.

Rasis.

pura/ sed materialis simplex vel cōposita: ti
sola alteratio nō sufficit/ sed alie requirunt
intentiones. Cū ergo materia faciens dolor
talis fuerit vt euacuari cōmode possit: non
pecta digestionē. qualis materia syntomat
ca exuberās est: aut mixta sanguini/ sangui
dominānte in cōmixtione. tūc ilico est euacua
Galenus dū flebotomiā faciēdo. auctoritate Galeni.
terapentice dicētis: Si multitudo fuerit san
guinis: sicut in his qui flegmonem patiūtu
ilico flebotomādū est. & similiter si cum sangui
aliȷ hūores fuerint mixti. Et nō solū in hoc d
lore particulari flebotomia cōuenit/ sed eti
in quocūqȝ trāsitū faciente de mēbro nobilio
ad minus nobile: siue etiā ad membrū nobi
qđ principali membro minus propinquū ex
Flebotomia mentagroso qsi bona. stat. In dolore vero Mentagre talis flebot
mia cōpeteret: sed pustulis iā apparentibꝰ
ipsa fugiendū est tāqȝ ab inimico. nam si alit
faceres/ non esses medicus. nā medicus vt o
medicina clamat: est adiutor nature / nō im
diens eā. Natura eñ vt vides/ conatur expel
re a cētro ad circūferentiā: flebotomia vero
cit oppositū. quare in tali casu non cōpetit r
gulariter operādo. Hoc idē sit dictū de me
cina solutiua. Uerū si eā facere velles: obseru
ad minus canones gñales prima quarti ca. d
Auicēna. phlebotomia dictos. Et in primis recorderi
Galenus dicti Galeni primo ad Glauconē: qđ ponit

rabbi paricula.8.suoꝝ apho.vbi tenet: ꝙ do- Rabbi
r fortis ꝓhibet phlebotomiã. Nihilominus
ipse Galenus in diuersis locis oppositũ dicit Galenus
ꝙ in dolore forti nulla medicia melior existit
flebotomia: etiã vsqꝫ ad syncopim. Et hãc fle- Phlebo-
botomiã vsqꝫ ad syncopim nũꝙ nisi in meipso tomia vs-
vidi: quare eã abhorreo: nec suadeo vt talis fiat ad synco
ꝗ sedes aĩe sit sanguis. etiã sanguis spirituo- pi si bõa.
sus/benignus ꝛ bon⁹ exit: grossus vero rema
net ꝓpter stricturã apertiõis venaꝝ. Hec aũt
cõtradictio in dictis Galeni tollit per ea que
ipse Galen⁹ dixit.xij.terapẽtice: ꝙ͛ in flegmo Galenus
ne ilico flebotomãdũ est/ virtute existe forti. si
vero ĩbecillis fuerit: nequaꝙ. Si vo virt⁹ fue-
rit fortis stãte dñio sanguinis multo: fleboto-
mãdũ est vsqꝫ ad syncopim. Alioꝝ vero humo
rũ a sanguine dolorez inducentiũ cura / vt di-
cit Galenus.xij.terapentice/est euacuatio illo Idem.
rũ humoꝝ qui cõtristãt. Et si quidem mordax
hũor cholericus acutus dolorez efficit: cõtra-
rijssima huic hũori sunt ea que attenuãt ꝛ cale
faciũt. quare talis humor euacuãdus erit cum
his que cõueniũt. Et deĩ ingrossantia ꝛ infri
gidãtia: qm̃ ꝑ hmõi fit eius digestio. ꝛ siliter si
humor frigidus fuerit ꝛ grossus/infrigidan-
tia ꝛ ingrossantia cõtrarijssima sunt. Sed opꝫ
ipm incidere ꝛ attenuare ꝛ calefacere. hoc eñ
pacto ipse digerit. quo digesto/euacuetur cũ
appropriatis et vnicuiqꝫ prudenti notis. Et si

euacuatio nõ sufficit/aut fieri non põt/ꝑpte
imbecillitatē virtutis/vel aliã cãm:quicunq
Idem. humor fuerit/cõsilio Galeni diuertam⁹ mat
riã a loco doloris/deducendo ad mẽbra igno
bilia.obseruatis canonibus de diuersione. E
nota qꝺ diuersio aliqñ fit ad partē ꝑpinqua
aliqñ ad lõginquã.aliqñ precedit eã euacuati
Diuersio duplex aliqñ nõ.Itē diuersio aliqua põt esse euacua
tiua.vt illa que fit per phlebotomiã/aut fluxi
ventris/ꝛ siãia.Aliqua non euacuatiua. vt illa
que fit per ligaturã/ventosas/aut medicinas
rubificãtes:ꝛ vniuersaliter per ca que dolore
inducũt.Preterea nota:qꝺ materie existente
in venis/vel vasis ꝛ in mẽbris cõibus facilite
Quꝺ fieri debeat diuersio. diuertũtur. Quare caue ne diuersio fiat secu
dũ duas diametros cõpletas:ꝛ maxime mat
ria iaʒ fluxa.sed in materia fluente posset fier
ꝺm duas diametros. Si vero nec euacuatio
nec diuersio fieri possit/dolore permanente a
infestãte:in tali casu vtere epitimatibus/inun
ctiõibus/emplastris/ꝛ aliis similibus euapo
rationẽ facientibus.in quoꝝ approximation
hos canones obseruabis.Quoꝝ vn⁹ est: qꝺ st
te repletiõe in corpore/vel qñ timeꝛ flux⁹ ma
terie ad locũ:hec secure minime approximan
saltē pura:cũ ampli⁹ agitent materiã ꝛ dispo
nãt ad fluxũ. quapropter ĩ tali casu cũ eis erũ
admiscenda stiptica cõfortãtia. Secũdus ca
non est:vt hmõi oĩa calida actu approximẽtu
ꝛ non

ꝛ nõ frigida. Et hoc precepit Hippocrates.v. aphorismoꝝ: Calidu vero saniez faciẽs ꝛc.vbi loq̃tur de calido actu: q̃d est sedatiuũ doloris. Hoc idẽ tenet Rasis.xxv.cõtinentis ca.iij.dicens: Epitimatũ calefactio mitigat dolorẽ: qꝛ rarefaciendo mẽbra dissoluit illud q̃d in eis superfluũ est. Infrigidãtia vero membroꝝ dolẽtiũ mala sunt.vt quotidiana experiẽtia in mẽtagra ostendit.eo ꝙ densant ea/ꝛ prohibẽt dissolutionez:ꝛ exinde augetur extẽsio ꝛ dolor. Immo infrigidatio nõ cõuenit doloribus: nisi in illo qui fit a mala cõplexione absq; materia.velut euenit ĩ dolore capitis a calore solis:aut infrigidatio q̃ fieri dꝫ in herisipylla. Quare Hippocrates.v. seꝑatoꝝ sermonũ sermõe illo: Ulceribus q̇dẽ ꝛc.dicit: ꝙ frigidũ dolorẽ sine saníe facit. et hoc intelligitur de frigido actuali ꝑ se. Nã frigidũ per accidens dolorez sedare potest stupefaciendo/ aut calorez naturalẽ vniendo ꝛ fortificãdo. Calor eñ naturalis vnit⁹/fortificat⁹ causaz doloris aliq̃ñ curat /et abscĩdit. Alius canon est: q̃d materia existente frigida/ nõ debẽt applicari calida eleuata ĩ gradu. Et hoc tenet Galen⁹.12.terapentice. Nã dolores proueniẽtes a grossis ꝛ viscosis hũoribus nõ debẽt curari cũ epitimatib⁹/aut cataplasmatibus:aut alijs calefaciẽtib⁹ vehemẽter. nã si nõ euaporãtur predicti hũores frigidi/grossi/viscosi/extẽdũtur ꝛ ventosantur/ ꝛ dolorẽ augent.

Hippocrates.

Rasis.

Infrigidãtia mala.

Hippocrates.

frigidũ ꝑ accidens dolorẽ sedat.

Nota.

Galenus

Sed eos digerere/ ⁊ euacuare opz. Quapropt
in talibus casibus eligenda sunt calida/tempe
Galenus rata. De quoꝝ calefactione intellexit Galen⁹.
Rasis. 2.regiminis acutoꝝ:⁊ Rasis.25.cõtinentis/di
cens:Calefactio mitigat dolorē: q2 attenuat ⁊
subtiliat hũores:⁊ dispergit partē vētositatis:
mitigādo extensionem. hec eñ calefactio põt
fieri multis modis. Si vero materia faciēs do
lorē fuerit ventosa/aut pauca absq; humore a
quo eleuet/aut cuz pauco humore: appositio
Idem ventose/aut vaporatio cõfert. Galenus vero
xij.terapentice dicit se curasse dolorē ventosū
cū potibus ⁊ cibis attenuātibus/⁊ infusioni
bus/cataplasmatib⁹/ ⁊ fomētatiõibus.⁊ sub
dit dicens/dolorez ventosuz curasse cū appos
tione magne ventose. Et ego in actu practico
vtor ista ventosa in cholica. Et cū istis concor
dat Rasis.xxv.cõtinentis dicens. Uentose cu
Rasis. igne dissoluūt dolorē ex ventositatibus gros
sis vbicunq; apposite fuerint. Hoc idem dici
Auicēna Auicēna quarta primi. Si vero fuerit multu
humor operās ventositatez: siue fuerit apos
mās/siue nõ apostemās: q̃uis sedet ex euap
ratiõibus/⁊ appositiõe ventosarū/dolor pro
fecto reuertit: in tali casu euacua humorē ip
Galen⁹.vj.de simplici medicina dicit: Med
cine calide ⁊ humide in primo gradu carente
oī stipticitate: ipse eñ digerūt ⁊ adequāt com
plexionē/⁊ dissoluēdo euacuāt. Iste eñ med

ine eo q augmentāt calorē naturalē/q̄ est in- strumētū nature/sedāt dolorē:nā aucto calore naturali/ab ipso separat mala ꝯplexio/quecū q̄ sit illa faciēs dolorē:⁊ ipsū curat ⁊ remouet. Et sunt medicīe sequētes. Semen lini/anetū/ maluauisc⁹/camōilla/adeps galliarū/vitell⁹ oui/fumusterre/corona regia/crocus/ciamo nū/laudanū/rapa cocta ⁊ emplastrata/aqua calida ⁊ tepida/oleū camomille/⁊aneti:⁊ totū id qđ fuerit ī gradu istoꝝ ī caliditate/⁊ hūidi- tate. De maluauisco autē dicit Rasis: qđ miti gat dolorē/cū forti violētia ꝓhibēdo q nō fiat apostema:⁊ dirigit neruos extortos: et dissol- uit. Hoc idē oleū de camomilla:⁊ oleū aneti/⁊ succ⁹ vuaꝝ. Et oīa vnguēta maturatiua miti- gāt dolorē. Et cū his cōputare poteris semen apij. Mollificātia vero ⁊ tꝑate resoluentia mi tigāt dolorē:q̄ molliēdo resoluūt. vt anetū/se mē lini/mellilotū/camomilla/semē apij/ ami gdale amare: ⁊ oēs res in primo gradu calide. Administratio autem talium certis conditio- nibus fiat. vt puta post euacuationem: si eua- cuatio fuerit necessaria.

Medicine sedantes dolorem.

Rasis.

Unctiōes ⁊ ēplastra doloꝝ mētagre sedatiua.

In causa frigida valet emplastrū cō fectū ex farina seminis lini/ melli- loti/aneti/⁊ florib⁹ camomille/fe- nigreci. incorporetur cū oleo de ca- momilla. applicet actu calidū. Si

Emplastrū in cā frigida.

materia fluens fuerit frigida:euacuetur vt d
cet:nõ vna vice tm̃/imo iteratis vicib⁹:nã m
Auicẽna lior est multiplicatio numeri ꝙ quãtitatis.t
stis est Auicenna prima quarti ca.de phlebo
Utatur vomitu:postea tyriaca. nã cõsumit r
siduũ materie / calefaciendo ⁊ exiccãdo pan
culos/musculos/chordas ⁊ ligamẽta. Pret
ea in doloribus a causa frigida vtere vnguen
tis calefacientib⁹ ⁊ subtiliãtibus materiã gr
In statu ⁊ declinatione qd. saz.Et in statu ⁊ declinatiõe misce aliqua mo
lificãtia cũ dissolutiuis:ne subtile resoluatu
⁊ grossuz remaneat/⁊ induretur: ⁊ in nodo
tates ꝯuertatur.vt sepenumero accidit: ⁊ pr
sertim in tibijs. Quare aliqñ resoluentia su
Ad apostemata dura. applicãda:aliqñ mollificatiua. Et si ꝯtinger
induratio vel nodi: Recipe radices altee/⁊
vino albo coque: ⁊ cum assungia galline ten
Unguentum. suppone actu calida.

¶ Unguentũ aũt sedãs dolorẽ/ mollificati
⁊ resolutiuũ est hoc. ℞.mucilaginis seminis
ni/mucilaginis altee ana.ʒ.ij.olei d̃ spica/a
gdalarũ dulciũ/camomille ana.℥.ß. butyri
Alid auicenne. centis sine sale.℥.j.gũmi arabici/dragãti a
ʒ.j.cũ cera fiat vnguentũ. Aliud Auicenne d
loris ilico sedatiuum.℞.fenigreci lib.iij.ac
quãtũ sufficit.misce: decoquãtur quãtũ tibi
detur.Deĩde de melle adde sufficientiã/⁊ b
lias iterum.fiat emplastrũ:calidũ apponat
Aliud qd̃ valet in cã frigida/⁊ remouet tu

...em. Recipe succi herbe gratia dei lib.j. suc- radicis ebuli/succi radicis vrtice ana.lib.ʃ. ...ssungie vulpis/seu catti ana.℥.vij.ꝛ si talis as...ungia nō reperit̄/pone de assungia porci. ce...e rubee.℥.iiij.misce: fiat vnguētū. Emplastrū ...d resoluit/mollificat/ꝛ tollit dolorē/ꝛ cōfert ...n declinatione. ℞.radicū maluauisci fortiter ...istatarū lib.iij.furfuris p.iij.floꝝ camomil...e.℥.ij.ʃ.coquat̄ furfur ī debita quātitate vini: ...coletur:ꝛ cū dicta colatura coquātur radices ...camomilla.fiat emplastruz vt decet. Si vero ...nateria esset valde frigida/vtere hoc vnguen...o.℞.piretri.℥.ij.castorei/piperis ana.ʒ.j. olei ...ostini quātū sufficit.misce fiat vnguentuz. Et ...r valde forte est:ideo alternatis diebus inun...gātur membra dolentia cū dialtea/vel cū mar...iaton. Et in hoc casu Auicenna laudat empla...trum de stercore vaccino remota plectoria:di...temperet̄ cum lixiuio. Et hoc pro rusticis. Ad ...dolores aliud expertuz. ℞. radicū cucumeris ...sinini/iusquiami per mediū diuise per lōguz ...na lib.ij.olei cōis lib.vj.vermiū terrestriuz in ...vino suffocatoꝝ sexaginta numero/vini rubei ...quātū sufficit:puta quartā partem lib.hec oīa ...coquātur ad cōsumptionez vini ꝛ quarte par...tis olei.colent̄:ꝛ vsui reseruent̄. Ex quo actu ca...lido in exitu stuffe inūgātur loca dolētia. hoc ...ꝙ fiat ante prādiū/ꝛ ante cenā. Et si dolor ī no...cte infestat/fiat iteruz:corpore prius purgato.

Aliud in cā frigida

Emplastrum.

Unguentum in cā valde frigida.

Ad dolores aliud

In căa calida vnguĕtum. In causa calida dolorē inducēte valet istud vnguentuz. ℞.pinguedinis pulli ⁊ anatis recentiū/butyri recentis/⁊ adipis porci recētis/ cere albe ana.ʒ.j.olei camomillini/anetini/amigdalarꝫ dulciū/mellis ana.ʒ.ß.mucilaginis/altee/seminis lini/⁊ fenigreci ana.ʒ.ij.misce:fiat vnguentū vt decet.

Galenus Rabb⁹. Galenus secūdo de interioribus/⁊ Rabbi.xij.particula suorꝫ aphorismorū:cū dolor est in pelliculis ossa circūdātibus sentit dolor in interioribus corporis/⁊ in profundo membri in quo est.⁊ imaginātur:qḋ dolor sit in interioribus ossiuz suorū.hac de causa iste dolor ab aliquibus vocatur perforatio.

sedatiuū Doloris sedatiuū. Aliud pulchrū doloris sedatiuū in materia frigida. Fiat coctio vni⁹ vulpis in sufficienti quātitate aque:ī qua folia roris marini / ⁊ aliquid de camomilla/paritaria/ ⁊ matricaria positū fuerit.bulliātur ad cōsumptionē medietatis ⁊ separationez ossiuz a carne.demū colētur: ⁊ dicte colature adde olei cōis ad proportionē medietatis aque.⁊ iterū simul bulliāt ad consumptionez tertie partis.Et cū hac decoctione fomentētur mēbra dolentia:aut infundātur dicta mēbra: presertiz tibie in dicta decoctione ⁊ hoc cōtinuetur aliquibus diebus.

sedatiuū aliud. Aliud.℞.succi aneti/succi caulium ana lib.ij.mucilagis fenigreci ⁊ semīs lini añ lib.ß.olei violarꝫ.ʒ.iiij.olei de ruta lib.j. olei de camomilla lib.ß.farie seminis lini/⁊ fenigreci ana.ʒ.v.farine fabarū

quãtũ sufficit.misce:fiat emplastrũ. ⁊ actu cali
dũ applicetur mẽbro dolenti.Aromata p con ꝯfortatio mẽbrorũ arõatica.
fortatiõe mẽbrorꝫ in pauco vsu/⁊ precipue cin
namomũ cõcedi pñt.vel in cibo põt poni pul-
uis iste.Recipe carui/anisi/ameos/ petrosili
ni/apij/maratri/bethõice/cimini/calamẽti/
pulegij/isopi/spicenardi/piperis/maiorane:
folij balsamite/ozimi/cardamomi/galãge/li-
quiricie ana.ʒ.ij. zucari taberset.ʒ.v. misce.hic
puluis maxime cõueniẽs est habentibꝰ stoma
chũ debilẽ/cerebꝫ frigidũ.letificat cor: ⁊ acuit
sensus:memoriã cõfortat.Preterea sunt non- dolor pũgitiuus.
nulli qui sentiũt in brachijs ⁊ tibijs /⁊ preserti
in superficie similitudinez vlcerũ : ita vt nõ p-
mittãt se tãgi:acsi talia mẽbra essent excoriata.
Dico ꝙ hic dolor accidit a multitudĩe super-
fluitatũ subtiliũ ⁊ acutarꝫ: ⁊ aliqua factiõe car
nis ⁊ adipis/aut hũoris mali: qui si cũ sangui
ne bono misceret/ pessimas causaret egritudi
nes:ipsuz inficiẽdo/⁊ in eãdez materiã ꝯuertẽ
do.⁊ hac de cã natura corporis regitiua irrita
ta sequestrat ⁊ expellit cũ ad superficiẽ ⁊ ad ex-
teriora.Huiꝰ vera cura est digestio ⁊ euacuatio
dicte materie/alteratio mẽbri lesi/⁊ demũ cõ-
fortatio.Aliud sedatiuũ dolorꝫ. ℞.butyri recẽ sedatiuũ doloris.
tis/olei violati ana.ʒ.j.assungie galline /anne
tine/anserine/ medulle bouis oĩm recẽtiũ añ.
ʒ.vj.fiat vnguentum cuz cera:⁊ valet in dolori-
bus membrorum neruosorum. Preterea oleũ

de vitellis ouorum est singularissimū in doloribus dictis. vt Guido dicit. Gale. in. ij. pharmacorum. Omnia hec medicinalia et similia sedāt dolorē facta euacuatiōe proprie per flebotomiā: si dolor sit fortis / et de materia sāguinea. nā phlebotomia sedat dolorem vera sedatiōe: cū cām cito remo-ucat. et de hoc inter Doctores nō est contrarietas. Est etiā necessariū: quod post vnctionem factā cū vnguento vel oleo in mēbro dolēti / post duas vel tres horas mēbrū dolorosum vnctū iterum suauiter exiccetur: vt res vnctuose prouenientes ab vnguento vel oleo remoueātur: vt illud mēbrum dolens non maneat opilatum. et materia talis coniuncta non euaporet / et dissolui sensibiliter vel insensibiliter possit.

Guido
Galenus

Post vnctionem quid faciendum.

¶ Cap. xvj. vnguenta / gargarismata / et certas lotiōes ordiat: et q̄ sit natura argēti viui docet.

Habuisti superius multa emplastra / et vnctiones cū quibus hos dolores fortissimos curare poteris precedente purgatiōe et digestione: sed quia materia aliquā est adeo rebellis / vt narcoticis vti oportet: et licet multe et diuerse cōpositiones vnguētorum inuēte sint scripte a Rasi / Ab Auicenna / et ab alijs doctoribus antiquis: et modernis / precipue a Gordonio / et Guidone que curāt oēm spēm scabiei / et valent ad scabiē sedā et pruritū: in quibus vnguentis quasi oībus ingreditur argentū viuū / extinctū cū saliua

hoīs ieiuni: & mirabilē faciāt operationem in hoc morbo mentagre & eius accidentibus dolorosis: ego tñ nō cōsulo vsuz vnguentorū in quibus ingredit̄ ar.vj. nisi magna cū cautela fiāt/ & in debita quātitate cū suis besoarticis: nā nocumentū aliqñ iuuamento est maiꝰ. Testis est Auicenna li.iiij.fen.sexta tractu primo summa secūda ca.ij. vbi inquit: Et qñqꝫ ꝑducit ad epilētiā & apoplexiā: ꝓpter lesionez cerebri cuz frigore eius: & cōmotionez & ꝑmutationez ipsius cerebri. Preterea idez septima quarti tractatu iij.ca.vj. Elonga illud in quo ingredit̄ argētū viuū a partibus stomachi & mēbroꝝ nobiliuz. Administret̄ ergo cū timore. Discordia aūt magna est de argento viuo inter Doctores. Naz Paulus/ Almāsor/ & Serapio ipsuz ponūt calidū & humidū in quarto gradu. Et Auicenna oppositū ponit: scilꝫ qđ est frigidū & humiduz in secūdo gradu. Et ꝙuis Platearius in libro simpliciū medicinaꝝ in ca. ꝓprio argenti viui dicat ꝙ est calidū & siccū in q̄rto gradu. & postea dicat: In quibusdā libris inuenitur ꝙ est frigidū in quarto: in effectu tñ eius caliditas esse ꝓbat̄. q2 dissoluit/ incidit/ penetrat. Sed quia valde frigidū/ actualiter frigiduz dicit̄: ꝓ ista maxima discordia inter Doctores solēnes & veteres difficile verū inuenit̄. Sed pro vera noticia & declaratiōe huius qōnis: si argentū viuū sit calidū & humidū in quarto/ vel frigiduz

Auicēna

Idem.

Doctorū đ argēto viuo discordia.

plateariꝰ

Argentū viuuz du plex. Artificiale ar. vi. — ⁊ humidū in secūdo: dignū est notare / q̄d argē tū viuū duplex est. quoddā artificiale: quoddā minerale. Artificiale q̄d fit cū igne: ⁊ conficit ex dictis Doctorū. Minerale aūt inuenitur ī mineris metallorū. Artificiale q̄d fit cū igne est ex lapidibus minere. sicut fit aurū ⁊ argentuz. vt

Auicēna — dicit Auicēna. ideo ipsuz est calidū ⁊ siccū. qn̄ vero sublimat est calidius. Eā ob rez dicit Auicenna secundo canone: Argentū viuū / supple artificiale / sublimatū ipsum est interficiēs / ꝓpter vehementē incisionē. Et de isto argēto viuo dixerūt Doctores superi⁹ nominati: q̄d est calidū ⁊ siccū iu quarto gradu: per rōnes assi-

Argē. vi. minerale — gnatas. Veruntn̄ argentū viuū minerale simplex est frigiduz ⁊ humidum. Et sic bene dixit Auicēna in secūdo canone / ꝙ est frigidū ⁊ humidū. vt superius fuit probatū. ⁊ Princeps al-

Auicēna — legatus septima quarti: Et perducit ad epilē-tiā. Probat etiā rōne eius frigiditas: q̄z valde pōderosuz est: ⁊ pōderositas frigiditatē ostendit / ⁊ nō caliditatez. Propter discordiā ergo ⁊ cōtrouersiaz inter Doctores de argento viuo /

Epilog⁹ dictoruz. — lz eo vti cuz cautela ⁊ custodia. Preterea scire debes: si ea que superi⁹ sunt a me dicta fuerint diligēter obseruata: puta ꝙ in primis sit facta digestio: post euacuatio / diuersio / ⁊ membrorū cōfortatio: preterea regimē circa sex res nō naturales fuerit diligēter obseruatū: ⁊ adhuc nō fuerit eger a doloribus ⁊ pustulis liberat⁹:

tūc cū cautela lz facere inunctionē cū vnguen-
tis inferius descriptis / in partibus mēbrorū
vbi dolor fortissim⁹ sit. Aut vngant partes do
mestice brachiorꝫ / crurū. Et per istas vnctio-
nes fortassis remouebit dolor / ꝛ tollent pustu
le. Et hoc experientia visum est: qꝛ multi passi
mētagrā cū doloribus / vnctiōe vnguētorꝫ in-
ferius descriptorū sanati sunt ꝑfecte: ꝛ postea
nūꝙ passi sunt mentagrā / nec dolores. Et ego
credo hui⁹ causaz fuisse: paucitatē materie an-
tecedētis ꝛ cōiuncte: quare calor naturalis re-
uocatus ad interiora mēbrorꝫ propter vnguē-
ti narcotici vnctionē fortis factus fuit / ad re-
soluendū vētositatē / ꝛ materiā imbibitā / con
iunctā in porositatibus mēbrorū neruosorū: si
pauca fuerit ꝛ apta resolutiōi sensibilis vel in-
sensibilis. Si vero multa materia steterit: non
sequetur iuuamentū / imo nocumētū in dolo-
ribus: ꝑpter clausionē venarū ꝛ pororꝫ neruo
sorꝫ: nec tota materia cōiūcta resoluta fuit sen
sibilit / vel īsensibiliter. Hac de cā redeūt post
tēpus dolores in mēbris fortiores ꝙ in princi
pio morbi fuerāt. Posset nūc prudens dicere:
ergo malū erit inungere mēbra cū vnguentis
narcoticis / vel in quibus ingredit argentum
viuū: quare ergo das cōsiliū inungi mēbra cū
istis vnguentis? Rñdetur ponēdo cōclusionē
talē / dicēdo: qd talia vnguēta cū argento viuo
sunt administranda ꝑpter hoc: qꝛ tutius est in

vnctiōes qre liberent.

Questio.

Respōsio

doloribus fortissimis / ducētibus infirmū ad destructionē virtutuz/ꝛ ꝑcipue vitalis vsq3 ad syncopim/ꝙ dimittere egrū mori. Nā ex dolore forti moritur eger. testis est Auicēna prima quarti fen. iiij. ca. xxx. Dis quidē dolor q̄ fit fortior interficit. qm̄ ex eo in primis accidit frigiditas corporis/ꝛ tremor ꝛc.

Auicēna.

¶ Sequitur de Unguentis.

¶ Qm̄ autē eorū qui curā huius morbi profitētur numerus est satis illaudabilis ac subrusticus: vt qui neduz in vera medicīe sciētia/sed ꝛ in vnctionibus quoq3 suis plurimū aberrēt: placuit in his pōderibus iustis ac fideliori traditione ꝛ curātez / ꝛ patiētez informare: ne q̄d imperfectiōis arti nr̄e impingat̄. Un̄ q2 materia mētagre aliq̄n est ita rebellis ꝙ non potest per intus suscepta digeri: op3 ꝙ ad extra applicent̄ que hāc materiā in digerēdo iuuāt: adeo/ vt quātūcūq3 materia sit digestiōi inobediens hoc mō digerat̄: scilicet ab extra ꝛ ītra. Nec de hoc mireris / scil3 de applicatiōe medicine ab extra ꝛ intra ad digerenduz: qm̄ Gilspertus in cura tertiane cōposite ait: Op3 digerere materiā cū emplastris/fomentatiōib9 / vnctionib9 ꝛ hmōi. Talis ergo seruetur ordo. Primo patiens accipiat medicinā minoratiuā vel lenitiuā. vt puta. ℞. electuarij lenitiui / diacassie an̄. ʒ. vij. cōfectionis Hamech. ʒ. j. ſ. fiat bolus cum zucaro. Die sequēti patiens accipiat syrupuz:

Gilsptus.

q̄s ordo seruādus Medicie lenitiue. Syrup9.

vt puta de fumoterre/de stikados: cũ aq̃s en-
diuie/fumiterre/lupulorum ana quãtũ pro dosi
sufficit. Tertia vero die facias inũgi cũ vnguẽ
to inferius scripto/oẽs partes domesticas ti-
biarũ/ et brachiorum/ et plãtas pedum/ et palmas
manuũ: parũ; apponẽdo de vnguẽto. et hoc qñ
patiens vadit dormitum. Et de mane etiã acci
piat suũ syrupũ: ita vt sexta die sint accepti sex
syrupi/ et sint facte tres vnctiões. Et tũc dabis
medicinã solutiuã: vt humores qui per os ex-
pelli deberẽt ad inferiora diuertãtur. et sic no-
cumẽtũ in ore euitabitur. In diebus aũt sequẽ
tibus sili mõ vtaris/ fortificãdo aliqualiter di
gestiuũ. vt dãdo syrupũ de epitimo. ℞. butyri Unguẽtũ
recẽtis. ℥. j. ʃ. assungie porci medie inter recen
tẽ et antiquã lib. ʃ. tyriace etatis decẽ annorũ. ʒ.
vij. metridati. ℥. ʃ. argẽti viui. ʒ. vj. litargiriȷ. ℥.
ʃ. salis. ʒ. ʃ. fiat vnguẽtũ in bona forma. Unguẽ Aliud.
tũ aliud. ℞. assungie porci recẽtis. ʒ. ʃ. terben-
tine de pino/litargiriȷ auri/ ceruse ana. ʒ. j. ar-
gẽti viui extincti cũ saliua hoĩs ieiuni. ʒ. ij. olei
rosati perfecti. ʒ. j. olei laurini. ʒ. vj. succi aceto- Aliud.
sitatis citri quãtũ sufficit. fiat vnguẽtũ. Aliud.
℞. litargiriȷ. ʒ. iij. tartari. ʒ. ij. argenti viui extin
cti. ʒ. iij. ʃ. succi celidonie/ fumiterre/ scabiose/
lapaciȷ acuti ana. ʒ. j. ceruse lote. ʒ. ij. et cũ assun-
gia porci antiqua et pauca fece aceti fortis; fiat
vnguentũ. Aliud. ℞. terbẽtine/masticis/olei Unguẽtũ
petrolei aña. ℥. ʃ. olei vulpini. ʒ. ij. vnguẽti agrip

pe/dialtee ana.℥.ß. pinguedinis vrsi.ʒ.v. pin-
guedinis gallie.ʒ.ij.resine pini.ʒ.vj.ceruse/ ar-
genti viui ana.℥.ß.pinguedinis porci.ʒ.j.ß. aq
Aliud p pustulis. vite.ʒ.vj.fiat vnguentū in bona forma. Ad pu-
stulas. ℞.terbentine/pinguedinis hyrci ana.
℥.j.ceruse/litargirij auri/aluminis vsti ana.℥.
ß.olei laurini.ʒ.ij.cere quātū sufficit.fiat vnguē-
Aliud. tū:vngat vbi opꝫ. Aliud. ℞.vini albi lib.ß.olei
rosati.ʒ.iij.terbentine.℥.ß.litargirij auri.ʒ.ij.ß.
ceruse.ʒ.j.ß.cere albe quātū sufficit. fiat vnguē-
tū molle hoc mō. Bullianť singula in vino cū
oleo ⁊ cera ad cōsumptionez vini: ⁊ vngat vbi
p scabie. opꝫ. Unguentū pro scabie. ℞.terbentine bene
lote.℥.iiij.butyri loti.ʒ.ij.salis.ʒ.j.succi citrāgu
loꝝ/vitelloꝝ ouoꝝ ana numero.iij.olei rosati.
Aqua mirabilis. ℥.j.misceantur oīa simul.fiat vnguentū. Aqua
mirabilis in hoc morbo. ℞.aque plantaginis
lib.ß.argēti sublimati.℈.iiij.aluminis crudi.℥.
ß.puluerizanda puluerizenť/ ⁊ misceātur. ⁊ in
ista aqua intingat penna:tangant pustule/in
Alia. paucis diebus cadēt. Alia aqua. ℞.tartari albi
vel rubei/cāfore/aluminis roce/ana.℥.ß. argē-
ti sublimati.ʒ.j.puluerizenť subtiliter/ ⁊ bulliā-
tur in aqua rosata/borraginis/fumiterre ana
℥.ß.bulliātur ad cōsumptionē tertie partis.la-
uentur vbi opꝫ bona cū cautela ⁊ discretione.
Ueꝝ si curare poteris cū alijs ingenijs preter-
ꝙ cū vnctionibus ⁊ lotionibus/laudo ⁊ cōmē-
do:nā iuuamēta coꝝ aliquid nocitiui in se cō-

tinēt. Et q̄z vt in plurimū cōtingūt nocumēta oris i dicto morbo/quare gargariſmata ſequū tur. ℞.roſaꝝ albarū ⁊ rubearū ana.m.ſ. camo mille/ſaluie ana.m.j.bulliātur in vino/⁊ colē tur:cui colature addant aluminis vſti.ʒ.ij.dia morōis.ʒ.j.mellis roſati colati.℥.ſ. vini grana torū.ʒ.ij. vel loco vini granatoruz ponat aqua plātaginis/ſolatri/ ſcabioſe/ vel ſemperuiue: lauetur os in die ſepe. Ad idem. Recipe aque prunelle lib.j.ſ. diamoronis / rob nucum ana. ℥.j.mellis roſati.ʒ.ij.ſ.miſce.

Gargariſma p orī nocumē to.

Aliud.

¶ Ca.xvij.in quo oſtendit/ ꝓpter quā cauſam dolores in hoībus patientes mētagrā lōgo tempore durāt/ ⁊ difficulter abſoluūtur.

In morbo prefato mentagre q̄nq̄ ꝓ longū tēporis ſpaciū dolores mem broꝝ nō abſoluūtur:īmo magis ac magis cruciāt/ ⁊ infeſtāt ipſos pa tientes:⁊ multotiens in eis ſequun tur humores in mēbris doloroſis ad extra ap parētes/cuz aliquali duricie ⁊ pauco ſenſu do loris ad tactuz. Qui tumores ſunt de materia cōiuncta melācholica/exiſtēte in poroſitatibꝰ membroꝝ neruoſoꝝ.Et ad hāc materiā extra hēdā ad extra/vel ipſaz reſoluēdaz ſenſibiliter vel inſenſibiliter multa diuerſarū medicinarū remedia ſuperius ſcripta fuerūt/ que q̄nq̄ nō ſufficiūt ad perfectā curā dictoꝝ accidētiū:pro pter id/ ꝙ talis materia eſt facta magis terrea

⁊ magis ac magis adherens in dictis porosita-
tibus mēbroꝝ neruosoꝝ: ideoq̄ difficulter cu-
ratio sequit̄. Videt̄ ergo mihi aliud ingeniuꝫ
curationis nō inutile/ qđ valde ipam materiā
cōiunctā extrahit sensibiliter ab ipsis porosi-
tatibus membroꝝ. Sed qꝛ multotiēs in vlceri
bus ⁊ apostematib⁹ malis/ ⁊ pustulis nō suffi
ciūt predicta curatiua/ nec regimē ⁊ potio per
medicinā: necessariū est medico vti cauteriza-
Canterij vtilitas tione. Quia cauterizatio est medicamē valde
vtile/ iuuās ad prohibēdū/ ne corruptio spar-
gatur: ⁊ ad ꝯfortādū membrū cuius cōplexio-
nem volum⁹ rectificare: ⁊ ad resoluēdū mate-
rias corruptas in mēbro retētas: ⁊ ad restrin-
Auicēna. gendū sanguinis fluxū. vt Auicēna quarta pri
mi ca. xxix. dixit. ꝑ intelligentia tñ dicendoruꝫ
est notāduꝫ: ꝙ cauteriū resoluit materias cor-
Canterij dria a medicia caustica. ruptas. Et medicine quoq̄ caustice resoluunt:
lꝫ differenter. qꝛ cauteriuꝫ resoluit eas subito:
medicine vero caustice paulatine faciūt illud.
Jdeo qñq̄ est necessaria subita resolutio ⁊ con
sumptio alicuius humiditatis male retēte in
mēbro: ex cuius retentione hesitat̄ de membri
corruptione. vbi cauterio vti debemus resolu
Canteriū resoluit hūiditates duplr tiuo. Cauteriū aūt resoluit tales humiditates
retentas in mēbro dupliciter. vno mō occulte:
alio mō manifeste. Occulte quidē/ cōuertēdo
humiditatē in formā vaporosaꝫ/ quā ex mem-
bro virtute caliditatis ignee eleuat/ et exhalat
⁊ manifeste

& manifeste resoluit: sicut si sanies fluat/ & euacuctur per aliquod orificium: cuius euacuationi manifesta cã fuit cauteriũ. Posset autẽ q̃s dubitare: ex quo ista cauterizatio fieri debet cũ igne/ vel cũ medicina caustica: que sit melior & securior: an illa que fit cũ igne: an illa que fit cũ medicina. Ad hãc dubitationẽ dicendũ est: q̃d regulariter melior est vt in pluribꝰ cauterizatio facta cũ igne/ q̃ cũ medicinis. Et rõ est: nã cauteriũ cũ igne facit iuuamentũ in mẽbro infirmo/ absq̧ hoc q̃ noceat ei & mẽbris alijs que sunt sana. Cauteriũ aũt cũ medicĩa multotiẽs efficit magnũ nocumentũ ipsi mẽbro ĩfirmo & alijs mẽbris sanis. nã aliq̃n in eis facit accidere egritudinẽ difficilis curatiõis. Et cã huius tota dependet ex subtilitate et simplicitate et acuitate substãtie ignis. Cuius cõtrariũ efficit medicina caustica ex grossicie et terrestreitate & cõmixtione substãtie medicĩe caustice. nã talis medicina ad actũ sue operatiõis paulatim deducit: & dolorez prestat tẽpore longo: q2 figit ꝑpter grossiciẽ eius: & in mẽbro ebullitionem inducit in hũoribus: & ꝑpter dolorez perseuerãtez facit hũores currere versus loca propinqua: & ebulliũt & putridi fiũt. & si trãsmutantur ad cor/ causant febrẽ. Ad ampliorẽ declarationẽ supradictoꝝ nota: q̃ cauteria actualia sunt securiora q̃ potẽtialia. vt Albucasis inquit. ex eo: q2 actualis ignis est simplicior/ & minus le-

Canteriũ ignis melius medicinali.

Cauteriũ actuale securiꝰ potentiali albucasis

dit partes vicinas & mẽbra pricipalia/ꝙ actio
ruptorij/ que mẽbris est multũ suspecta. Nisi
esset in casu in quo patiẽs ꝓpter eius pusilla-
nimitatez nõ esset ausus suscipere ignẽ. aut in
casu in quo vellem⁹ facere cauteria ad euacuã
dũ & diuertendũ: tũc em̃ ruptoriũ ꝓpter dolo-
rẽ & scarã grossaz quã dimittit debilitãdo locũ
maiorẽ prouocat fluxũ. Et ſm Albucasiz/cau-
Idem teria actualia cõpetũt i oibus dispositiõibus:
precipue hũoribus: qui lz nõ cõtrarient per se
ↄtrariãtur tñ accidẽtaliter ꝑ remotionẽ cause.
Nã cauteriũ est necessariũ auxiliũ in cõfortan
Cauterij necessi- tas. do sanitatez/ & extirpãdo egritudinẽ. tenet em̃
locuz vniuersaliũ euacuationũ. vt flebotomie
& purgationũ in hoib⁹: & cũ hoc reliquias pre-
dictarũ euacuationũ corrigit & emendat ꝑma
xime in egritudinibus fortibus & malignis. vt
Rabbi Rabbi Moyses. vj. epidi. dixit. Et latere te nõ
dz: qđ vl'es euacuatiões cauterium actuale vel
potẽtiale precedere debent. vt flebotomia/vel
pharmacia: ꝓut prudẽti videbit̃ medico. Pre
terea attẽtione dignũ est ꝑ curatione & vera re
motiõe doloris accidẽtis in hoc morbo menta
Cauterio ruz vtili- tates. gre aliquas vtilitates cauterioꝝ notare. Pri-
mã ponit Auicẽna ad cõfortationẽ mẽbroꝝ. ca
Auicẽna lefacit em̃ cauteriũ actuale: & desiccat mẽbra/ꝗ
vt plurimũ a frigido & humido humectantur.
Hippo- crates Propt̃ hoc dicebat Hippocrates auctoritate
Galeni quarto terapentice; Siccũ sano est pro

pinqui⁹. Alia vtilitas est ꝑm Doctores/ ad resoluendũ materias coartatas ĩ mẽbris. Et istã precepit Albucasis: qđ fiat in guttis/ ⁊ in cefaleis/ ⁊ in fortibus dolorib⁹. Alia vtilitas/ quaꝫ appropriat Arnoldus ad euacuandũ ⁊ diuertendũ fluxus inueteratos oculoꝝ/ ⁊ totius corporis. Et isto mõ fiũt setones et cauteria retro collũ/ ⁊ in fontinellis lacertoꝝ/ vbi lacert⁹ a lacerto distiguit: aut sub eis ad duos vel tres digitos iuncturarũ. vt scripsit Guido. Cõcludo ergo: qđ iste vtilitates sunt necessarie ad curationẽ morbi mentagre/ ⁊ in accidentib⁹ dolorosis. Nã ꝑpter cauteriũ/ precipue actuale cõfortat membrũ/ ⁊ resoluunt hũiditates coartate in mẽbris sensibiliter vel ĩsensibiliter: ⁊ diuertunt ⁊ euacuãtur fluxus inueterati in mẽbris. Verũtñ cũ cauteriis dictis in extremitatibus mẽbroꝝ doloꝛosoꝝ admistratis vt decet/ fit mitigatio doloris eiusq; curatio. Et hoc sepe experientia demõstratuꝫ fuit. nã in qb⁹ pustule magne expulse fuerunt a natura in extremitatib⁹ mẽbroꝝ dolorosoꝝ existẽtes aperte/ dãtes virulentiã multã: fuerũt in cã curatiõis istoꝝ dolorũ. Si vero claudat effusio illius virulentie/ redit dolor. Quare opꝫ ipsas pustulas si in extremitatib⁹ membroꝝ fuerĩt/ diu aptas tenere: vt fluãt ꝑ multũ tẽpus/ vsq; quo tota materia ꝯiũcta euanescat. Sicut a me visuꝫ fuit in pluribus hoĩbus Rome/ ⁊ Bononie/

Albucasis

arnold⁹.

Guido Conclo.

Cantela bona.

ꝛ etiã in Germania/patiẽtibus hũc morbum cũ doloribꝰ. Propterea si natura hoc nõ fecerit/medicꝰ iuuare naturã dꝫ. Nã si dolor est in summitate capitis/ꝛ in ꝑtibus anterioribꝰ: vt frõte ꝛ oculis: ĩ posterioribꝰ partibus capitis administrent cauteria actualia/vel potẽtialia retro collũ in fossa: ad diuertẽdum illas materias coartatas superiorum partiũ capitis. Innuunt tñ glossatores qui viderũt quẽdã medicuꝫ maxime approbatũ: qꝺ cauteria ibi facta/ꝛ lõgo tpe dimissa/aperta curare maniacos ꝛ vertiginosos. vt dicit Guido. Et ꝯfirmat hoc per Galenuꝫ. xiiij. terapẽtice dicentẽ: qꝺ ventosa sup occipitiũ facta nobile est auxiliũ reumatis oculoꝝ. quãto magis cauteriũ. Cõcluditur igit: ꝙ ĩ doloribꝰ mẽtagre ꝛ partiũ capitis cõuenies auxiliũ cauteriũ dicit. Qꝺ si dolor fuerit ĩ mẽbris faciei ꝛ partiũ colli: ꝛ ĩ mẽbris thoracis sub furcula/vel sub asellis fiat cauteriũ vel ĩ brachijs ꝑ tres digitos de iunctura vbi lacertꝰ a lacerto distiguit. Si aũt dolor fuerit ꝑseuerãs ĩ iguinibꝰ ꝛ coxis ꝛ genubus ꝛ tibijs: fiãt cauteria in fontiellis sub genu ad tres digitos vbi lacertꝰ a lacerto distiguit. Sꝫ meliꝰ est facere ĩ fontinellis ĩferioribꝰ partiũ tibiaꝝ vbi lacertꝰ a lacerto distiguit. Si ṽo dolores in oĩbꝰ partibꝰ superioꝝ mẽbroꝝ ꝛ ĩferioꝝ corpis per diuturnũ tpis spaciũ morbi apparuerit: tunc cauteria fieri poterũt ĩ fossa colli/et fontiellis

Applicatio cauteriorum

Guido

Galenus

brachioꝝ/etiãq; ĩ genu/vl' fontinellis tibiarũ. Uerũtñ que/ꝛ cũ quib⁹ securius fiãt cauteria ꝛ de mõ applicãdi/atq; alia necessaria reliquimus iudicio estimatiuo medici prudentis.

Tractatus de curandis vlceribus/Uendelini hock de Brackenau/artium ꝛ medicine Doctoris study Bononiensis approbatissimi.

Cap. j. Quid vlcus: ꝛ de duplici causa solutiõis cõtinuitatis: intrinseca scilꝫ ꝛ extrinseca.

Ulcus vnde: ꝛ q̃d.

Ulcus dicitur ab oleo: qꝛ olet. Et est solutio cõtinuitatis/accidens carni cum pure. Uel vlcus est plaga putrida. Cause solutiõis cõtinuitatis aut sunt extrinsece: aut intrinsece. Cause extrinsece sunt/sicut corp⁹ extẽdẽs mẽbrũ donec separeꝝ ei⁹ ꝯtinuitas: vt funis/vl' file. aut res põderosa cũ eleuaꝝ/aut moueꝝ/vel deferꝝ. aut res ĩcidẽs: sicut gladi⁹. aut ꝯtũdẽs: sicut lapis. aut ꝙ pungit: sicut ac⁹/vl' spia. aut ꝙ mordicat: vt canis. aut ꝙ pforat: vt sagitta. aut ꝙ vrit: sicut ignis/vl' medicia caustica. Et ad has cãs põt reduci ꝟmis sub cute gñatus: vel ĩ vlcerib⁹: aut lũbricus in stõ ve lĩtestinis exĩstẽs. Cãe ꝟo veniẽtes ab itrĩseco sunt/sicut humor comedẽs ꝛ adurẽs: aut humor pungẽs. qꝛ soluit cõtinuitatẽ membri

Cãe solutionis cõtinuitatꝭ duplices Extrĩsece

Intrĩsece

sua acuitate ꝛ penetratione. Aut est humor hu mectans ꝛ laxans partes membri: quare est cã per accidens. quia vna pars laxa separatur ab alia: vel quia sua humiditate est causa putrefa ctiõis mẽbri. Aut est hũor siccus / scindẽs sua siccitate crepaturas ꝛ fixuras ingrediẽdo mẽ- brũ. Aut hũor frigid⁹ / cõstringẽs ꝛ trahẽs sua frigiditate ptes: i qua cõtractiõe separant̃ alie ab alijs. Aut hũor calid⁹ / calefaciẽs ꝛ dilatãdo soluẽs. Aut cã ei⁹ est hũor mult⁹ / sua multitu- dine extẽdẽs / ꝛ extẽdẽdo separãs ꝛ soluẽs: aut est hũor q̃ nõ extendẽdo / sꝫ ꝯstringẽdo mouet̃: ꝛ ꝯstrict⁹ grauat ptes mẽbri petẽtes locũ infi- mũ: ꝛ ita separant̃ ꝛ soluunt̃. Aut est humor pe netrãs i ptes mẽbri forti motu: ꝛ fortitudie mo tus fit penetratio partiũ: quarundã sese abiui cẽ separãtiuꝫ. Aut est vẽtositas extendẽs. Aut est aliqđ corrosiuũ. vt sanies in extura. ꝛ sicut vrina acuta: aut lachryma mordicatiua: aut ca tarr⁹ corrosiu⁹. Cãe ṽo adiuuantes ad faciẽdã solutaꝫ cõtinuitatẽ sunt / mot⁹ fortes virtutis expulsiue i expellẽdo nocitiuuꝫ violẽto ĩpetu.

¶ Cap. ij. Que considerãda sint principaliter medico circa morbos.

Medico ꝯsideranda.

Edic⁹ volẽs curare vnũquẽq; mor- buꝫ dꝫ considerare. Primo res pre ternaturales. Secundo res natura les. Tertio res non naturales. Et lꝫ res preter naturã sit triplex: morb⁹ /

causa/⁊ accidens:que indicāt auferri: tñ prin-
cipalis intentio morbi sumit a morbo: scilȝ ab
eius essentia.testat hoc Galenus tertio tegni. Galenus
Quare in vlceribus intentio curatiua erit su-
menda a supradictis tribus reb⁹ gñalibus pn
cipaliter:⁊ gñaliter a re preter naturaȝ: primo
a morbo/secūdo a cā/tertio ab accidente. Se
cundario vo a reb⁹ naturalib⁹:⁊ principaliter
a natura et virtute corpis/seu mēbri. Tertio a
rebus nō naturalibus:⁊ principaliter ab aere.

¶ Cap.iij. Quattuordecim ꝯditiōes ponit in curandis vlceribus attendendas.

Et vtruȝ vlc⁹ sit facilis vel difficilis
curatiōis/nota quattuordecim cō
ditiones. Prima est figura vlceris. i
nā vlcus rotūdū difficulter curat:
lōgū vero faciliter. Secūda est sim ij
plicitas vel cōpositio. nā simplex vlc⁹ faciliter
curat:cōpositū vo difficulter.Tertia est vlcus iij
cū deperditiōe partis membri organici: ⁊ tale
difficulter curat.Quarta est vlc⁹ cuȝ duricie:⁊ iiij
tale difficult curat cū nō totali mollicie/facili
ter.Quita est dêpditio substātie/vel ei⁹ nō pdi v
tio. nā vlc⁹ cū deperditiōe substātie cū difficul
tate curat.Sexta qñ vlcus est ī mēbro exāgui/
seu carente sanguine.tale em̄ difficulter curat vi
cōtrariū accidit si mēbrū nō sit exāgue.Septi- vij
ma est nobilitas mēbri/aut ei⁹ ignobilitas.nā
si vlc⁹ est ī aliquo mēbro nobili/ei⁹ curatio est

difficilis/aut impossibilis.secus aũt accidit in
viij mẽbro ignobili.Octaua est:si vlc⁹ fuerit in mẽ
bro subtili.vt in pãniculis/vesica.ta c difficul
ter curaꝶ.Si vero fuerit i mẽbro grosso/facili
ix ter:si in mediocri/mediocriter. Nona est mo
tus mẽbri ꝛ ipsius quies.nã motus mẽbri vlce
rati impossibilitatẽ ꝛ difficultatẽ facit. vt pa
tet i pulmõe/ꝛ arterijs/et diafragmate.quies
x vero facilitatẽ facit cure. Decima est incessus
supfluitatũ sup mẽbrũ vlceratũ.nã caꝝ incess⁹
difficultatẽ operaꝶ.vt patet i meri/stomacho/
xi intestinis/vesica/matrice ꝛ virga. Undecima
qñ corp⁹ est repletũ multis superfluitatibus.
vt sunt corpora cacochima.in talib⁹ eñi vlcera
sunt difficilis curatiõis. Cõtrariuz accidit cor
porib⁹ mũdis.Duodecima est/qñ nõ pñt debi
xij te vlcerib⁹ medicine approximari.Decimater
xiij tia est situs mẽbri i alta vel infima parte corpo
ris.nã vlcera in mẽbris superioribus faciliter
curanꝶ:que ꝟo sunt in inferiorib⁹/difficulter.
Decimaquarta est ꝓfunditas.nã vlc⁹ ꝓfundũ
xiiij cũ difficultate curaꝶ:nõ ꝓfunduz ꝟo faciliter.

¶ Cap.iiij. De triplici regimine curandorum vlcerum.

In cura vlcerũ vtimur triplici regi
mine:scilꝫ vniuersali/particulari/
ꝛ qđ est cõe vtriqꝫ. Regimẽ vniuer
sale cõpleꝶ cũ quatuor intentioni
bus. Prima est euacuatio. Secun

Regimẽ vniuersale.

da diuersio. Tertia regimen mēbri mittentis. Quarta fluxus interceptio. Prima itentio cō plet cuz euacuatiōe ſm qȝ opȝ. Nā ſi eſt reple- tio in toto/fiat euacuatio a toto aut p phlebo- tomiā/ſi op⁹ fuerit aut cū ſolutiuo appropria to. ꝛ ſi opus fuerit itereť minorādo/digerēdo: eradicatiue euacuādo. Et qñ diuertimus ma- xima eſt habenda ſollicitudo loci/ꝛ ſatietatis. Preterea ſi materia eſt in fluxu: diuertim⁹ ad ꝑtez ꝯtrariā primo. ſecūdo ad partē colligatā. tertio cū rectitudine aſpectus. quarto cū debi- ta elōgatione. Materia vero nō fluxa/ nec exi ſtente repletiōe/pōt fieri diuerſio per mēbruȝ ꝓpinquū ꝛ aſſociatuȝ. In diuertēdo quoq; nō trahať materia/preſertiȝ mala ad mēbrū prin cipale / ita vt in eo figať vel remaneat. Tertia intentio eſt rectificatio mēbri mādantis. Et qꝛ plura ſunt mēbra que poſſint materias māda- re ad membra vlcerata: idcirco cū maxima ſol- lertia inquirere debes membrū mādās. ꝛ quia vt plurimū eſt epar: ꝛ maxime qñ eſt diſtempe ratuȝ: quare ei⁹ diſcraſia corrigēda erit. Simi liter pōt eſſe ſtomach⁹ per viā indigeſtionis ꝛ cōgregatiōis materieꝝ flegmaticarū. ꝛ ſi cōti- gerit in eo reperire diſcraſiā calidaȝ per ſe/vel per colligātiā: ita vt multiplicenť materie cho lerice nō naturales. ſicut cōtingit cū in eo gña tur cholera paſſiua. tūc nō eſt dubitāduȝ quin talis materia poſſit trāſmitti ad mēbra vlcera

Euacua- tio.

Diuerſio

Mēbri re ctificatio

ta. Nō minus ⁊ cerebrū has materias pōt mā-dare per venas/chordas ⁊ arterias. quare re-ctificent ⁊ cōfortent supradicta mēbra cum suis medicinis appropriatis. In cura pticulari vl-cerum quatuor intentiōes esse debēt in mente chirurgici. Prima est vlcerū digestio. Secūda est vlcerum mūdificatio. Tertia est replere car-ne vlcera. Quarta est consolidare.

Cura particularis

¶ Cap. v. De cura vlceris virulenti: ⁊ quadru-plici circa eam intentione.

In cura istorum vlcerum debes habere quattuor intētiones. Prima est cor-pus purgare. Secūda est vitā ordi-nare. Tertia est virulentiā exiccare. Quarta est carnē generare. tādem lz cōsolidare. Intentio quarta cōplet cum generā-tibus carnē. ⁊ in tali casu valet litargiriū/ gu-mi arabicū/dragagātū amidū: ista tria valent in vnguētis acutis refrāgendo qualitates gu-morum calidorum: ⁊ mitigāt dolorem vlcerum ⁊ exiccāt. Valet et myrrha/aloe/tutia/mastix/ thus. Et in oibus speciebus vlcerum in hoc morbo euenien-tibus est cōplicata mala qualitas/que est cau-sa vt talia vlcera sint difficilis incarnationis ⁊ cōsolidatiōis. Nā lz medicine iste vim optimā ⁊ expertā habeāt incarnādi: nisi illa mala cōple-xio remoueatur/ cū difficultate optatum finē adi-pisci poteris. quare ipsam remoue: ⁊ si opus est remoueatur caro intra vlcus existēs / que hac

Intentio quarta.

mala qualitate est infecta. Puluis icarnatiu⁹. Pulnis incarnatiuus.
℞.thuris.ʒ.ij.sanguinis dracõis.ʒ.ß.calcis viue.ʒ.iij.ß.misce.fiat puluis. Alius puluis quã- Alius.
do pauca caro est generãda. ℞.sanguinis draconis/aloes/olibani/sarcocolle ana.ʒ.ß.misce fiat puluis. Uel aliter. ℞.balaustiarum/sanguis Aliter:
dracõis ana.ʒ.ij.sarcocolle.ʒ.iiij.olibani.ʒ.j.misce.fiat puluis subtilis. Si aũt velles incarnare ꝛ mũdificare. ℞.resine/cere ana.ʒ.ij.terebẽtine.ʒ.iij.thuris/masticis ana.ʒ.j.mirrhe/sarcocolle/mumie ana.ʒ.iij.ß.olei masticini/mellis rosati colati ana.ʒ.ß.farie hordei.ʒ.ij.misce. vnguẽtũ icarnatiuũ ꝛ mũdificatiuũ
fiat vnguentũ vt decet. Si vero vlcus esset multarũ humiditatũ. ℞.mellis lib.j. coque ipsũ donec inspissetur. Deinde proijce sup ipsũ myrrham/sarcocollã ꝛ aloes/oĩbus subtiliter pulverizatis.misce fiat vnguẽtũ exiccat mirabiliter:et incarnabit. Ad vlcus multarũ hũiditatum.
Si ꝟo vlcus fuerit difficilis cõsolidatiõis/ꝛ vis in eo carnẽ generare. ℞.litargirij/scorie ferri/cẽtauree minoris/aloes/thuris/masticis ana.ʒ.ij.misce.fiat puluis. Ad vlcus difficil' cõsolidationis.
Unguentũ aliud preciosũ mũdificãs vlcera a virulentia ꝛ sanie/carnẽ generãs ꝛ cõsolidans. Unguẽtũ pciosum.
℞.olibani/masticis ana.ʒ.j.myrrhe/resine aã.ʒ.vj.terebẽtine.ʒ.iij.cere.ʒ.vij.olei rosati/camomillini ana.ʒ.x.vini rubei optimi/aceti ana.ʒ.vj.infundant gumi supradicta in vino ꝛ aceto calido p diẽ ꝛ noctẽ. Postea dissoluant in caciola:ꝛ addat cera ꝛ oleũ:ꝛ coquant vsq ad cõ-

sumptionem duarꝫ partiū vini. Deinde extra-
hant: ꝛ cū oleo ꝛ mastice malaxētur / ꝛ fiāt ma-
gdaliōes. ꝛ intituletur: Unguentū preciosum.
ad vlcera cancrenosa. Si vero vlcera talia prouenirent ab hūoribus
acutis / corrosiuis ꝛ corruptiuis: ꝛ ꝙ essent cā-
crenosa / seu herisipyllata: ī tali casu vtere hoc
vnguento mirabili intitulato. ℞. litargiry de-
spumati. ℥. iy. thuris / myrrhe / ana. ʒ. iiy. plūbi
vsti. ʒ. j. vnguenti de cerusa lib. ÿ. ꝛ in mortario
plūbeo per horaꝫ agitentur: ꝛ vsui reseruetur.
Cōtra pustulas vlcerosas fistulas / et cancruꝫ. Aliud vnguentū pro pustulis vlcerosis / fistu-
lis / ꝛ cācro. ℞. nitri / fuliginis / litargirÿ / tar-
tari / auripigmenti / piperis / olibani / vitello-
rū ouorꝫ ana ℥. ÿ. radicis enule / lapacÿ acuti in
forti lixiuio cocti ana. ʒ. j. ß. succi fumiterre / suc-
ci lapacÿ acuti ꝛ absinthÿ / celidonie / enule / fa-
begrece / abrotani: de oībus his succis ana. ℥. j.
ß. ellebori albi / sapōis saraceni / sulphurꝭ añ.
℈. j. ß. oēs succi bulliātur: depurentur ꝛ colent.
Et postea radices lapacÿ / enule trite ponant.
deinde sapo. postea puluis specierū. ꝛ tandem
adde olei cōis / assungie porci ꝛ cere / argēti vi-
ui cū assungia extincti ana. ℥. ß. fiat vnguentū.
Si vero vlcus esset cuꝫ mala cōplexiōe calida /
et carne addita: vtere tripharmaco. cui addes
cerusaꝫ ꝛ cāforā. Si vero intentio tua fuerit cō-
Ad cōsolidandū. solidādi ac sigillandi / vtere hoc vnguento. ℞.
sarcocolle / aloes / sanguinis draconis / thuris
ana. ʒ. ß scorie ferri preparate. ℈. j. viridis eris

grana sex. dissoluant in aceto nō multū acuto.

¶ Cap.vj. docet curam vlcerum sordidorum.

Vlcus sordidum est plaga cuz sordicie/seu putredine. Cause istoꝝ vlceruz sunt hūores/siue humiditates sanguinis parui grossi/ebulliētis. ex qua ebullitiōe adepti sunt venenositatez: ꝛ deinde generātur vlcera mala/difficilis curationis. Cura ꝯpletur obseruatis cōditionib⁹ his. Prima est corpus purgare. Secunda est vitā ordinare. Tertia est sordiciez remouere. Quarta est incarnare. Quinta est locū cōsolidare. Abstersiuū bonū ꝯficitur ex melle: ꝛ fortius operat si addatur paruz fellis/aut vrine pueri. Succus hedere/vel aristologie remouet carnez corruptā ꝛ generat nouā. Abstersiuū facile/absq̧ mordicatione mundificās et sedat dolorez. ℞. farine hordei/vel spelte/ꝛ misce cū vitellis ouoꝝ ꝛ pauco melle rosato colato. ꝛ aliqui nō ponunt mel: ꝛ sedat magis dolorez/sed minus abstergit. Aliud. ℞. farine hordei. ʒ. iij. decoquatur cuz duab⁹ partib⁹ aque/ꝛ vna olei rosati donec fiat ad moduz emplastri. Et si vlcus est in mēbro carnoso/addat paruz terbentine nō lote. Et si fuerit ī neruo/tūc addatur terbētina lota. deponatur statiz ab igne. ꝛ bene incorporetur. Aliud. ℞. mellis cocti lib. j. thuris. ℥. ſ. myrrhe. ʒ. ij. bene misceant. Aliud ꝙ digerit ꝛ mūdificat vlcera maligna. ℞. succi

Vlcus sordidum

Cōditiones cure.

Abstersiuū bonū.

Carnis reparatio.

Abstersiuū facile.

Aliud.

Aliud.

Aliud.

Aliud digestiuum et mundificatiuũ

apij lib.j.mellis.ʒ ix. farine hordei.℥.iij. coquatur ad spissitudinẽ.Et si vlcus calefieret/ addatur de succo plantaginis.Et succ⁹ absinthij p̄mixtus in dicto emplastro nõ sinit vlcus infistulari.Et qñq3 addit farina lupinor/vel orobi:ad maiorẽ mũdificationẽ.Et qñq3 additur myrrha/ad tollendũ fetorẽ in vlcere.

Unguentũ mũdificans saniẽ grossam.

Unguẽtuz de gumis/mũdificãs saniẽ grossaz.℞.galbani armoniaci/resine/terbẽtine/ picis naualis/sepi vaccini/olei antiqui:⁊ cere ana partes equales.⁊ dissoluãtur gumi i aceto.deinde oĩa liquefiãt ad ignẽ.cõficiatur vnguentuz.Ualet ⁊ vnguentũ apostolor.Ualet ⁊ vnguentũ egyptiacum: ⁊ est fortius supradicto.corrodit eñ carnẽ superfluã malã.

Unguentũ rectificans vlcera.

Aliud vnguentũ rectificãs maligna vlcera difficilis cõsolidationis ℞.olei lib.ij.aceti lib.j.ʃ.litargirij lib.j.viridi eris.ʒ.j.coquat litargiriũ cũ oleo ⁊ aceto donec ingrossef: ⁊ tunc ponat viride eris/⁊ decoquatur quousq3 aliqualez rubedinẽ acquirat.Ualet etiã in vlcerib⁹ difficilis cõsolidatiõis crurum puluis seminis mirtilli: vel semen ips3 decoctũ cu3 vino pistatu3/desuper positũ.

Unguentum.

Ualet ⁊ hoc vnguẽtu3. ℞.vnguenti populeonis.ʒ.j ʃ.mumie.℥.ʃ.misce.

Ad vlcera mũda.

Si vlcera sint mũda/⁊ presertim in tibijs applicetur hoc vnguentu3.℞ ipoquistidos/sandarace / sarcocolle lote ana ʒ.j.tucie preparate cũ aqua rosata/terre sigillate ana.℥.j.olei onfãcini.℥.ij.olei de myrto/ole

de mastice ana.ʒ.j.cere albe.ʒ.vij.misce.fiat vnguentũ. Sed ante applicationẽ hui⁹ vnguenti ponat parũ de infrascripto puluere ĩ dictis vlcerib⁹.cuius ℞.tale est. ℞.sanguinis draconis/ boli armeni ana.℈.j.seminis plãtaginis/ granorum myrti/pulueris ipoquistidos ana.℈.j.ʃ.pulueris ossiũ crurũ bouz cõbustorũ.ʒ.j.spodij.ʒ.j.ʃ.puluerizẽtur oĩa per se/ꝛ diligẽter cõmisceant. Si vero tibi videt tẽpus cõsolidãdi seu sigillãdi/vtere hoc infrascripto vnguẽto. ℞.gumi arabici/dragagãti dissolutorũ cum aceto ana.ʒ.j.sandarace/ipoquistidos/thuris masticis ana.ʒ.j.tutie pparate.ʒ.j.ʃ. olei de mastice.ʒ.iij.cere quãtũ sufficit.misce ꝛ fiat vnguẽtum.Si vero dicta vlcera iã fuerint incarnata ꝛ nulla fuerit cõcauitas:in tali casu vtere puluere infrascripto. ℞.tutie preparate cuʒ aqua rosata.ʒ.ij.plũbi vsti.ʒ.j.puluerizentur per se:ꝛ misceant.ex hoc puluere videbis effectuʒ expertum.In pustulis crustosis ꝛ excoriatiõib⁹ vtere hoc vnguento: cũ quo mẽbra infecta inũgãtur.℞.olei de vitellis ouorũ.ʒ.ʃ. ceruse lote.ʒ.j.plũbi vsti.ʒ.j.amili de hordeo.ʒ.iiij. misce. cõfricent oĩa per duas horas cõtinuas in mortario plũbeo cũ pistello.Si vero in dictis vlceribus superficialibus/ꝛ presertim pedum essent alique materie indurate:in tali casu vtere hoc vnguento.℞.calcis viue.ʒ.ij.ʃ.viridis eris.ʒ.j.ʃ.pinguedinis porci quãtũ sufficit.fiat vnguẽ

pului sad idem.

Unguentũ cõsolidatiuuʒ.

Puluis

Unguentũ ad pustulas crustosas

Unguentuʒ ad induratas reliquias pustularum

tum. Aliud vnguentum satis preciosuz/ ꝛ sepe expertũ in vlcerib⁹ fraudulentis/ corrosiuis/ ambulãtibus ꝛ antiquis/ cãcrenosis: nõ soluz crurũ/ verũ ꝛ aliorũ mẽbrorũ: ꝛ remouet iflã-mationes mẽbroꝝ. ℞. ceruse lote/ aceti ana. ℥. ß. plumbi vsti. ℥. ij. litargirij. ℥. j. myrrhe. ℥. ß. mellis rosati colati. ℥. j. olei rosati. ℥. iij. vitellorum ouorum numero iij. cere quantum sufficit. misce fiat vnguentum.

Ad vlcera fraudulenta aliud

¶ Ad illustrissimum Ducatus Uuirtẽbergẽ. Principem Udalricum Conclusio auctoris.

Quis est q̃ ignoret illustrissime Princeps/ presumptionem maximã habuisse me qui hũc libellũ construxi cõtra opinionẽ sapientissimorum necnon scientificorũ Doctoꝝ: Sed qd̃ patres ꝛ maiores ac sapiẽtiores me viri hũc libellũ nõ ausi sunt aggredi/ possez varias rõnes in mediũ adducere: q̃bus ꝓbarez ꝙ facere debuerãt. Uerũ ꝙ id nullus hactenus fecit/ in cã fuit: aut q² maioribus dediti curis/ aut amplioribus impediti negocijs opus hoc aggredi minime potuerũt. Addo etiã: q² a diuersitatibus cõiunctionũ planetaꝝ ꝛ eclipsiũ solis et lune/ ab eorũq₃ influentia iste morb⁹ producitur. vt in ca. de causis demonstraui. qua de re a predecessoribus nr̃is moderniorib⁹ quidditas huius egritudinis occulte scripta nõ fuit: cuius tñ quidditatez per Pliniũ/ Martialẽ/ ꝛ alios

& alios medicine/ phie & astronomie auctores ostendi. Dicta aūt mea nō mihi/sed auctorib⁹ ipsis ascribātur: ex qb⁹ labore & sudore longis flosculos varios sciax collegi. Verū testis sum antiquorū medicine Doctorū: qm̄ quecūq; ab illis scripta & īuēta ex admiratione phie/sunt optima & approbata. Nō si ipsi hoc opus aggressi fuissent/fateor qdē lōge ornatius & pfectius/atq; cōpēdiosi⁹ explicuissent. Quocirca illustrissime Pricеps/desideraui morē gerere ac cōplacere vniuerse cōitati christiane ab optima sanitate lapse/sanitatis īgeniū & corporis valitudinē bonā reducere studēs: put superi⁹ abūde demōstratū fuit. Verū fateor itē: q̄ quecūq; scripta sunt ī hoc libello / a sapiētioribus medicinax & antiquiorib⁹ sunt ptractata: vt q̄ in codicib⁹ eox repi nō mō ī sentētia / vex etiā in ppria nōnūq̄ vbox forma. Cū itaq; laudes ex ope meo expectē/ & magis vtilitatē ac miserox sanitatē desiderē: vereor ne impitox iudicio obtrectationis subitur⁹ sim crimē. Qui tn̄ nil aliud ītēdi: q̄ cōuertere me ex toto corde ad altissimū/oīpotētē/ac sempiternū motorē primū: quē Deū maximū dicimus/bonūq; noīamus. vt galen⁹ auctoritate Platōis explicuit. & Priceps ī septīa tertij ca.j. scripsit: Creator & sublimis & excels⁹: ī cui⁹ manib⁹ oīa existunt. & in pemio pmi canōis his vbis inqt: In pmis Deo grās agam⁹: sicut sui ordinis celsitudo et

bñficij ipsi⁹ multitudo merek: cui⁹ mie sup oẽs ꝓphetas existũt. ⁊ sol⁹ ipse sua mĩa largiẽ sanitatẽ corpoꝝ ⁊ vitã animaꝝ. vt Auerrois i ꝓlogo cãticoꝝ dixit. Et ipse ꝑ sua clemẽtia ꝯcedat ⁊ ꝯfirmet nobis sanitatis ⁊ vite grãm: ⁊ ꝯtinue seruos suos ꝓtegat admirabilis dñs deus nr̃. Deniqꝫ toto corde ⁊ flagrãti aĩo oro/⁊ exoratũ hr̃e veliꝫ ṗmũ illũ motorẽ: vt ꝑ sua ĩfinita pietate/ tibi illustrissimo Udalrico Uuirtembergeñ. Duci corpis ⁊ aie salutẽ largiri digneẽ. et vt iste morb⁹ ꝯtagiosus nullũ nocumẽtũ illustrissime dñationi tue ĩprimere aut facere possit. Supne maiestati sue flagitãdo supplicans vt vniuerso populo christião ꝯfirmatiõe fidei catholice corroborata sit sal⁹: Pricipibus christianis pax salubrꝫ: Impatori nr̃o Maximiliano sal⁹ ⁊ glĩa/ac inimicoꝝ suoꝝ victoria: largitore Deo summo trino ⁊ vno. Quicũqꝫ aũt tractatũ hũc legerit/ad calcẽ hoc vno sint admoniti: vt sicubi ꝯtrarietatẽ dictoꝝ offendẽt: sciãt qm̃ cũ Doctores antiq̃ ⁊ moderni i re aliq̃ non ꝯcordãt/graue esse rõnes eoꝝ ꝯcordare/ac difficile veꝝ ĩuenire. Uñ vt oĩa simul cõprehẽdã/ veniã a legẽtib⁹ hũillime peto: habereqꝫ me ꝓ sua benignitate i cũctis excusatũ. Sic ergo ad finẽ ꝑueniẽtes/Tractatũ hũc claudim⁹ cũ auxilio Dei/ac beatissime virginis Marie adiutorio: quibus sit honor laus ⁊ gloria pro infinita beneficiorum suorum multitudine.

Index contẽtorũ in binis tractatibus: Mẽtagre/ ꝛ curãdorũ vlcerum iuxta seriem alphabeti.

¶ Finis Indicis.

Auctores medicīe hoc tractatu allegati.

Apollo. Auicenna. Albumasar. Arnoldus. Almāsor. Auerrois. Auēsoar. Albucasis.Cōciliator.Drusianus. Galenus. Gentilis. Gordonius. Gispertus. Guido. Hesistratus. Hippocrates.Hali abbas Joānes alexādrinꝰ. Isaac. Mesue.Plateariꝰ.Rasis. Rabbi moyses. Serapio.

De externis.

Aristoteles. Marcialis. Ouidiꝰ.Paulus.Pliniꝰ. Plato.

¶ Tractatus Mentagre curādorūq; vlceruz:editi p Uuēdelinū hock de Brackenau/artium ⁊ medicine Doctorez finiūt: Lugduni sumptu honesti viri Bartholomei Trot in edibus Antonij Blāchardi excusi Anno a v͛ginis partu M. D.xxix.die.iiij. mensis Januarij.

1529

